

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียน
ด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

The Guidelines of The Development of School Administrators' Roles to
Enhance Students' Morality and Ethics under Office of Phetchaburi
Primary Educational Area Service, Zone 1.

โดย

อาจารย์ ดร. ชัชชญา พิระธรรณิศร์

สนับสนุนโดย

สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต

2562

ชื่อเรื่อง : แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียน
ด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ผู้วิจัย : อ.ดร.ชัชชญา พิระธรรณิศร์

สถาบัน : วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีที่พิมพ์ : 2563

สถานที่พิมพ์ : มหาวิทยาลัยรังสิต

แหล่งที่เก็บรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ : มหาวิทยาลัยรังสิต

จำนวนหน้างานวิจัย : 219 หน้า

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา,
การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

ลิขสิทธิ์ : มหาวิทยาลัยรังสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาและครู 311 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 8 คน และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คนโดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาในภาพรวม แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า การนำ (การมีภาวะผู้นำ)อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมพบว่า ด้านกายภาพ อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 2.1 กระบวนการบริหารทั้ง 4 ด้านมีแนวทางพัฒนาคือ 1) การนำ (การมีภาวะผู้นำ): การเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) การจัดองค์การ: การปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหารสถานศึกษา การกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของบุคคลในการรับผิดชอบงานด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) การควบคุม: จัดระบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานด้านคุณธรรม จริยธรรม 4) การวางแผน: การทำความเข้าใจนโยบาย การวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านคุณธรรม จริยธรรมและการจัดการเรียนการสอนของครู 2.2 แนวทางการพัฒนานักเรียน

ด้านคุณธรรม จริยธรรมทั้ง 6 ด้านคือ 1) ด้านกายภาพ: จัดสภาพโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านการจัดหลักสูตร: ปรับปรุงและพัฒนาการจัดหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านการเรียนการสอน: มุ่งปลูกฝังพื้นฐานทางสังคมและจิตวิทยา การคิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณ ในการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม 4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์: การมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับนักเรียน โรงเรียนกับผู้ปกครอง โรงเรียนกับชุมชน 5) ด้านการบริหารจัดการ: กำหนดทิศทางการปฏิบัติงานในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง 6) ด้านการประเมินผล: กำหนดรูปแบบการนิเทศภายใน การจัดการเรียนการสอน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ

Title : The Guidelines of The Development of School Administrators' Roles to Enhance Students' Morality and Ethics under Office of Phetchaburi Primary Educational Area Service, Zone 1.

Researcher : Dr. Chatchaya Perathoranich

Institution : Suryadhep Teachers College, Rangsit University

Year of Publication : 2020

Publisher : Rangsit University

Sources : Rangsit University

No. of pages : 219 pages

Keywords : The guidelines of development of school administrators,
The development of students in morality and ethics

Copyrights : Rangsit University

Abstract

The objectives of this research were to study the current conditions, problems and the guidelines of the development of administrators' roles to enhance students' morality and ethics in the schools under Office of Phetchaburi Primary Educational Area Service, Zone 1. The sample groups consisted of 311 administrators and teachers. The questionnaire was the instrument used. The quantitative data was analysed by using descriptive statistics: frequency, percentage, mean, and standard deviation. The semi-structured interview was employed to collect qualitative data from 8 policy makers, school administrators and teachers. In addition, a focus group of 15 experts was organized. Content analysis was used to analyze the data.

The results of the study revealed that: 1) A major problem in the current conditions was leadership, ranked at the high level with the highest mean, while for the development of students' morality and ethics in the current conditions was the physical environment, ranked at the high level with the highest mean. 2) The guidelines of development of school administrators revealed that: 2.1 The development should cover four aspects: 1) Leadership: Being a good role model to the development of students to enhance morality and ethics. 2) Organization: Paradigm shift in school administration,

determination of authority roles for responsibilities of person to development of students in morality and ethics. 3) Control: Organize a system of supervision, monitoring, evaluation, consultation relate to morality and ethics. 4) Planning: Understanding the Policy Operational planning, includes managing of teaching and learning of teachers to understand for the development of students in morality and ethics. 2.2 The guidelines of development of students in morality and ethics should cover six aspects: 1) Physical Environment: Design the school to be the learning resources morality and ethics. 2) Curriculum management: Improve and develop local curriculum about morality and ethics. 3) Teaching and learning: Cultivate social and psychological foundations. Critical thinking, The integration of morality and ethics into teaching and learning. 4) Atmosphere and Interaction: Verbal Interaction between administrators and teachers, teachers and students, school and parents, school and communities. 5) Management: Give direction for the development of students with morality and ethics to Disruptive Change. 6) Evaluation: Establish the format of internal supervision Teaching and learning management, projects and activities in morality and ethics.

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นกำลังใจอย่างยิ่ง ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาฯ ดร. วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ ที่ให้คำแนะนำและกำลังใจ ติดตามการดำเนินการในการจัดทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง รศ.ดร.สมบูรณ์ ศิริสรธรทิพย์ ผศ.ดร.ประยุทธ ชูสอน ดร.สมชาย เทพแสง ดร.อนุชา เงินแพทย์ และขอขอบคุณนายจักรพงษ์ ทองเพชร ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ที่กรุณาอนุเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้ ว่าที่ร้อยตรีประเสริฐ รุจิรา ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี ที่ให้คำแนะนำ ข้อมูล และการประสานงานกับสพป.เพชรบุรีเขต 1 และเอื้อเฟื้อสถานที่ ในการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) ครูจริยา บุญศิริ ช่วยประสานงานการแจกและเก็บแบบสอบถามกับโรงเรียนในสังกัด และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้สัมภาษณ์ ที่สละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลอันทรงคุณค่าในงานวิจัยในครั้งนี้ อย่างดียิ่ง

คุณค่าและประโยชน์อันมีจากการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบแต่พระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยาย่างต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยรังสิต โดยสถาบันวิจัยในการสนับสนุนทุนอุดหนุนวิจัย รหัสทุน 83/2562 ตลอดจนผู้มีพระคุณที่มีส่วน ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี

ชัชชญา พิระธรณิศร์

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญรูป	ญ
 บทที่ 1 บทนำ	 1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
นิยามศัพท์	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
 บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	 11
แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	11
แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนารูปแบบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา	16
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม	37
การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม	51
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	67
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	67
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
การวิเคราะห์ข้อมูล	74
บทที่ 4 ผลการวิจัย	75
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	129
สรุป	129
อภิปราย	135
ข้อเสนอแนะ	145
เอกสารอ้างอิง	147
ภาคผนวก	156
ก หนังสือขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	157
ข หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	159
ค หนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	161
ง หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิประชุมกลุ่ม(Focus Group)	163
จ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	165
ฉ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประชุมกลุ่ม(Focus Group)	168
ช รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	170
ซ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย	172
ฌ แบบประเมินผลยกเว้น	194
บทความวิจัยที่สืบเนื่องจากงานวิจัย	201
ประวัติผู้วิจัย	216

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	76
2 ภาพรวม สภาพปัจจุบันและปัญหาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1	78
3 สภาพปัจจุบันและปัญหาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1	80
4 ความถี่ของปัญหาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแบบสอบถามปลายเปิด	84
5 สภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1	85
6 ความถี่ของปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแบบสอบถามปลายเปิด	93
7 ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแบบสอบถามปลายเปิด	99
8 การวิเคราะห์ ยกร่างแนวทางการพัฒนาและการตรวจสอบความเหมาะสมจากการประชุมกลุ่ม (Focus group)	103
9 ผลการประเมินความเหมาะสม ยกร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1	109
10 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1	118

สารบัญรูป

ตารางที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่	20
3 กระบวนการบริหารของ Samson & Draft	34
4 กระบวนการบริหารของ Griffin	34
5 กระบวนการบริหารของ Schermerhorn	35
6 สรุปผลวิจัย แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1	127

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการศึกษาในประเทศไทย มีการแข่งขันสูง มีการได้เปรียบเชิงการแข่งขันเผชิญกับความท้าทายท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล ที่รวดเร็วและรุนแรง ปัญหาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีผลกระทบต่อการพัฒนาการด้านการศึกษาซึ่งเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้คุณภาพการศึกษาต่ำ รวมถึงการเปิดการค้าเสรี ทำให้การศึกษากลายเป็นธุรกิจมากขึ้น (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) แรงกระตุ้น แรงจูงใจที่จะให้ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความมุ่งมั่น ตั้งใจทุ่มเทร่างกายแรงใจในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นที่จะต้องมุ่งมั่น “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” ตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่จะพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งก่อให้เกิดความผูกพันต่อสถานศึกษาอีกทั้งปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุพันธกิจและเป้าหมายขององค์การ (ปีทมาวรรณ จินดารักษ์, 2558) โดยมีความสำคัญที่เริ่มจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 4 กำหนดไว้ว่า “สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน” หมายถึง สถานที่จัดการศึกษาชั้นพื้นฐาน และมาตรา 18 กำหนดการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาชั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ซึ่งความหมาย 3 ประการได้แก่ 1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) โรงเรียน และ 3) ศูนย์การเรียนรู้ ในการจัดการสถานศึกษานั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีคณะกรรมการและผู้บริหารเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ในบทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา โดยคุรุสภา มีหน้าที่กำหนดมาตรฐาน ออกและเพิกถอนใบประกอบวิชาชีพกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการออกข้อบังคับของคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพพ.ศ. 2548 มาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น สำหรับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 นั้น ได้มี นโยบายหลักได้แก่ 1) จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง 2) พัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา 4) สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 5) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ซึ่งการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ให้มีสมรรถนะตามมาตรฐาน วิชาชีพมีศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์

มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบ ต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ดังนั้นคุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นรากฐานอันสำคัญที่สังคมมุ่งหวังจะให้โรงเรียนเป็นแกนในการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะสมบูรณ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ ต้องมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เรียนไปพร้อมๆกับการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษา และส่งผลให้นักเรียน ครู อาจารย์มีความสามารถในการปฏิบัติงานให้ได้ผลดี ช่วยให้บรรลุเป้าหมายและส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ต่อไป(เพชรราชลัย ธีระวัฒน์พงศ์ และปัญญภัทธร บัญพร้อม, 2558) ที่สำคัญยิ่งการ มีบทบาทในการบริหารพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพราะเป็นผู้กำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติให้ไปสู่ความสำเร็จจำเป็นอย่างยิ่งที่สุดต่อประเทศชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้นขึ้นอยู่กับ การศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราชบรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ 10 กรกฎาคม 2535 ความว่า...

..... หลักของคุณธรรม คือการคิดด้วยจิตใจที่เป็นกลาง ก่อนจะพูดจะทำสิ่งไร จำเป็นต้องหยุดคิดเสียก่อนเพื่อรวบรวมสติให้ตั้งมั่น และให้จิตสว่างแจ่มใส ซึ่งเมื่อฝึกหัดจนคุ้นเคยชำนาญแล้ว จะกระทำได้คล่องแคล่วช่วยให้สามารถแสดงความรู้ ความคิด ในเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย ได้ชัด ไม่ผิดทั้งหลักวิชาทั้งหลักคุณธรรม...

คุณธรรม จริยธรรมก่อให้เกิดทัศนคติ(Attitude)มีความสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อคุณภาพการบริหารการศึกษา ส่งผลต่อระบบการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษา นั้นต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณธรรม (Morality) จริยธรรม (Ethic) สอดคล้องกับ จรัส สุวรรณเวลา (2561) ที่กล่าวว่า ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพื้นฐานของศีลธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของผู้บริหาร ในจุดยืนทางปรัชญาความคิด มุมมองและหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับกรอบจริยธรรมที่แตกต่างกัน

การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายแนวทางการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผล แต่ด้วยปัญหาหลักของการจัดการศึกษาไทยในช่วงที่ผ่านมา มีหลายด้านที่พบว่า ยังมีอุปสรรคในด้านระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีความเสี่ยงในการบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐบาล ส่งผลให้เกิดการพัฒนาไม่ต่อเนื่อง ขาดการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับเรนซิส ไลเคิร์ต (Rensis Likert, 1961 อ้างถึงใน สุพจน์ วิชัยศรี, 2550 : 12) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า การจัดการองค์การบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพที่ใช้บริหารแล้วจะได้ทั้งงานและน้ำใจ

คนนั้นต้องเกิดจากองค์ประกอบของการบริหารสำคัญ 6 ประการ กล่าวคือแบบการบริหารใดมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะการปฏิบัติหรือสภาพการจัดองค์การบริหารขององค์ประกอบต่อไปนี้เป็น 1) การเป็นผู้นำ (Leadership) 2) การจูงใจ (Motivation) 3) การติดต่อสื่อสาร (Communication) 4) การตัดสินใจ (Decision making) 5) การกำหนดเป้าหมาย (Goal Setting) และ 6) การควบคุมการปฏิบัติงาน (Control) เพราะฉะนั้นภารกิจหลักทั้ง 6 งานของโรงเรียนจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใดนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมการบริหารให้เหมาะสมกับงานทั้ง 6 งาน เพื่อนำพาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างสูงสุด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จัดตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 เป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 93 โรงเรียน ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอเขาย้อย อำเภอบ้านแหลม และอำเภอหนองหญ้าปล้อง นโยบายการศึกษาที่ชัดเจนผู้บริหารให้ความสำคัญด้านการวางแผนบริหารจัดการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถบริหารจัดการองค์กรและสถานศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมายของทางราชการพร้อมทั้งมีความรู้ แนวคิด ทักษะ มีคุณธรรมจริยธรรม ตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ และ ปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการ และปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล และมีแนวทางนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 สำหรับการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2562 ในกลยุทธ์ที่ 1 คือด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงด้านปลูกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และกลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ มีศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลสัมฤทธิ์ของงาน การกำกับติดตาม ช่วยเหลือสถานศึกษาอย่างเป็นระบบสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจังและต่อเนื่องแล้วนั้น ความสำคัญ ในการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ยังต้องพัฒนาต่อไป ดังจะเห็นได้จากปัญหา และข้อเสนอแนะในรายงานการปฏิบัติงานประจำปี 2561 ว่ายังมีโรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 72.34 นักเรียนยังขาดโอกาสการพัฒนาศักยภาพ ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ต่ำส่งผลกระทบต่อ การศึกษาต่อที่สูงขึ้น(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1, 2562) นอกจากนี้ พฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมกับจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหาร ด้านคุณธรรม จริยธรรม ก็สามารถส่งผลกระทบต่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม จะเห็นได้ปัญหาเดินขบวนขับไล่ ผอ. โรงเรียนบ้านกุดเสถียร อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร โดยมีข้อกล่าวหา ถึงการใช้อำนาจหน้าที่บริหารงานไม่ชอบตามระเบียบของทางราชการ มีพฤติกรรมส่อไปทางทุจริต ในการเบิกจ่ายเงินโรงเรียน การจัดซื้อจัดจ้างหา

พัศศุภรณ์ (ไทยรัฐออนไลน์, 2560) ซึ่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่น่าเป็นห่วง และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตภายในองค์กรของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่ยากต่อการดำเนินงานก็ตาม แต่เป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานต้องสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่องค์กรที่มีคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน ตลอดจนเป็นการสร้างแนวร่วมในการต่อต้านการทุจริตและปฏิเสธการทุจริตในทุกรูปแบบ สอดคล้องกับถอดบทเรียนโรงเรียนสุจริต!! ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 รวมความคิดเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต อยู่อย่างพอเพียงและมีจิตสาธารณะของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน (นิพนธ์มณี, 2563) จึงกล่าวได้ว่า ระบบการประเมินโรงเรียนด้านคุณธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีรูปแบบและเงื่อนไข ข้อจำกัด ทำให้การขานรับวิธีการดังกล่าวยากต่อการปฏิบัติ เนื่องจากแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันในบริบท การบริหารงานพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมก็แตกต่างกัน อีกประการ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องเริ่มจากผู้บริหารโรงเรียนที่ยังไม่เข้าถึงนักเรียนรวมถึงการฝึกทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนยังไม่ต่อเนื่อง (ประเสริฐ รุจิรา, 2562)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบการสอนในรายวิชาจรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต มีความตระหนักถึงความสำคัญในการที่จะส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถเป็นผู้บริหารที่เป็นแบบอย่างที่ดี ในการส่งเสริมผู้บริหารให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคใหม่ ในขณะการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 มุ่งหวังให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนปฏิบัติหน้าที่ที่มุ่งเน้นถึงคุณภาพของผู้เรียน ให้ความสำคัญการเรียนการสอน รวมทั้งโครงการ กิจกรรม ด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง จากการได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัย มีความเห็นสอดคล้องกับนักวิชาการหลายท่านกล่าวว่า ในการบริหารสถานศึกษา เป็นการส่วนหนึ่งที่จะพัฒนานักเรียน ไปสู่การเรียน คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการศึกษา เกิดจากการมีคุณธรรม จริยธรรมที่ควบคู่กันไปกับการเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีคุณธรรมในระดับสูง จึงจะสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้บรรลุผลสู่คุณภาพการศึกษาที่ประเทศชาติต้องการได้ ในสถานการณ์สังคมโลกที่เปลี่ยนไป ผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องให้ความสำคัญตระหนักในคุณธรรม จริยธรรมมากยิ่งขึ้นไป

เหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต

1 ผลการวิจัยจะสามารถนำไป ส่งเสริม สนับสนุน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาไปสู่การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีคำถามการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน และ ปัญหา การพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ด้านเนื้อหา

1.1 กระบวนการบริหาร ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แนวคิดการบริหาร ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Griffin, R.W. (2013); Samson, D. & Daft, R.L. (2012); Robbins and Coulter (2012); Schermerhorn, J.R. (2011); Lussier (2012) ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning Process) 2) การจัดองค์การ (Organizing Process) 3) การนำ (Leading Process) 4) การควบคุม (Controlling Process)

1.2 เนื้อหาด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิด กระทรวงศึกษาธิการ (2551); นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเรเจริญกุล (2551); มหาวิทยาลัยมหิดล (2552); มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2560) และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) ลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6)

มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ เป็นประเด็นในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ ประภาพร จันทรัมย์ (2559), ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม (2560) ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดหลักสูตร 2) ด้านกายภาพ 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ 5) ด้านการบริหารจัดการ 6) ด้านการประเมินผล

ด้านประชากรและตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกเป็น 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอบ้านแหลม อำเภอเขาย้อย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง จากจำนวนสถานศึกษาทั้ง 93 แห่ง ผู้บริหารสถานศึกษา 244 คน ครู 1,185 คน จำนวน 1,429 คน

2.2 ตัวอย่างที่ใช้ในที่ใช้ในแบบสอบถามได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 311 คนโดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Mogan, 1970, p. 607-610) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2.3 ตัวอย่าง ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับปัจจุบัน ปัญหา และ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 8 ท่านโดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้ 1) ทรงคุณวุฒิ ระดับนโยบาย 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 3) ครู และตัวอย่างข้อมูลเชิงคุณภาพโดย การประชุมกลุ่ม (Focus Group) โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย 1) ศึกษาพิเศษ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิสาวาวิชาการบริหารการศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษา 4) พระสงฆ์ 5) ครู 6) ผู้แทนชุมชน และ 7) ผู้ปกครองนักเรียน

ด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือสภาพปัจจุบัน ปัญหา การพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบาย ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติการสอน และการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

3.2 ตัวแปรที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จากการศึกษาทบทวน แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องดังกล่าว โดยใช้กรอบแนวคิด กระบวนการบริหาร แนวทางพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ดังแสดงภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการหรือรักษาในตำแหน่งของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงออกตามภาระที่ต้องรับผิดชอบที่เป็นการกระทำของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในบริหารงานโรงเรียนให้เป็นไปตามสิทธิและหน้าที่ ที่มีอำนาจมอบหมาย ทั้งได้รับการยอมรับและคาดหวังว่าจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ด้านคือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดองค์การ 3) ด้านการนำ (การมีภาวะผู้นำ) 4) ด้านการควบคุม

แนวทางพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง หมายถึงวิธีการดำเนินการบริหารตามกระบวนการบริหารงาน ครู และนักเรียน จากสภาพที่มีอยู่เดิม ตามข้อเสนอแนวทางพัฒนา และแนวทางปฏิบัติ ตามภาระหน้าที่ของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดหลักสูตร 2) ด้านกายภาพ 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ 5) ด้านการบริหารจัดการ 6) ด้านการประเมินผล ให้ดียิ่งขึ้นให้บรรลุตามนโยบายการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารการดำเนินการของโรงเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ประกอบด้วย

1) การวางแผน (Planning) หมายถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และ ขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินงาน การระบุแนวทางตามขอบข่ายการบริหารงานเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

2) การจัดองค์การ (Organization) หมายถึงการจัดโครงสร้างองค์การ จัดคน จัดทรัพยากรต่าง ๆ ให้พร้อมต่อการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติที่วางไว้ เพื่อบ่มบ่มพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

3) การนำ (Leading) หมายถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจูงใจ การสื่อสารระหว่างบุคคล กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นของคนในองค์การ เพื่อช่วยให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

4) การควบคุม (Controlling) หมายถึงการติดตามและการประเมินผลงาน เพื่อให้เป็นไปตามแบบปฏิบัติการที่กำหนด และบรรลุตามวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

คุณธรรม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของนักเรียน ที่มีคุณค่า ยอมรับทั้งทางพฤติกรรม ความคิด เป็นความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความถูกต้อง และเกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผลซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา

จริยธรรม หมายถึง กฎเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม ของนักเรียนและ เป็นไปตามความต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน ต่อตนเอง และต่อสังคม

คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน หมายถึง การแสดงพฤติกรรม ตามกฎเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งเป็นลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย

1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองดีของชาติ อารมณ์รักความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

2) ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้องประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและต่อผู้อื่นทั้งกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

3) มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และ สังคม

4) ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการ เรียน เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

5) อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงการดำเนิน ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความ รับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6) มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและความ รับผิดชอบในการทำหน้าที่การงาน ด้วยความเพียรพยายาม พุ้มเทกำลังกาย กำลังใจในการปฏิบัติกิจกรรม ต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

7) รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าร่วม อนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

8) การมีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึงการดำเนินงานเพื่อพัฒนานักเรียนด้าน คุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ประกอบด้วย

1) ด้านการจัดหลักสูตร หมายถึงการดำเนินการจัดทำหลักสูตร โดยมีการกำหนด หลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรไว้อย่างถูกต้องชัดเจน เพื่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมในการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการ วางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร

2) ด้านกายภาพ หมายถึงการจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ห้องเรียน และแหล่ง เรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาให้นักเรียนมีบทบาทได้เรียนรู้ โดยการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม จริงโดย การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม เกี่ยวกับด้านกายภาพ

3) ด้านการเรียนการสอน หมายถึงการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดหน่วยการเรียนรู้ แบบบูรณาการ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนในการ เรียนรู้และปฏิบัติ โดยการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และ การควบคุม เกี่ยวกับการจัดการเรียนการ สอน

4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การส่งเสริมบรรยากาศของการใฝ่เรียนรู้และ มีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มีบรรยากาศของการเคารพอ่อนน้อม ส่งเสริมให้บุคลากรและ

นักเรียนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น โดยการวางแผน การจัดการ การนำ และ การควบคุม เกี่ยวกับการส่งเสริมบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

5) ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินการที่ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา ร่วมกับสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา(เครือข่าย) สถาบันสังคม(ชุมชน) สถาบันศาสนา และ สื่อมวลชน เพื่อสร้างความตระหนักและศรัทธา รวมทั้งเสริมสร้างปัญญาเข้าใจในหลักการ โดยการวางแผน การจัดการ การนำ และ การควบคุม เกี่ยวกับการบริหารจัดการ

6) ด้านการประเมินผลหมายถึง การกำกับติดตามการปฏิบัติงานความสำเร็จของการ พัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ และประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึง การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นหลักประกันให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมายที่วางไว้ โดยการวางแผน การจัดการ การนำ และ การควบคุม เกี่ยวกับการประเมินผล

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1- 6 ปีการศึกษา2562 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1ให้เหมาะสมตาม บริบทของสถานศึกษา
2. เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร เพื่อนำไปพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอื่นๆ และภูมิภาคต่างๆ ที่จัด การศึกษาในระดับเดียวกัน

ระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย

กิจกรรม และ ผลงานที่คาดว่าจะสำเร็จ	งวดที่ 1 (เดือนที่ 1-3)	งวดที่ 2 (เดือนที่ 4-6)	งวดที่ 3 (เดือนที่ 7-9)	งวดที่ 4 (เดือนที่ 10-12)	ผู้รับผิดชอบ
1. ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบ แนวคิด - เสนอโครงการวิจัย - สร้างเครื่องมือวิจัย	↔				
2. เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย		↔			
3. วิเคราะห์ข้อมูล เขียนรายงานวิจัย			↔	↔	
4. เสนอผลงานวิจัย				↔	

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ งานผู้วิจัยนี้มุ่งศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนา
นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร รวมทั้งงานวิจัยอื่นๆ ซึ่งจะศึกษาวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม
4. การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายของ บทบาท

คำว่า “บทบาท ” (Role) ที่ใช้พูดถึงความคิดทางวิชาการมี George Scmmel ใช้เป็นคนแรก
สำหรับ Park และ Burgcs ใช้บทบาทในเรื่อง “The Self as the Individual CONCEPTION OF His
Role” นักทฤษฎีที่สำคัญของทฤษฎีบทบาทที่ได้อธิบายขยายความเรื่องนี้ที่สำคัญ ได้แก่ Gcorgc H.
Mead) (Jacob Moreno) และ (Ralph Linton) ทฤษฎีบทบาท เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีสังคม ทฤษฎี
พฤติกรรมทางสังคมที่วิเคราะห์ถึงบทบาทของผู้บริหารที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง และมีนักการ
ศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) “บทบาท” ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง “การกระทำหน้าที่กำหนดไว้ หรือการปฏิบัติงานตามที่ได้รับ
มอบหมาย”

Cohen (1979, 35-36) ได้ให้ความหมายคำว่า “บทบาท” ไว้ว่า หมายถึงสิ่งที่เป็นพฤติกรรมที่
ถูกคาดหวังจากผู้อื่น สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องปฏิบัติ เป็นบทบาทที่ถูกกำหนด(prescribed role)
ถึงแม้ว่า บุคคลบางบุคคล จะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทที่คาดหวังโดยผู้อื่น ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติ
จริง (enacted role) เป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่ง

Rizzo, John R., Robert J. House and Sidney L. Lirtzman (1970) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกคาดหวังจากบุคคลผู้ดำรงบทบาท ซึ่งบทบาทนี้จะเกิดการเรียนรู้ถึงเนื้อหา สไตล์ บทบาท หน้าที่ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สิทธิและสิทธิพิเศษที่สำคัญที่สุดก็คือ สามารถจะเข้าใจได้จากบทบาทที่ถูกคาดหวังซึ่งถูกสื่อสารไปยังบุคคลนั้นจากบรรดาสมาชิกใน สังคมนั้น

Broom and Selnick, (1977 pp.34-35) ได้อธิบายถึงคำว่า “ บทบาท ” ไว้ 3 ประการดังนี้

- 1) บทบาทที่กำหนดหรือบทบาทในอุดมคติ (Socially Prescribed or Ideal Role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิและตำแหน่ง
- 2) บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่า ควรจะกระทำหน้าที่ของตำแหน่ง โดยอาจจะไม่ ตรงกับบทบาท ในอุดมคติทุกประการและอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล
- 3) บทบาทที่กระทำจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำได้จริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

Derick Meado (2016) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ได้เขียนบทความเรื่อง The Role of the Principal in Schools ได้สรุปบทบาทหน้าที่ในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่สำคัญ 9 บทบาทดังนี้

- 1) บทบาทในฐานะผู้นำ (Role as school leader) ประกอบด้วยการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (Being an effective leader) โครงการจัดหาทุนอุปถัมภ์โรงเรียน การพัฒนาการประเมินผลครูผู้สอน และนโยบาย การพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น
- 2) บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัยของผู้เรียน (Role in Student Discipline) งานส่วนใหญ่ของผู้บริหาร การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน ที่ผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ครูทุกคน และต้องเป้าหมายของการนำไปใช้กับผู้เรียน จะทำให้งานง่ายขึ้น
- 3) บทบาทในฐานะผู้ประเมิน (Role as a Teacher Evaluator) ผู้บริหารส่วนใหญ่ต้องมีความรับผิดชอบในการประเมินผลงานของครู โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องจัดให้มีการประเมินตามกระบวนการด้านคุณภาพครูอย่างมีความเป็นธรรม และต้องชี้ให้เห็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของการปฏิบัติหน้าที่ของครู
- 4) บทบาทในการพัฒนา การดำเนินงาน และการประเมินโครงการ (Role in Developing, Implementing, and Evaluating Programs) เป็นเป็นหนึ่งบทบาทที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาวิธีการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้เรียนเพิ่มขึ้น โครงการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุมพื้นที่เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันและต้องมีการประเมินทุกปีและพัฒนาเสมอถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น

5) บทบาทในการทบทวนนโยบายและกระบวนการภายใน (Role in Reviewing Policies and Procedures) เอกสารสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหาร (Governing) โรงเรียน คือ คู่มือนักเรียน (Student Handbook) ถือเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถทำให้งานของผู้บริหารง่ายขึ้น ให้นักเรียน ครูและผู้ปกครองได้รู้นโยบายและขั้นตอนการทำงาน ประสบผลสำเร็จได้

6) บทบาทในการกำหนดตาราง (Role in Schedule Setting) การสร้างตารางต้องทำทุก ๆ ปี ซึ่งจะเป็นภาระงานที่ผู้บริหารต้องการสร้างขึ้นเอง ได้แก่ ตารางการติวเข้มการเข้าเรียน ตารางการปฏิบัติงาน ตารางการใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ตารางการใช้ห้องสมุดตรงข้ามผู้บริหารต้องตรวจสอบแต่ละตารางเหล่านั้นว่า ไม่ทำให้บุคลากรแต่ละคนต้องมีตารางมากเกินไปในแต่ละปี

7) บทบาทในการจ้างครูใหม่ (Role in Hiring New Teachers) เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน ต้องจ้างหรือรับครูและเจ้าหน้าที่เข้ามาใหม่ในการทำงานได้อย่างถูกต้องด้วยกระบวนการสัมภาษณ์หรืออบรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

8) บทบาทในการปกครองและชุมชนสัมพันธ์ (Role in Government and Community Relations) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่และสมาชิกในชุมชนสามารถเป็นประโยชน์กับคุณในความสามารถหลายของพื้นที่ การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลและธุรกิจชุมชนสามารถช่วยให้โรงเรียนอย่างมาก รวมถึง ประโยชน์ที่ได้รับบริจาคเวลาส่วนตัวและการสนับสนุนในเชิงบวกโดยรวม

9) บทบาทในการมอบหมายงาน (Role in assignment) ผู้นำหลายคนโดยธรรมชาติมีงานหนักอยู่ในมือที่ต้องสั่งการลงไป ผู้บริหารต้องมีการมอบหมายงานบางอย่างซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น โดยมอบหมายให้กับบุคคลที่มีความรู้และไว้วางใจผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพไม่มีเวลามากพอที่จะทำทุกอย่างที่ต้องการ ทำด้วยตัวเอง จึงต้องพึ่งพาคนอื่น ๆ มาช่วยทำ เพื่อให้ผลงานบรรลุผลสำเร็จ

สรุปได้ว่า “ บทบาท ” (Role) ภาระที่ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพของแต่ละบุคคล บุคคลมีสถานภาพใด หรือตำแหน่งอย่างใด ก็ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพหรือตำแหน่งของตนที่ได้มาไม่ว่าจะได้มาโดยกำเนิด โดยการกระทำหรือโดยการแต่งตั้งให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังการปฏิบัติตามหน้าที่และสิทธิของตนตามสถานภาพของตน สถานภาพ คือตำแหน่ง ส่วนบทบาทคือการกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ

ความสำคัญของบทบาท

บทบาทมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่มีผลกระทบ มีคุณค่าหรือมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นคือ

- 1) ทำให้เกิดการแบ่งหน้าที่ ระหว่างสมาชิก ตามความถนัดและ ความสามารถ
- 2) ทำให้สมาชิกในสังคมรู้ถึงฐานะและความรับผิดชอบของตนเอง

- 3) ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบ สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามหน้าที่ของตนไม่ก้าวร้าวกัน
- 4) ทำให้สมาชิกแต่ละคน รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตนตามสถานภาพและบทบาท

Deutsch & Krauss (1965, p. 405) ยังให้ความเห็นว่า บทบาทมีความสำคัญสิ่งต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่

- 1) บทบาททางเพศ (Sex Roles) เป็นบทบาทที่สำคัญมาก เพศมีความสัมพันธ์ต่อสภาพสังคมโดยทั่วไป ทั้งเพศหญิงและเพศชาย เริ่มตั้งแต่มีการกำหนดหน้าที่กันตามธรรมชาติ เพศหญิงมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นแม่ เพศชายมีบทบาทสำคัญในการเป็นพ่อและการเป็นผู้นำของครอบครัว ในบางสังคมนั้นอาจจะเป็นการกีดกันทางเพศ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ความสำคัญทางเพศลดลง
- 2) บทบาทเกี่ยวพันทางเครือญาติ (Kinship Roles) เนื่องจากสังคมมนุษย์เป็นสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน มีการเคารพนับถือภายในเครือญาติ แต่ละคนมีบทบาทแตกต่างกันไป ทำให้เกิดอิทธิพลในการเคารพเชื่อถือ และเชื่อฟังกันและกัน เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก เป็นต้น
- 3) บทบาททางสังคม (Social Roles) เป็นบทบาทหรือหน้าที่ที่สังคมกำหนดขึ้นไว้ให้บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ ได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติหรือคาดหวังว่าจะปฏิบัติ โดยมีปทัสถานทางวัฒนธรรมเป็นเกณฑ์ตัดสิน ฉะนั้นเมื่อบุคคลจะมีการเกี่ยวข้องกัน ทุกคนจึงควรจะได้เรียนรู้และปฏิบัติตามปทัสถานทางวัฒนธรรม แต่ถ้ามีใครคนหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม ก็จะต้องมีการบังคับหรือลงโทษ เพื่อความสงบสุขของสังคมส่วนใหญ่ต่อไป
- 4) บทบาททางอาชีพ (Occupation Roles) เป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญที่สุด ที่จะทำให้นักชู้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และจะอยู่ได้อย่างมีความสุข ผู้แสดงบทบาทจะต้องคำนึงถึงขอบเขต และหลักการสำคัญของอาชีพนั้น เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ จรรยาบรรณ และกฎหมาย เป็นต้น

ลักษณะของบทบาท

Allport (1973, pp.181-184) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการแสดงบทบาทของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectation) คือบทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามความคาดหวังที่กำหนดโดยกลุ่มสังคมและโดยสถานภาพที่บุคคลนั้นๆครองอยู่
- 2) การรับรู้บทบาท (Role Conception) คือการที่บุคคลรับรู้ในบทบาทตนเอง ว่าควรจะมีบทบาทอย่างไรและสามารถจะมองเห็นบทบาทของตนเองได้ ตามการรับรู้ นั้น ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลนั่นเอง โดยการรับรู้ในบทบาทและความต้องการของบุคคล ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น ทั้งนี้ก็

เพราะว่า บุคคลอาจไม่ได้ยินดีย่อมรับบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับ การคัดเลือกจากสังคมให้รับตำแหน่ง และมีบทบาทหน้าที่ปฏิบัติตาม เพราะถ้าหากบทบาทที่ได้รับนั้นทำให้ได้รับผลเสียหายหรือเสียประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าขัดแย้ง กับความต้องการ (Role Conflict) หรือค่านิยมของบุคคลนั้น ผู้ครองตำแหน่งอยู่ก็พยายาม หลีกเลียงและไม่ยอมรับบทบาทนั้นๆ

3) การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Exceptionation) จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีความสอดคล้องของบทบาทตามคาดหวังของสังคมและบทบาทที่ตนรับอยู่ การยอมรับ บทบาทเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในบทบาทและการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น

4) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง (Action Role) ซึ่งอาจจะ เป็นการแสดงตามที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นการแสดงตามการรับรู้และตามความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลใดจะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้เพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับบทบาทนั้นๆ ของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้นอยู่ เนื่องจากความสอดคล้องกับบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและการรับรู้ บทบาทของตนเอง และลักษณะบทบาทมีดังนี้

4.1 บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ (Interpersonal role) ได้แก่

4.1.1 บทบาทเป็นพระอันดับ หรือประธานในพิธีต่างๆ (Figurehead role)

4.1.2 บทบาทเป็นผู้นำ (Leader role)

4.1.3 บทบาทเป็นสื่อกลาง (Liaison role)

4.2 บทบาทในด้านข้อมูล (Interpersonal roles) ได้แก่

4.2.1 บทบาทการติดตามข้อมูล (Monitor role)

4.2.2 บทบาทการกระจายหรือแจกจ่ายข้อมูล (Disseminator role)

4.2.3 บทบาทการให้ข้อมูลหรือโฆษก (Spokeman role)

4.3 บทบาทในการตัดสินใจ (Decision roles) ได้แก่

4.3.1 บทบาทเป็นผู้ริเริ่มกิจการ (Entrepreneur role)

4.3.2 บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Disturbance-handier role)

4.3.3 บทบาทเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร (Resource allocator role)

4.3.4 บทบาทเป็นผู้เจรจาข้อขัดแย้งหรือต่อรอง (Negotiator role)

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทในรูปแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าถ้า บทบาท ทั้งหลาย มีความสอดคล้องกัน โดยเฉพาะบทบาทตามความคิดของผู้ที่อยู่ในตำแหน่ง บทบาทที่ผู้อื่น คาดหวัง บทบาท ที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ ทั้งหมดนี้ก็จะความสัมพันธ์ทางสังคม และการดำเนินงานต่างๆ ก็ จะราบรื่น

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักถึงภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาประชากรของชาติให้เป็น “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติจึงได้กำหนดนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลง 5 นโยบาย ได้แก่ นโยบายที่ 1) จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง นโยบายที่ 2) พัฒนาคุณภาพผู้เรียน นโยบายที่ 3 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา นโยบายที่ 4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นโยบายที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำหรับในนโยบายที่ 2 ด้านพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดย มีประเด็นกลยุทธ์ ที่จะปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษา ให้เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเป็นรายบุคคล พัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดีของชาติและเป็นพลเมืองโลกที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีเป้าประสงค์ผู้เรียนทุกคนมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ความหมายของ ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งในหมวด 7 ได้กำหนดไว้ว่า “ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด ” และข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดคำว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา ที่เป็นสถานศึกษา ในข้อบังคับนี้ระบุว่า.. “แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ” หมายความว่าประมวลพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างของการประพฤติที่กำหนดขึ้นตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา คือ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ต้องหรือพึงประพฤติปฏิบัติตามประกอบด้วย พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องหรือพึงประพฤติตาม และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องหรือพึงละเว้น นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

Bradford, & Cohen (1984, p.27) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการ เคารพยำเกรงจากคนที่อยู่แวดล้อมเปรียบเสมือนเป็นแบบอย่างที่ดีเลิศสำหรับการดำรงชีวิตซึ่งสามารถให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำต่างๆ แก่บุคคลเหล่านั้นได้

Greene,(1992, pp.16-18) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้มีบทบาทที่ต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในสำนัก หน่วยงาน หรือในโรงเรียนจะเปลี่ยนบทบาทไปตามสถานการณ์ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ต้องคอยควบคุมดูแลและบริหารงานภายในโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยใช้ความสามารถส่วนบุคคลบริหารงานที่จะสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ทุกคนยอมรับศรัทธาและส่งผลให้ผู้ร่วมงานมีความมุ่งมั่นทำงานอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำว่า “ผู้บริหารสถานศึกษา” ไม่ว่าจะเป็นประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาเรียกว่า Principal หรือเรียกว่า Head of School เป็นคำที่ใช้เรียกผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนของรัฐ แต่ถ้าเป็นโรงเรียนเอกชน อาจใช้คำอื่นๆ เช่น Head Teacher, Head Master หรือ Head Mistress สำหรับประเทศไทย ผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันเรียกว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา แต่เดิม เรียกว่า “ครูใหญ่” หรือ “อาจารย์ใหญ่” (ประกอบ คูปรัดน์ , 2552)

ปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษา ในตำแหน่ง “ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ” เป็น ผู้บังคับบัญชา พนักงาน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา บริหารกิจการของสถานศึกษา การวางแผนการปฏิบัติ การควบคุม กำกับ ดูแลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป ความสัมพันธ์กับชุมชนและงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมายลักษณะ 1) งานที่ปฏิบัติบังคับบัญชาพนักงานครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่บริหาร 2) กิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา 3) วางแผนพัฒนาการศึกษา ประเมินและจัดทำรายงานเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา 4) จัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศ และการวัดผลประเมินผล 5) ส่งเสริมและจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย 6) จัดทำระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา 7) บริหารงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน 8) วางแผนการบริหารงานบุคคล การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วินัยและการรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ 9) จัดทำมาตรฐานและภาระงานของพนักงานครูและบุคลากรในการศึกษา ประเมินผลในการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานของพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษา 10) ส่งเสริมสนับสนุนพนักงานครูและบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 11) ประสานความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่น ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชน 12)

จัดระบบควบคุมภายในสถานศึกษา 13) จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 14) เป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป 15) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สรุปก็คือผู้บริหารสถานศึกษา บุคคลซึ่งปฏิบัติงาน ในตำแหน่ง “ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ” เป็น ผู้บริหารในหน่วยงานทางการศึกษา ที่เป็นสถานศึกษา มีหน้าที่ในการกำหนดทิศทางในการทำงาน วางแผน กำกับ ติดตาม และประเมินความสำเร็จของงานในสถานศึกษาควบคุมดูแลและบริหารงานภายในสถานศึกษา ให้ครอบคลุมทุกด้าน ให้บรรลุตามเป้าหมายตามสถานการณ์สร้างบรรยากาศในการทำงาน ให้ทุกคนยอมรับศรัทธาและส่งผลให้ผู้ร่วมงานมีความมุ่งมั่นทำงานอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมาก สามารถทำให้การบริหารงาน บรรลุผลสำเร็จตามต้องการและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตามแนวคิดของนักการศึกษาดังนี้

Hoy and Miskel. (2001:169) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

1) คุณลักษณะด้านการตัดสินใจ: การตัดสินใจคือการให้ผู้บริหารตัดสินใจจะทำการหรือละเว้นการกระทำใดๆ เป็นความรับผิดชอบหลักของนักบริหารทุกคน และเป็นกระบวนการที่การตัดสินใจจะได้รับการ ปฏิบัติกระบวนการตัดสินใจจะไม่มีสิ้นสุด จนกว่าการตัดสินใจจะได้รับการปฏิบัติเป็นที่เรียบร้อย และเป็นกระบวนการเลือกหนทางที่ดีที่สุดไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองคาดหวังไว้ ผู้ทำการตัดสินใจจึงต้องใช้ดุลยพินิจพิจารณาในทุกขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจ

2) คุณลักษณะด้านการจูงใจ: การจูงใจ เป็นความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างมาก โดยมีเงื่อนไขว่า ความพยายามนั้นสามารถทำให้เกิดความพึงพอใจแก่บุคคลตามที่ต้องการ เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่องค์กรต้องการ ความต้องการของบุคคล ความสำเร็จของงาน ความต้องการในพลังอำนาจ และคุณงามความดี

3) คุณลักษณะด้านความเป็นผู้มีประสิทธิภาพ: ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหาร จัดการ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความเป็น ประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ทุกคนมีความรู้ ความสามารถ บุคลิกลักษณะ และคุณสมบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง คือนักพัฒนา นักแก้ปัญหา นักตัดสินใจ นักประเมินประណอม นักการทูต นักวางแผน นักปกครอง และนักประชาสัมพันธ์

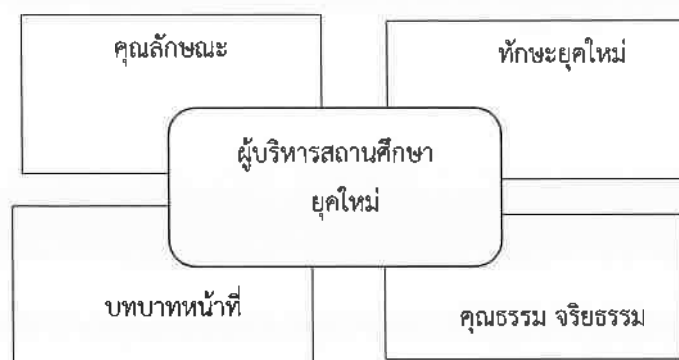
4) คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ: ความรับผิดชอบ สภาพทางอารมณ์ของบุคคลที่มีความรู้สึกเสียใจ ไม่พอใจ เมื่อไม่ได้ทำ ในสิ่งอันควรทำหรือไม่ได้ละเว้นสิ่งอันควรละเว้นเป็นความรู้สึกด้วยตนเองว่าสิ่งใด ถูกสิ่งใดควรในเชิงศีลธรรมและคุณธรรมตามสภาพสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ ผู้นำ ที่ดี ย่อมยินดีรับผิดชอบเมื่อผิดพลาดและเต็มใจรับคำตำหนิ ขณะเดียวกันเมื่อรับหน้าที่ใดมาแล้ว และเป็นสิ่งที่ผู้บริหาร ควรมีและประพฤติปฏิบัติ ประกอบด้วย ความกล้าหาญทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกปลอดภัย เมื่อผิดพลาด ต้องเต็มใจรับคำตำหนิและต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด

5) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์: มนุษยสัมพันธ์ เป็นศิลปะและการปฏิบัติในการนำความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของ มนุษย์มาใช้ในการติดต่อเกี่ยวข้องกันเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ส่วนตัวและส่วนรวม เป็นการติดต่อ พูดคุยหรือประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือเพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างสงบสุข และเป็นกระบวนการบริหารการครองใจคน เพื่อให้เกิด ความพึงพอใจความร่วมมือร่วมใจกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้มีความสุขในการทำงาน สามารถตอบสนองตามความต้องการของผู้ปฏิบัติงานโดยการทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือหน่วยงาน

กล่าวได้ว่าปัจจุบันสถานการณ์เข้าสู่การเปลี่ยนแปลง ที่รุนแรง ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารในหน่วยงานทางการศึกษาที่เป็นสถานศึกษามีหน้าที่ในการกำหนดทิศทางในการทำงาน วางแผนกำกับติดตาม และประเมินความสำเร็จของงานในสถานศึกษาควบคุมดูแลและบริหารงานภายในสถานศึกษาใหม่ ให้ครอบคลุมทุกด้าน ให้บรรลุตามเป้าหมายตามสถานการณ์ และสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ทุกคนยอมรับศรัทธา และส่งผลให้ผู้ร่วมงานมีความมุ่งมั่นทำงานอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการเข้าสู่สถานการณ์ Disruptive Change ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปรับพฤติกรรมและบทบาทการบริหารให้ทันยุคทันสมัยดังนี้

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

ชัยยนต์ เพาพาน (2559) จากการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญใน ด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารมีคุณลักษณะโดดเด่นเหมาะสม เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถสนองตอบต่อการแข่งขัน และ ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศสามารถกำหนดประเด็นศึกษาที่สำคัญ 4 ด้านหลักได้แก่ คุณลักษณะความเป็นผู้นำยุคใหม่ ทักษะยุคใหม่ บทบาทหน้าที่ และคุณธรรม จริยธรรม แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่
ที่มา: ชัยยนต์ เพาพาน, 2559

จากแผนภาพที่ 3 คุณลักษณะความเป็นผู้นำยุคใหม่สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ Maxine (2015) Gerald Aungus (2012) และ George Couros (2010) ได้เขียนบทความเรื่อง Top 10 Characteristics of Successful 21st Century School Leaders: 21st Century Administrators: New Roles, New Responsibilities และ The 21st Century Principal ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

1) นักสร้างสรรค์ (Creative) ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ มีกระบวนการผลักดันให้บุคลากรในโรงเรียนที่มีความสามารถสร้างสรรค์งานให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น ต้องผลักดันเพื่อประโยชน์ของนักเรียน และจะต้องหาวิธีจัดการอย่างต่อเนื่องเหมือน"ทฤษฎีน้ำไหล (Flow Theory)"

2) นักการสื่อสาร (Communicator) ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่การสื่อสารโดยการแบ่งปันข้อมูลผ่านหลายสื่อเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่กลุ่มผู้บริหารต้องเป็นผู้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด

3) นักคิดวิเคราะห์ (Critical Thinker) ผู้บริหารจึงต้องให้ความสนใจในความคิดที่ครูหรือบุคลากรแสดงออกเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะด้านผลกระทบที่มีต่อโรงเรียนและนักเรียนในระยะยาว และจะได้รับประโยชน์เหล่านั้นมากที่สุดได้อย่างไร ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหาร ที่จะต้องนำเอาข้อมูลและความคิดต่าง ๆ มาใช้ในการตัดสินใจทั้งหมด

4) สร้างชุมชน (Builds Community) หมายถึง การประสานเชื่อมโยงต่อกับกลุ่มคนที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น วิธีที่จะสร้างโอกาสให้กับบุคลากรเพื่อเชื่อมโยงต่อกับคนอื่น ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้มากขึ้นเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่เพียงแต่พัฒนาผู้นำในโรงเรียนเท่านั้น แต่เป็นการเปิดโอกาสให้คนอื่นเห็นความเป็นผู้นำด้วย

5) การมีวิสัยทัศน์ (Visionary) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ต้องมีวิสัยทัศน์ในการที่จะทำ ให้โรงเรียนเตรียมพร้อมที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนไปสู่อนาคตที่ต้องการ และสามารถแบ่งปันวิสัยทัศน์ไป พัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพร่วมกันได้ด้วย

6) การสร้างความร่วมมือ และการติดต่อ (Collaboration and Connection) ผู้บริหารต้อง แสวงหา แบ่งปันข้อมูล และความรู้อย่างเปิดเผยชัดเจน มีการค้นหาความเข้าใจและปฏิบัติอย่างเข้าใจกับ คนอื่น มีการติดต่อกับโลกภายนอกผ่านทางบล็อกและสื่อทางสังคม และต้องสร้างการร่วมมือกับผู้อื่น

7) สร้างพลังเชิงบวก (Positive Energy) ผู้บริหารต้องสร้างหลักการทั้งเชิงบวก เชิงรุกและ วิธีการดูแลเอาใจใส่ ต้องใช้เวลาในการพบปะพูดคุยกับนักเรียน ครูและผู้ปกครองรับรู้และคุณค่าของพวกเข าโดยการพัฒนาความสัมพันธ์ที่แท้จริงให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารต้องสร้างสุขภาพตนเอง สวัสดิการ และระดับพลังงานให้พร้อมเสมอ

8) ความเชื่อมั่น (Confidence) ผู้บริหารต้องมีลักษณะความมั่นใจ เข้าถึงได้ง่าย (Approachable) มีความโดดเด่น (be Visible) ในฐานะที่เป็นผู้นำต้องมีความกล้าที่จะต้องเผชิญกับ สถานการณ์ที่ยากลำบาก ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้มักจะอยู่ในความสงบเสมอ และมีความมั่นใจในการรักษา ขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นในชุมชนโรงเรียน

9) ความมุ่งมั่นและความพากเพียร (Commitment and Persistence) ผู้บริหารต้องแสดง ความมุ่งมั่นและความทุ่มเท (Dedication) อย่างจริงจัง เพื่อผลักดันให้กับครูและนักเรียนเกิดความมุ่งมั่น ทุ่มเทในงานและอย่ายอมแพ้ (Never give up) เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้

10) ความเต็มใจที่จะเรียนรู้ (Willingness to Learn) ผู้บริหารต้องเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพราะ การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป็นที่น่าตื่นเต้นและนำมาใช้เสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารและสังคม โรงเรียนผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Be a Lifelong Learner) ต้องเป็นนักประกอบการ คิด สร้างสรรค์และนวัตกรรม (Entrepreneurial, Creative and Innovative) ความสามารถในการคิดนอก กรอบเป็นพลังที่มีอำนาจของผู้บริหาร การคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการบริหาร จัดการกับความซับซ้อนทางสังคมยุคใหม่และต้องพัฒนาโรงเรียนเป็นองค์การประกอบการ (Entrepreneurial Organization) ได้ด้วย

11) นักริเริ่มงาน (Intuitive) ผู้บริหารต้องเรียนรู้ถึงความเชื่อมั่นในสัญชาตญาณ (Instincts) ของตนเอง ความสามารถในการเป็นนักคิด นักริเริ่มสร้างสรรค์ผู้บริหารสามารถแก้ปัญหาให้สำเร็จอย่าง ไม่คาดฝันหรือจากการสังหรณ์ใจ (intuitively) ซึ่งเป็นการเกิดขึ้นจากความชาญฉลาดที่ดี

12) ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ (Ability to Inspire) ผู้บริหารควรสร้างความ กระตือรือร้นและความคิดเชิงบวกต่อบุคลากรในการร่วมกันกำหนดทิศทางในอนาคต สิ่งทั้งหมดนี้ต้อง เน้นให้เกิดขึ้นในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งผู้บริหารการเจียมเนื้อเจียมตัว (Be Humble) ผู้บริหารมี ความสำคัญต่อการทำหน้าที่ในโรงเรียนซึ่งงานผู้บริหารไม่ใช่เป็นรูปปั้นแต่เป็นงานที่เอื้อต่อทุกคนใน

โรงเรียนนั้นคือ ต้องมีสัมมาคารวะ การรู้จักบุคคลในชุมชน การเปิดโอกาสกับครู และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

13) ตัวแบบที่ดี (Good Model) ส่งเสริมทักษะใน ต้องรู้ และฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน ฝึกการสื่อสารที่ดี และคิดวิเคราะห์เป็นการใช้เทคโนโลยี อย่างมีประสิทธิภาพ และการปลูกฝังสร้างสรรค์นวัตกรรม จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับการเรียนรู้และความเสี่ยง

บุญมา แ่งศรี(2561) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาหรือการปรับเปลี่ยนวิธีการการบริหารองค์กรการศึกษาดังต่อไปนี้

1) คุณลักษณะของผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษใหม่จะต้องพัฒนาทักษะด้านประสิทธิผลเชิงกระบวนการความเป็นผู้นำที่สามารถต่อยอดนวัตกรรมการพัฒนาองค์กรอย่างเนื่องต้องปรับเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่ความยืดหยุ่นให้มากที่สุดที่สามารถมองเห็นความสำเร็จและการบรรลุเป้าหมาย

2) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศในระดับสากลทั้งที่เป็นระดับท้องถิ่น และระดับนานาชาติอีกทั้งการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษเพื่อการรับรู้ข่าวสารที่เป็นภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น หากขาดข้อมูลที่เป็นสากลจะทำให้การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการศึกษาหยุดชะงักไปและล่าช้ากว่าประเทศอื่นๆ ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศโดยภาพรวม

3) การเป็นผู้นำทีมงานที่มีศักยภาพสูงสุดด้วยการทำงานเชิงการมีส่วนร่วมของทีมงาน ด้านการทำงานภายใต้ความแปลกแยกของชาติพันธุ์ ศาสนา เชื้อชาติ และความคิดต่างๆ ของคนในสังคม

4) การพัฒนาวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กรทางด้านการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในสังคมไทย

5) การสร้างอุดมการณ์และคุณธรรมที่โดดเด่นในเชิงประจักษ์แก่สังคมนั้นๆ ให้เกิดความเห็นร่วมให้มากที่สุดที่สามารถขึ้นนำกระแสแห่งความคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคมให้สามารถเดินตามอุดมการณ์เพื่อการเรียนรู้ของการเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างมีความสุขในท่ามกลางแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลก

6) ความมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์การบริหารจัดการองค์กรเป็นผลผลิตและผลลัพธ์ของผู้บริหารในการเป็นผู้นำในองค์กรนั้นๆ เพราะการเป็นผู้นำจาเป็นอย่างมากต่อการสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จอย่างใดอย่างหนึ่งในวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กรที่จะปรากฏผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

บรรจง ลาวะสี (2560) ได้กล่าวถึง ผู้บริหารในยุคไร้พรมแดน จะต้องมีความรู้เชิงทฤษฎี ความสามารถ มีทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงโลกยุคใหม่ 4 ด้าน ดังนี้

1) คุณลักษณะของผู้บริหารในยุคไร้พรมแดน ประกอบด้วย ความรู้ทางวิชาการ นักประกอบการ นักริเริ่มสร้างสรรค์และประกอบการความสามารถด้านเทคโนโลยีนักสร้างพลังและแรง

บันดาลใจเชิงบวก ตัวแบบที่ดีและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้จากนั้นแล้วสิ่งสำคัญของผู้บริหารในยุคไร้พรมแดน คือ 1) ผู้บริหารต้องทำความรู้จักกับการเปลี่ยนแปลง 2) ผู้บริหารต้องสร้างการเปลี่ยนแปลง 3) ผู้บริหารต้องเป็นตัวแทนความเปลี่ยนแปลง 4) ปฏิรูป เป็นนักคิด นักพัฒนา ต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก 5) ประชาธิปไตย 6) ประสาน 7) ประนีประนอม 8) ประชาสัมพันธ์และ 9) ประชาสงเคราะห์

2) ทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ ดังนี้ การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีและดิจิทัล การตัดสินใจผลสัมฤทธิ์และมนุษยสัมพันธ์

3) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ ประกอบด้วย บทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการ บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัย บทบาทในฐานะผู้ประเมิน บทบาทในการทบทวนนโยบาย บทบาทในการบริหารหลักสูตรและการสอน บทบาทในการกำหนดตารางการปฏิบัติงาน บทบาทในการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ บทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร บทบาทในการประชาสัมพันธ์ บทบาทในการประสานสัมพันธ์กับชุมชนและการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

4) คุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทการบริหารจัดการซึ่งเป็นคุณธรรมที่มีอยู่ในตัวของผู้บริหารการนำหลักธรรมมาปฏิบัติจนเป็นอุปนิสัยติดตัว ประกอบด้วย คุณธรรมจริยธรรมสำหรับตนเอง คุณธรรมจริยธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่การบริหาร

2. บทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่สำคัญมี 9 บทบาทดังนี้

1) บทบาทในฐานะผู้นำ (Role as school leader) ประกอบด้วย การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (Being an effective leader) โครงการจัดหาทุนอุปถัมภ์โรงเรียน การพัฒนาการประเมินผลครูผู้สอนและนโยบายการพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น

2) บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัยของผู้เรียน (Role in Student Discipline) งานส่วนใหญ่ของผู้บริหาร การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน ที่ผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ครูทุกคน และต้องเป้าหมายของการนำไปใช้กับผู้เรียน จะทำให้งานง่ายขึ้น

3) บทบาทในฐานะผู้ประเมิน (Role as a Teacher Evaluator) ผู้บริหารส่วนใหญ่ต้องมีความรับผิดชอบในการประเมินผลงานของครู โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องจัดให้มีการประเมินตามกระบวนการด้านคุณภาพครูอย่างมีความเป็นธรรม และต้องชี้ให้เห็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของการปฏิบัติหน้าที่ของครู

4) บทบาทในการพัฒนา การดำเนินงาน และการประเมินโครงการ (Role in Developing, Implementing, and Evaluating Programs) เป็นหนึ่งบทบาทที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาวิธีการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้เรียนเพิ่มขึ้น โครงการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุมพื้นที่เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันและต้องมีการประเมินทุกปี และพัฒนาเสมอถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น

5) บทบาทในการทบทวนนโยบายและกระบวนการภายใน (role in Reviewing Policies and Procedures) เอกสารสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหาร (governing) โรงเรียน คือ คู่มือนักเรียน (Student Handbook) ถือเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถทำให้งานของผู้บริหารง่ายขึ้น ให้นักเรียน ครู และผู้ปกครองได้รู้นโยบายและขั้นตอนการทำงานประสบผลสำเร็จได้

6) บทบาทในการกำหนดตาราง (Role in Schedule Setting) การสร้างตารางต้องทำทุกปี ซึ่งจะเป็นภาระงานที่ผู้บริหารต้องการสร้างขึ้นเอง ได้แก่ ตารางการปฏิบัติงาน ตารางการใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ตารางการใช้ห้องสมุด ฯลฯ ตรงข้ามผู้บริหารต้องตรวจสอบแต่ละตารางเหล่านั้นว่า ไม่ทำให้บุคลากรแต่ละคนต้องมีตารางมากเกินไปในแต่ละปี

7) บทบาทในการจ้างครูใหม่ (Role in Hiring New Teachers) เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน ต้องจ้างหรือรับครูและเจ้าหน้าที่เข้ามาใหม่ในการทำงานได้อย่างถูกต้อง ด้วยกระบวนการสัมภาษณ์หรืออบรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

8) บทบาทในการปกครองและชุมชนสัมพันธ์ (Role in Domination and Community Relations) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่และสมาชิกในชุมชนสามารถเป็นประโยชน์กับคุณในหลากหลายของพื้นที่ การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลและธุรกิจชุมชนสามารถช่วยให้โรงเรียนอย่างมาก รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับบริจาคเวลาส่วนตัวและการสนับสนุนในเชิงบวกโดยรวม

9) บทบาทในการมอบหมายงาน (Delegating) ผู้นำหลายคนโดยธรรมชาติมีงานหนักอยู่ในมือที่ต้องสั่งการลงไป ผู้บริหารต้องมีการมอบหมายงานบางอย่างซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น โดยมอบหมายให้กับบุคคลที่มีความรู้และไว้วางใจผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพไม่มีเวลามากพอที่จะทำทุกอย่างที่ต้องการทำด้วยตัวเอง จึงต้องพึ่งพาคนอื่น ๆ มาช่วยทำเพื่อให้ผลงานบรรลุผลสำเร็จ

นอกจากนี้ Grossman (2011) ยังได้สร้างชุดมาตรฐานการพัฒนาสำหรับผู้บริหารโดยกลุ่มองค์กรที่เป็นผู้นำการศึกษาแห่งชาติได้แก่ สมาคมผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาแห่งชาติสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งชาติและสภาหัวหน้าเจ้าหน้าที่โรงเรียนของรัฐ ได้พัฒนาชุดมาตรฐานการพัฒนาผู้บริหารซึ่งได้นำมาใช้ในการพัฒนาในปี 2008 มีแนวทางที่ผู้บริหารต้องรับผิดชอบตามบทบาท ดังนี้ 1) บทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ 2) บทบาทในการออกแบบหลักสูตร การใช้หลักสูตร การวัดผล และการประเมินผล 3) หลักความสัมพันธ์กับการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ 4) บทบาทในการบริหารสารสนเทศ การรวบรวมข้อมูล และกลยุทธ์การวิเคราะห์ข้อมูล 5) วิธีสร้างแรงบันดาลใจบุคคลด้วยวิสัยทัศน์ที่ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น

3. ทักษะยุคใหม่ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อตนเอง และการบริหารจัดการสถานศึกษา

อย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ จากแนวคิดของWeigel (2012)ในบทความเรื่อง Management Skills for the 21st Century : Avis Gaze (2016) เขียนงานเรื่อง Preparing School Leaders: 21st Century Skills และNational Association of Secondary School Principals (NASSP) (2013) เขียนหนังสือเรื่อง 10 Skills for Successful School Leaders สามารถสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับทักษะยุคใหม่ได้ อาทิ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์(Critical Andcreative Thinking skill)ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skills) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill)ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (Technological Anddigital Literacy Skills)ทักษะด้านการบริหารองค์กร (Organizational Management Skills)ทักษะการบริหารงานบุคคล (Personal Management Skills) ทักษะทำงานเป็นทีม (Teamwork Skills) ทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้(Learning Innovation Skill)ทักษะการกำหนดทิศทางองค์กร (Setting Instructional Direction Skill)ทักษะการรับรู้ไว (Sensitivity Skill) ทักษะการตัดสินใจ (Adjustment Skill) ทักษะมุ่งผลสัมฤทธิ์(Results Orientation Skill)ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skill)และทักษะคุณธรรม จริยธรรม (Ethical-Moral Skills)

4. คุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่มีอยู่ในตัวของผู้บริหารการนำหลักธรรมมาปฏิบัติจนเป็นอุปนิสัยติดตัวประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรมสำหรับตนเอง คุณธรรมจริยธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่การบริหาร และ คุณธรรม จริยธรรมในสังคม (ชัยยนต์ เพาพาน,2559)

สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาว่า ต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทางการศึกษาและในการปฏิบัติการเรียนรู้เป็นผู้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลงการศึกษายุคใหม่ที่มีคุณลักษณะสำคัญ 4 ด้านหลักได้แก่ คุณลักษณะความเป็นผู้นำยุคใหม่ ทักษะยุคใหม่ ผู้บริหารในยุคไร้พรมแดน บทบาทหน้าที่ และคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความรับผิดชอบตามบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การออกแบบหลักสูตร การใช้หลักสูตร การวัดผล และการประเมินผลการบริหารสารสนเทศ การรวบรวมข้อมูล และกลยุทธ์การวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงสร้างแรงบันดาลใจให้กับครู ผู้เรียน และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้ความสัมพันธ์กับการดำเนินงานให้เป็นตามแผนกลยุทธ์

ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำ ที่มีความสำคัญในองค์กรที่เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการดำเนินการหลังจากวางหลักการบริหารแล้ว เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ มาจัดการตามหลักการที่วางไว้ อย่างทันสมัยโดยมีกระบวนการที่ชัดเจนเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรมตาม

วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การนำ การประสานงาน และการควบคุม ซึ่งมี นักการศึกษา กล่าวไว้ดังนี้

Weigel (2012) ได้ให้ความสำคัญว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีทักษะในการ ปฏิบัติงานและมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ถ้าผู้บริหารโรงเรียนขาดทักษะภาวะผู้นำก็จะไม่ สามารถแก้ไขปัญหของโรงเรียนได้ซึ่งทักษะภาวะผู้นำต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับภาระ งานและบุคคลากร ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้และ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันในบริบทของโลกยุคใหม่

สุจรรยา ขาวสกุล อีระ รุญเจริญ และ วรสิทธิ์ รัตนวราห(2560)ให้ความสำคัญว่าผู้บริหาร สถานศึกษาจำเป็นต้องนำสถานศึกษาของตนเองเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และรับผิดชอบต่อผลการจัด การศึกษาในสถานศึกษาของตนเองในด้านต่างๆดังนี้ ปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทุกคน ริเริ่มการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำรวจและสนับสนุนการใช้ICT และ e-learning พัฒนาโรงเรียนให้เป็น ชุมชนการเรียนรู้สร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้รูปและความสำเร็จ และพัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ

เอกชัย กี่สุขพันธ์(2559)ได้ให้ความสำคัญ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ว่า จะต้อง เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อ การ บริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่าแท้จริง มี วิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจน มีการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งาน ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ ICT อบรม พัฒนา บุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ส่งเสริมสนับสนุนสร้าง แรงจูงใจครู บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้นำความรู้ ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีมา สร้างนวัตกรรม ใหม่ๆ

จำลอง นักฟ้อน (2555) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความหมายลึกซึ้งและสมบูรณ์ในตัวเอง สามารถแสดงพฤติกรรมในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย และได้ผลลัพธ์ของงานที่ยอดเยี่ยม ได้ผลลัพธ์ ที่เป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ การที่จะระบุว่าผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ควรจะมี ศักยภาพเช่นไรนั้นอาจจะทำไม่ได้ เนื่องจากมีองค์ประกอบในหลายมุมมองที่นักวิชาการที่มีชื่อเสียงด้าน การบริหารต่างก็มีความเชื่อ และมุ่งเน้นในศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวความคิดของตนเอง ในด้านใดด้านหนึ่ง

วิจัย เทียนถาวร(2562) กล่าวถึงรูปแบบการบริหารของผู้บริหารหรือผู้นำในอุดมคติ จะต้องปรับให้เข้ากับสถานการณ์ แต่ต้องบริหารตัวเองได้ สังคมความรู้ประสบการณ์ ทักษะ กล้าหาญ ซื่อสัตย์ เชื่อถือได้ มีบุคลิกพิเศษ มีสัจธรรมที่สำคัญตามพุทธปรัชญา ซึ่งความสำคัญการศึกษาพุทธวิธีในการบริหาร มี 3 ประการคือ

1) การใช้ปัญญาธรรม การบริหารแบบองค์คณะบุคคลยึดถือและให้ความเคารพในความคิดเห็นของกันและกัน ทั้งความคิดเห็นที่เหมือนกับตนและความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนทุกคนในองค์คณะบุคคลมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและการใช้ดุลยพินิจในการฟังความคิดเห็น

2) การใช้คารวะธรรม การบริหารแบบองค์คณะบุคคลต้องเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ตามวัฒนธรรมของสังคม จะต้องไม่ตีตนสูงกว่าคนอื่น ผู้ที่เขย่าวงายกว่าก็ให้ความเคารพนับถือแก่ผู้อาวุโส เคารพในมติของที่ประชุม ไม่นำเรื่องที่เป็นข้อยุติในที่ประชุมไปวิพากษ์วิจารณ์ให้เกิดความเสื่อมเสียต่อองค์คณะบุคคล ไม่ดูหมิ่นเสียงข้างน้อยการบริหารก็จะไปโดยราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูง

3) การใช้สามัคคีธรรม การบริหารแบบองค์คณะบุคคลเป็นการร่วมกันทำกิจกรรมอย่างมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติร่วมรับผิดชอบและร่วมภาคภูมิใจในผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะและวิธีปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้องให้กลมกลืนกัน ทุกฝ่าย

สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้นำสูงสุดของสถานศึกษามีความหมายลึกซึ้งและสมบูรณ์ในตัวเองการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย และได้ผลลัพธ์ของงานที่ยอดเยี่ยมน่าชื่นชมในศักยภาพที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ตามแนวความคิดของตนเองจะต้องเข้าใจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อสามารถกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัย โดยบริหารงานแบบอุดมคติและจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลถือว่าตนเป็นเช่นนั้น มีพฤติกรรมบางอย่างที่พึงกระทำ รวมทั้งถูกคาดหวังจากบุคคลอื่นว่าต้องกระทำด้วย การที่ต้อง “สวมบทบาท” นั้นๆ มีผลให้ต้องมีการกระทำ การแสดงออกบางอย่างไปตามบทบาทในสังคมที่ตนสวมอยู่ บ่อยครั้งที่บทบาท (Role) เป็นสิ่งที่มักไปควบคู่กับสถานภาพ โดยที่บทบาทคือสิ่งที่กลุ่มคาดหวังการแสดงออกของผู้ที่มีสถานภาพนั้นๆ นั่นเอง

ผู้บริหารสถานศึกษาก็มีบทบาทที่สำคัญทางการบริหารการศึกษา อีรศักดิ์ อุปไมยอธิไชย (2560) ได้กล่าวถึงผู้บริหารสถานศึกษาว่า ต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติการเรียนรู้ นำโรงเรียนไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมปัญญา มีบทบาทคือ

- 1) ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้
- 2) กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนไว้ในรูปธรรมนูญโรงเรียน
- 3) จัดให้แผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 ที่ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา ปรับปรุงการบริหารจัดการ ให้เอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอน มีเสรีในการคิดพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ ทำวิจัยในชั้นเรียน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างเพื่อนครู การทำงานเป็นทีมมีกระหว่างกลุ่มวิชา พัฒนาการเรียนรู้ ให้มีมาตรฐานหลักสูตร
- 4) พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่สุด สามารถ “ ไข่โลก ” เป็นห้องเรียน
- 5) จัดให้มีระบบนิเทศภายในช่วยเหลือครู ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง

Gorton (1983, p.71) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 6 ประการ คือ

- 1) ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้จัดการ ได้แก่ การคาดหวังว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้จัดการบริหาร โดยกำหนดหน้าที่ตำแหน่งงานต่าง ๆ ประสานทรัพยากรที่เป็นมนุษย์และที่มีไข่มนุษย์เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป้าหมายของหน่วยงานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา
- 3) ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้มีวินัยและรักษาระเบียบวินัย นับว่าเป็นสิ่งที่เป็นบทบาทสำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียนในสายตาของผู้ปกครองและนักเรียน
- 4) ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไปและชุมชน ซึ่งสามารถสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้ 2 ประการ คือ การสร้างขวัญให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและสภาพโรงเรียนจะเต็มไปด้วยการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- 5) ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารโรงเรียนสมัยใหม่ต้องมีลักษณะเป็นผู้นำ ให้มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงแผนงานหรือกำหนดเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียนเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด
- 6) ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นคนกลางที่จัดหรือประสานในเรื่องขัดแย้งต่าง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกล้าเผชิญปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนผู้บริหารโรงเรียนจะต้องยึดมั่นในความเป็นกลางรักษาความเที่ยงตรง

มหาวิทยาลัยนเรศวร(มปป.) กล่าวถึงบทบาทผู้บริหารดังนี้ 1)สร้างความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการครูและผู้บริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) มุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) เป็นผู้นำในการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน4) สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูในการพัฒนาตนเอง 5) จัดทำการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ชัดเจน กำหนดกิจกรรมเน้นการพัฒนาภายในโรงเรียนที่บูรณาการกับแผนปฏิบัติการประจำปี 6)จัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้ครูได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันและระหว่างโรงเรียน7)นิเทศ/ติดตาม ประเมินผลการพัฒนาของครูอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาว่า มีบทบาทเป็นผู้นำโดยอาศัยกระบวนการบริหารจัดการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำองค์การ และการควบคุมทรัพยากรขององค์การ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ เป็นผู้นำทางการศึกษาเป็นผู้จัดการบริหารอย่างมีวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไปและชุมชนเป็นผู้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารโรงเรียนสมัยใหม่ต้องมีลักษณะเป็นผู้นำกล้าเผชิญปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนผู้บริหารโรงเรียนจะต้องยึดมั่นในความเป็นกลางรักษาความเที่ยงตรง มุ่งมั่นในพัฒนาคุณภาพการศึกษา

หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

“หน้าที่” แตกต่างจาก “บทบาท” เพราะการแสดง พฤติกรรมตามบทบาทเป็นสิ่งที่ไม่ได้มีการระบุแจ้งไว้อย่างชัดเจนเหมือนการมีหน้าที่ แต่เป็นเพียงการแสดงพฤติกรรมตามที่บุคคลนั้นๆคงมีผู้เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

Knezevick (1984: 16-18 อ้างถึงใน ภารดี อนันต์นาวิ, 2551: 265-266) เสนอว่า ผู้บริหารหรือผู้นำทางการศึกษาควรมีบทบาทต่าง ๆ ในการบริหารให้เกิดประสิทธิผลได้แก่ 1) บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน (Direction Setter) ทำหน้าที่ชี้แจง ทำความเข้าใจ ในวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน มีความรู้มีทักษะในการจัดสรรงบประมาณแบบโครงการ 2) บทบาท เป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ(Leader Catalyst) มีความสามารถในการจูงใจกระตุ้นและมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมรวมของมนุษย์มีทักษะในกระบวนการกลุ่ม 3) บทบาทของนักวางแผน (Planning) สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตจัดเตรียมบุคลากรให้พร้อมในการรับมือกับสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น มีความรู้เข้าใจในการวางแผน 4) บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ(Decision Maker) เป็นผู้รอบรู้วิธี เทคนิคการตัดสินใจ 5) บทบาทเป็นนักจัดองค์การ (Organizer) สามารถออกแบบขยายงาน กำหนด โครงสร้างขององค์การขึ้นใหม่มีความเข้าใจพลวัตขององค์การและพฤติกรรมขององค์การ 6) บทบาทเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงมาสู่สถาบัน จะเปลี่ยนแปลงอะไรอย่างไรควรเปลี่ยนสถานการณ์ใด เมื่อใด 7) บทบาท

เป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) มีความเข้าใจรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์เข้าใจเครือข่ายของการสื่อสารรู้จักวิธีติดต่องาน การรายงาน การประสานกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 8) บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) สามารถในการสื่อสาร ทั้งการพูด และการเขียนการใช้สื่อเพื่อการสื่อสารสามารถ ในการประชาสัมพันธ์9) บทบาทเป็นผู้จัดการความขัดแย้ง (Conflict Manager) ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ หลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องเข้าใจถึงสาเหตุสามารถต่อรองไกล่เกลี่ย สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ 10) บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Problem Manager) เป็นผู้นำ สามารถเข้าใจปัญหาวินิจฉัยและแก้ปัญหาได้ 11) บทบาทเป็นผู้จัดระบบ (System Manager) สามารถวิเคราะห์ระบบและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง เข้าใจนำทฤษฎีการบริหารมาใช้12) บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional Manager) ต้องมีความเข้าใจในระบบการเรียนรู้เข้าใจวิธีการสร้าง การพัฒนาหลักสูตรการใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษา 13) บทบาทเป็นผู้บริหารงานบุคคล(Personal Manager) มีเทคนิค ในการเป็นผู้นำการเจรจาต่อรอง ประเมินผลงาน และการปฏิบัติงาน 14) บทบาทเป็นผู้บริหาร ทรัพยากร (Resource Manager) มีความสามารถในการบริหารการเงินงบประมาณ บริหารวัสดุ ครุภัณฑ์การก่อสร้างการบำรุงรักษา หาทรัพยากรสนับสนุนจากภายนอก 15) บทบาทเป็น ผู้ประเมินผล(Appraiser) สามารถประเมินความต้องการ การประเมินระบบวิธีทางสถิติ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 16) บทบาทเป็นนักประชาสัมพันธ์ (Public Relater) มีทักษะใน การติดต่อสื่อสารวิธีสร้างภาพพจน์ที่ ดีรู้และเข้าใจการเผยแพร่ข่าวสารด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ และ 17) บทบาทเป็นประธานในพิธีการ(Ceremonial Head) มีความสามารถในการพิธีการต่างๆในสังคม สอดคล้อง นอกจากนั้นบทบาทของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้น ส่งเสริมให้การบริหารงานในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารประสบผลสำเร็จ จะต้อง 1. เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) เป็นผู้นำในการบริหาร ยึดแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3) เป็นผู้นำด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 4) เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการ 5) เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับชุมชน 6) เป็นผู้นำในการบริหารงานแบบประชาธิปไตย โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน 7) เป็นผู้นำในการจัดการศึกษา เป็นเอกลักษณ์ขององค์กรในการสร้างสรรค์ 8) เป็นผู้นำในการบริหารคุณภาพ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ลงมือทำและรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ 9) เป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 10)เป็นผู้นำในการจัดหางบประมาณ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาาร่วมกัน

กล่าวได้ว่า การประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของคนทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้เป็นอย่างดี นั้นผู้บริหารที่ดี ต้องสำรวจตนเองถึงข้อบกพร่องและหาแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการบริหารจัดการใหม่และการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งในการดำเนินงานผู้บริหารต้องยึดการ

บริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM: School Based Management ประกอบด้วยเกณฑ์ต่อไปนี้ 1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ 2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก 4. การประสานความสัมพันธ์ 5. การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร 6. การสร้างแรงจูงใจ 7. การประเมินภายในและการประเมินภายนอก 8. การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา 9. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 10. การส่งเสริมเทคโนโลยี

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การดำเนินการทางการบริหารเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่องานในขอบเขตของความรับผิดชอบ ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้หลักการบริหารที่เรียกว่า กระบวนการบริหาร กระบวนการบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นกระบวนการที่มีการจัดระเบียบไว้อย่างเป็นระบบ คือมีหลักการ กฎเกณฑ์ ทฤษฎีที่เชื่อถือได้ อันเกิดจากการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน การบริหารเป็นการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้บริหารแต่ละคนที่จะต้องทำงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยการประยุกต์ นำความรู้ หลักการ ทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน การที่ผู้บริหารสามารถทำหน้าที่หลักทางการบริหารได้เป็นอย่างดี ก็จะสามารถนำความสำเร็จมาสู่สถานศึกษาของตนเองได้ การปฏิบัติกิจกรรมในการบริหารงาน ซึ่งเป็นลำดับขั้นในการบริหารงาน หรือหมายถึงขอบข่ายของงานต่าง ๆ ต้องกำหนดแบบแผนและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ (สมพิศ เผือกสะอาด, 2560)

คำว่า การบริหาร (Administration) มีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่า การจัดการ (Management) โดยมักนิยมใช้คำว่า “การบริหาร” ในหน่วยงานของรัฐ หรือที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง และใช้คำว่า “การจัดการ” ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ อุตสาหกรรม ซึ่งการบริหารหรือการจัดการ ในหน่วยงานหรือองค์กรมักจะใช้คำคุณศัพท์ขยายความให้ชัดเจน เช่น Public Administration (รัฐประศาสนศาสตร์หรือการบริหารการปกครอง) Educational Administration (การบริหารการศึกษา) และ Business Administration หรือ Business Management (บริหารธุรกิจ) เกี่ยวกับความหมาย และหน้าที่ทางการบริหารได้มี นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

Good (1979) ให้ความหมายการบริหารว่าเป็นเทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์การทางการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้

Drucker (1999) & Sergiovanni et al., (1992) ได้ให้ความหมายไว้สอดคล้องกันว่า เป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น โดยผู้บริหารไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจอย่างเหมาะสมแล้ว

Certo (2003) ได้ให้นิยามการบริหารไว้สั้น ๆ ว่าเป็นกระบวนการในการดำเนินงานเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ โดยการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่น หรือผ่านบุคคลอื่น และทรัพยากรขององค์การ

Owens (2001); Hersey, Blanchard, and Johnson (2001) ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลและกลุ่มบุคคลโดยอาศัยปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ เครื่องมือต่างๆ งบประมาณ และเทคโนโลยีเพื่อนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

Robbins & Coulter (2012) สรุปว่าเป็นกระบวนการในการประสานงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (efficiently) และมีประสิทธิผล (effectively)

Terry (1968) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การกระตุ้น และการควบคุม ซึ่งจะนำไปสู่การพิจารณาและจัดการกับบุคคลและทรัพยากรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

Gulick and Urwick (1937) กล่าวว่า การบริหาร คือ การจัดองค์การให้มีโอกาสประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย สมาชิกองค์การมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ขององค์การ และแบ่งสายงานชัดเจน ไม่สับสนในหน่วยงานเดียวกัน มีความเข้มแข็งโดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร มาปฏิบัติงาน การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2560) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคล (ตั้งแต่สองคนขึ้นไป) ร่วมมือกันทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันโดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

ศิริพงษ์ เคาภายน (2555) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการที่เป็นรากฐานของการปฏิสัมพันธ์กันของบุคคลในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบที่จะเป็นผู้แนะนำ ชี้แจง สั่งการ และควบคุมให้บุคคลดำเนินการไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด กระบวนการบริหารเริ่มจากการวางแผน การปฏิบัติการ และการให้ผลย้อนกลับ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2561) ได้จัดทำมาตรฐานการศึกษา ตามกรอบ กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 นโยบายปฏิรูประบบการประเมินและประกัน คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประกาศมาตรฐาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ประกาศ มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ซึ่งอยู่มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและ การจัดการ กำหนดรายละเอียดมาตรฐานไว้ดังนี้

- 1) มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน
- 2) มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา
- 3) ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุก กลุ่มเป้าหมาย
- 4) พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ
- 5) จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ
- 6) จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การบริหาร คือ การที่ผู้บริหารใช้กระบวนการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ สถานศึกษาประสบผลสำเร็จโดยการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งประกอบไปด้วย การ วางแผน การจัดองค์การ การนำ และการวางแผน

กระบวนการบริหารเพื่อการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

การพัฒนาชีวิตของบุคคลให้มีความดีและมีคุณธรรมและสร้างสรรค์ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตอย่างแท้จริง เป็นการพัฒนาที่จะต้องได้รับการ เตรียมการอย่างเป็นระบบ ดูแลรักษาและส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างมั่นคงและต่อเนื่อง ทั้งมีผู้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

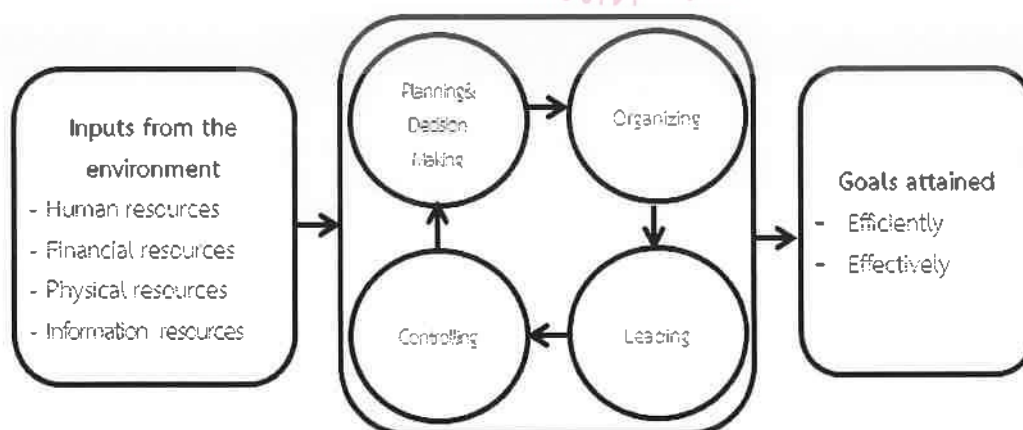
Samson & Daft (2012 p.10); Daft (2012 p.6); Griffin (2013 p.7); Schermerhorn, J.R. (2011 p.16) ได้ให้ความหมายไว้สอดคล้องกันว่า การบริหาร (Management) คือ กระบวนการ ดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาศัย หน้าที่ทางการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ทรัพยากรขององค์การ จากนิยามดังกล่าวแสดงถึงแนวคิดสำคัญสองประการ คือ ประการแรก คือ หน้าที่ (Functions) ที่ต้อง อาศัยกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผนและการตัดสินใจ (Planning and Decision making) การ จัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ประการที่สอง การสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์การ ดังกระบวนการบริหาร (The Process of Management) ที่แสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กระบวนการบริหารของ Samson & Daft

ที่มา: Samson, D. & Daft, R.L. 2012

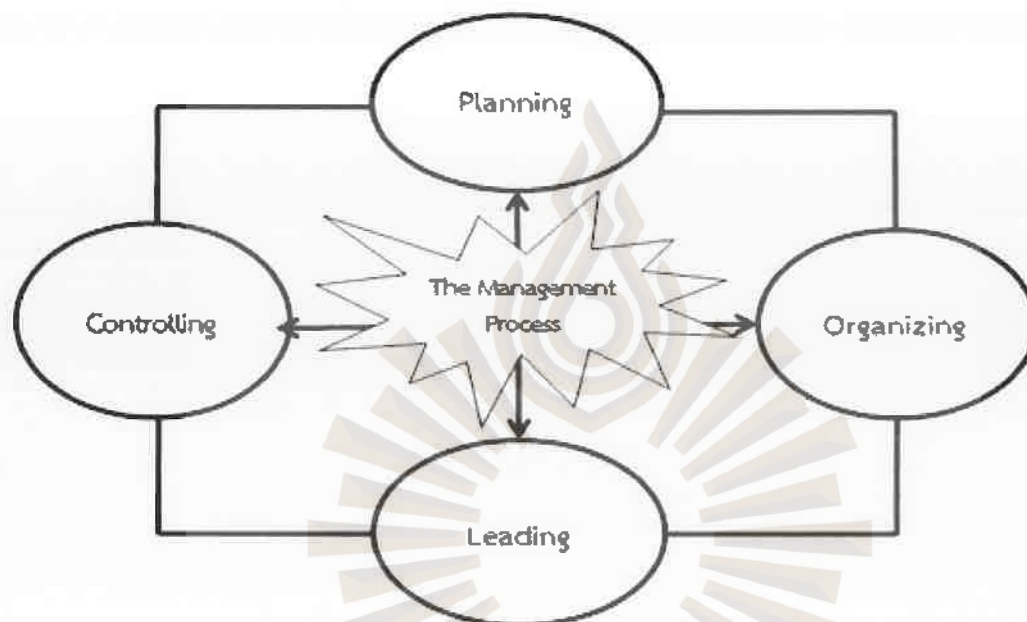
Griffin (2013) ได้อธิบาย เกี่ยวกับ กระบวนการบริหาร (The Management process) ใน 4 องค์ประกอบมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยการวางแผนและการตัดสินใจ (Planning & Decision making) เป็นการตั้งเป้าหมายขององค์กรและการตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่ดีที่สุดในการดำเนินงาน การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการเลือกแนวทางที่กำหนดไว้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมกลุ่มและทรัพยากร การนำ (Leading) เป็นการจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสนใจปฏิบัติงานในองค์กร และการควบคุม (Controlling) เป็นการกำกับติดตามให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนโดยการใช้อำนาจความ สะดวกให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กระบวนการบริหารของ Griffin

ที่มา: Griffin, R.W., 2013

สำหรับSchermerhorn, J.R. (2011)ได้อธิบาย เกี่ยวกับ กระบวนการบริหาร (The Management process)มี 4 ด้านเช่นกันคือ 1) การวางแผน(Planning) 2)การจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม(Controlling)เป็นการกำกับติดตามให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนโดยการเฝ้าอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กระบวนการบริหารของ Schermerhorn

ที่มา: Schermerhorn, J.R., 2011

จะเห็นได้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยนำแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการบริหารดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปสาระสำคัญ ได้คือ เน้นกระบวนการทำงานร่วมกัน มองการบริหารในลักษณะของทรัพยากรทางการบริหาร เน้นหน้าที่ทางการบริหาร ให้ความสำคัญของผลสำเร็จของการดำเนินงาน และการตัดสินใจและศิลปะในการทำงาน(สัมฤทธิ์ กางเพ็ง,2562)

สรุปได้ว่า กระบวนการที่จะสามารถพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักการการบริหาร ที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการบริหาร ผู้บริหารจะต้องมีหน้าที่เป็นผู้นำทางจริยธรรมต้องทำงานร่วมกับครูโดยใช้หลักคุณธรรมนำความรู้ ไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีบริหารให้เยาวชนมีความรู้ มีคุณธรรม ดำรงตนเป็นคนดี ช่วยกันพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปตามการบริหารงานได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดสิ่งที่ต้องการบรรลุ กำหนดวัตถุประสงค์ และ ขั้นตอนที่จะ

บรรลุผล มีการวางแผน การระบุแนวทางตามขอบข่ายการบริหารงานที่มุ่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2) การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างองค์การ จัดคน จัดทรัพยากรต่าง ๆ ให้พร้อมต่อการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติที่วางไว้ เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม 3) การนำ (Leading) คือ การจูงใจ การมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสื่อสารระหว่างบุคคล กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นของคนในองค์การ เพื่อช่วยให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ เพื่อให้ นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม 4) การควบคุม (Controlling) คือ การติดตามและประเมินผลงาน เพื่อให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด และบรรลุตามวัตถุประสงค์และอีกทั้งจำเป็นจะต้องมีทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ Sergiovani (1983, pp.119-120) ที่กล่าวถึงผู้บริหารโรงเรียนจะ บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีทักษะสำหรับผู้บริหารหลายประการ ดังนี้

1. ทักษะด้านการเป็นผู้นำเป็นทักษะพื้นฐานในการเป็นผู้นำทางด้านการวางแผนการ ประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การจัดการและการดำเนินงาน การมอบหมายงาน และการประเมินผล ทักษะในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การบริหารงานเป็นทีม การตัดสินใจเป็นต้น ทักษะการเป็นผู้นำถือว่าเป็น ยุทธวิธีการจัดการกับทุกสถานการณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายที่ผลงานขององค์การหรือหน่วยงานนั้น

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นความสามารถในการเข้ากับบุคคลต่าง ๆ ในบางครั้งอาจเรียกว่า ทักษะในการครองคน ได้แก่ ทักษะในการติดต่อระหว่างบุคคล การประสานงานการแสดงภาวะผู้นำการจูงใจ การสร้างขวัญและกำลังใจ ความเข้าใจการทำงานของกลุ่มคนการจูงใจหรือชักจูงให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกัน ทำงาน

3. ทักษะด้านบริหารงานบุคคล เป็นความสามารถทางการสนับสนุนพัฒนาบุคคลให้ เจริญก้าวหน้าในอาชีพ

4. ทักษะด้านเทคนิค ได้แก่ ทักษะด้านการจัดหา การซื้อ การจ้าง การเงินและการบัญชี งาน สารบรรณ งานบุคคล และการจัดระบบงาน

5. ทักษะด้านการศึกษา ได้แก่ ทักษะการสอน การวัดผลการศึกษา การนิเทศก์ การนำแหล่ง วิทยาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์

6. ทักษะด้านการสร้างความคิดเป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้บริหารเพราะเป็นทักษะ ในการคาดการณ์ล่วงหน้า การวิเคราะห์ปัญหาการบริหาร การวางแผนการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

7. ทักษะด้านการประเมินผล เป็นความสามารถด้านการประเมินผล ซึ่งอาจประเมินได้โดยการ ออกแบบสอบถามการสัมภาษณ์และการสังเกต

Katz (2005) ได้ทำการวิเคราะห์ความรู้ความสามารถของผู้บริหารโดยใช้วิธีที่เรียกว่า Three Skill Method หรือ ทฤษฎี 3 ทักษะ พบว่าผู้บริหารจะประสบความสำเร็จมากน้อยกว่ากันหรือไม่ขึ้นอยู่กับทักษะ 3 ประการ คือ

1. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skill) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้ กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ วิธีเทคนิคเฉพาะอย่างการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ การศึกษาเพิ่มเติมและการฝึกอบรมโดยในปัจจุบันถือว่า ทักษะด้านเทคนิคที่สำคัญที่ผู้บริหารจะต้องมีประกอบด้วย

1.1 ทักษะด้านการวางแผน (Planning Skill)

1.2 ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม (Group Process and Communication Skill)

1.3 ทักษะด้านการจัดการและการจัดองค์การ (Management and Organization Skill)

2. ทักษะด้านมนุษย (Human Skill) หมายถึง เป็นความสามารถของผู้บริหารในการปฏิบัติงาน และใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและการเรียนรู้จักใช้คน ทักษะด้านนี้ประกอบด้วย ความเข้าใจถึงการสร้างแรงจูงใจคน และมีศิลปะฝึกตนเป็นผู้นำที่ดี เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถสร้างระบบความร่วมมือระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานฝ่ายต่าง ๆ ได้อย่างดี

3. ทักษะด้านมโนภาพ (Conceptual Skill) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการเข้าใจ หน่วยงานในทุกลักษณะมองเห็นความสัมพันธ์ในส่วนต่าง ๆ ในองค์กรทั้งหมด มีความคิดที่กว้างไกล ครอบคลุมและเชื่อมโยงกับองค์การอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค (ศศิตา เพลินจิต, 2558)

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมดังกล่าว เป็นเสมือน บทบัญญัติ การปฏิบัติความดีและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดีประพฤติชอบ หลักคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการพัฒนาจริยธรรมด้วยวิธีพัฒนาตนเองตามขั้นตอน นอกจากหลักการ ดังกล่าวแล้ว ผู้บริหาร จำเป็นจะต้องมีทักษะการบริหาร เป็นธรรมชาติที่ผู้บริหารสามารถปฏิบัติได้ควบคู่กับการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่มิใช่เป็นการกระทำในลักษณะเสร็จสิ้น ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย เพราะจิตใจของมนุษย์เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เดกเช่น กระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

การดำรงชีวิตในลักษณะของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องมีลักษณะการดำรงชีวิตที่สงบสุข ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่สภาพสังคมแทบทุกกลุ่มยังมีบุคคลบางคนมีลักษณะพฤติกรรมที่แสดง

ถึงการขาดคุณธรรมจริยธรรม การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ การไม่รับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน การแสวงประโยชน์โดยมิชอบในสภาพของ พื้นฐานการศึกษาทางสังคม เพื่อเป็นการวางรากฐานให้สังคมสงบสุข ดังพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้เร่งรัดพัฒนาให้เยาวชนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผ่านกิจกรรมโครงการ “โรงเรียนคุณธรรม” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ถือว่าเป็นการพัฒนาเยาวชนได้อย่างยั่งยืน (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560: 9)

ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

คุณธรรม จริยธรรมทั้ง 2 คำ หมายถึง ความดีงาม เหมือนกันแต่เป็นความดีงามคนละทาง คุณธรรม เป็นความดีงามทางจิตภาพ เป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในตัวคนคือความดีงามในจิตใจซึ่งท าให้เคยชินประพฤติดี เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้คนไม่ทุจริต

สำหรับ จริยธรรม = จริย + ธรรมะ เป็นความดีงามทางกายภาพความประพฤติที่เป็นธรรมชาติเกิดจากคุณธรรมในตัวเอง คือความดีงามในคุณลักษณะที่ปรากฏภายนอก เช่น มีความรู้ดี มีความสามารถดี มีทักษะดี มีคุณลักษณะอื่นที่เหมาะสม VIRTUE อยู่ภายในตัวคนซึ่งมองไม่เห็น ปรากฏภายนอกตัวคนแต่จะมองเห็น สรุปคือ ข้อควรประพฤติปฏิบัติจริยธรรม (Ethics) ความเป็นผู้มีจิตใจสะอาด บริสุทธิ์ เสียสละหรือประพฤติดีงาม

จริยธรรมเป็นเรื่องที่นักการศึกษาและนักวิชาการสนใจที่จะศึกษา เพื่อนำ มาแก้ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย และหาทางปลูกฝังให้บุคคลในสังคมมีจริยธรรมควบคู่ไปกับคุณธรรม เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ในการศึกษาจริยธรรมได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายในทัศนะของตน ได้แก่

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตสถาน (2546) ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ

พระครูประโชติจันทร์วิมล (นาม จนทโชโต) (2555 : 11) สรุปว่า คุณธรรม หมายถึงความรู้สึกลึกซึ้งคิดที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม คุณธรรมคือ ความดีงามในจิตใจที่ท ำให้บุคคลประพฤติดี ผู้มีคุณธรรมเป็นผู้มีความเคยชินในการประพฤติดีด้วยความรู้สึกลึกซึ้งในทางดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับกิเลสซึ่งเป็นความไม่ดีในจิตใจ ผู้มีคุณธรรมจึงเป็นผู้ที่ไม่มากด้วยกิเลส ซึ่งจะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี

ไชยพร เรื่องแท้ (2556) ได้สรุปความหมายของคำว่า คุณธรรมหมายถึง หลักของความดีงาม แห่งการประพฤติตน และลักษณะอุปนิสัยอันดีงามที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของบุคคลมาเป็นเวลานาน มีคุณค่า ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ยึดถือและปฏิบัติตาม อันนำมาซึ่งความเจริญของตนเองและสังคม ซึ่งคุณธรรมที่เกิดขึ้นในจิตใจนั้นเกิดจากการอบรมและปลูกฝัง ส่วนคำว่า จริยธรรม คือ ความดีงามที่เป็นหลักในการ ประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ อันชี้ให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในชีวิต และรวมถึงสภาพแวดล้อมที่โน้มน้าวให้บุคคลมุ่งกระทำ ความดี เป็นหลักความประพฤติของบุคคลเป็น แนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อประโยชน์ของ ตนเองและส่วนรวม

ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร (2556) กล่าวถึงด้านหนึ่งของคุณธรรม คือ คุณความดี ที่เกิดขึ้นในจิตใจและ แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ดีของบุคคลนั้น ด้านสองจริยธรรม คือ หลักแห่ง ความดีงามที่สังคมให้การ ยอมรับว่าควรนำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ในอีกทฤษฎีหนึ่งเกี่ยวกับคำว่า “คุณธรรม (Morality)” หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงาม” และ “จริยธรรม (Ethics) หมายถึง คุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดีงามอันเป็นที่พึงประสงค์ของ สังคม” นับว่าคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องของร่างกายและจิตใจของมนุษย์ที่ต้องใช้ในทางที่ถูกต้อง

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551) ให้ความหมาย ศีลธรรม และจริยธรรมว่า มีความหมาย ใกล้เคียง นักวิชาการมักใช้คำสองคำนี้ในความหมายนี้เดียวกัน ส่วนคำว่าคุณธรรมมีความหมายถึง คุณสมบัติที่ถูกต้องดีงาม แสดงถึงคุณลักษณะของบุคคลที่อาจจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมก็ได้ ในขณะที่คำว่าจริยธรรม เป็นกรอบหรือหลักประพฤติปฏิบัติของกลุ่มคนหรือกลุ่มบุคคลที่สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ถูกต้อง มาตรฐานที่ดีงามอันเป็นที่ยอมรับของสังคม เมื่อใช้คำว่าคุณธรรม ร่วมกับคำว่า จริยธรรม จึงได้คำว่า คุณธรรม จริยธรรม (Moral Virtues) ซึ่งมีความหมายว่า การประพฤติปฏิบัติที่เป็น ความดีงามและถูกต้องตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของสังคม หรือมีความหมายตามกรอบจริยธรรม

Piaget (1960) มีทฤษฎีว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์ และหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ กฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ เกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจ และอนามัยของแต่ละ บุคคลความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของสิ่งที่ควรกระทำ และสิทธิ

Good (1973) กล่าวถึงจริยธรรมว่า หมายถึง การปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือ มาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือดีงาม

Kohlberg (1976) จริยธรรมเป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคมซึ่งบุคคลพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินผลของการกระทำ นั้นว่าเป็นการกระทำ ที่ถูกหรือผิด จริยธรรมมีพื้นฐานของความยุติธรรม ถือเอาการกระจายสิทธิหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นสากลซึ่งคนส่วนใหญ่รับไว้ทุกสถานการณ์ ไม่มีการขัดแย้ง เป็นอุดมคติ ดังนั้น พันธะทางจริยธรรม จึงเป็นการเคารพต่อสิทธิข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน จริยธรรมมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. การตัดสินใจทางจริยธรรม (moral judgment) บุคคลจะมีหลักการของตนเอง เพื่อตัดสินการกระทำของผู้อื่น
2. หลักการของจริยธรรมและการตัดสินใจเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลก่อนที่จะปฏิบัติกรต่างๆ ลงไป
3. หลักการทางจริยธรรมเป็นหลักการสากลที่บุคคลใช้ตัดสินใจในการการกระทำสิ่งต่างๆ
4. ทัศนะเกี่ยวกับจริยธรรมได้มาจากความคิดของบุคคลหรืออุดมคติของสังคมจนเกิดเป็นทัศนะในการดำรงชีวิตของตน และของสังคมที่ตนอาศัยอยู่

สรุปได้ว่า คุณธรรม และจริยธรรม แยกเป็นรายละเอียดแต่ละประเภท หากประพฤติปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ จริยธรรม คือ ความประพฤติที่ดีที่ชอบ หรือธรรมในระดับศีล หรือกรอบ ปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับความรู้สึกผิดชอบ บริสุทธิ์เกี่ยวกับจิตใจ หลักความประพฤติที่ดีสำหรับบุคคลพึงปฏิบัติคุณธรรมคือ ความดีที่เป็นธรรมชาติที่เกิดในจิตใจของคนที่เป็นคุณสมบัตินั้นดีงาม จริยธรรมคือ การกระทำ ทั้งทางกาย วาจา เป็นลักษณะที่สังคมต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่น และสังคม ทั้งนี้จะเห็นว่าความหมายทั้งคุณธรรมและจริยธรรมจะมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพูดถึงคุณธรรมก็ย่อมหมายถึงรวมถึงจริยธรรมด้วยเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ตามความหมายอย่างหนึ่งอย่างใดนี้ จะเป็นบุคคลที่มีทั้งคุณธรรม และ จริยธรรมอยู่ในตนเอง เป็นที่ยอมรับนับถือของคนในสังคม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ

องค์ประกอบของจริยธรรม

นักจิตวิทยาและนักวิชาการได้จำแนกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่น่าสนใจ ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้นั้น ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเพื่อให้นำไปประยุกต์ใช้

ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนในปลูกฝังคุณธรรมขึ้นในจิตใจของผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาองค์ประกอบทางจริยธรรม สามารถจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบทางปัญญา
2. องค์ประกอบทางอารมณ์เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมนั้นมาเป็นแนวปฏิบัติ
3. องค์ประกอบทางพฤติกรรมการแสดงออก คือ พฤติกรรมที่บุคคลตัดสินใจในการที่จะกระทำ

ถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ กัน

ความสำคัญคุณธรรม จริยธรรมต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารเป็นหัวใจสำคัญของหน่วยงานหรือองค์การ ทุกหน่วยงานย่อมปรารถนาและให้การยอมรับนับถือผู้บริหารที่มีคุณภาพบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีทักษะความชำนาญงานมีประสิทธิภาพ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ฯลฯ แต่ที่เหนือสิ่งอื่นใดคือ ความเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจ และมีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติอันสำคัญที่จะเป็นส่วนเสริมให้ผู้บริหารนั้นสามารถครองตน ครองคน และครองงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับใช้กับหลักการบริหารการศึกษาได้เป็นอย่างดี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 77 บัญญัติว่า “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมืองทางการเมือง ชำระการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมของผู้ดำรงตำแหน่ง และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาไว้ใน มาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 23 ว่า “การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับของการศึกษา” ผู้มีบทบาทสำคัญคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ปกครองการที่ผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาจะเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุขได้ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะความชำนาญงาน มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและที่สำคัญต้องเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจ มีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธาเพราะคุณธรรมเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่จะเป็นส่วนเสริมให้ผู้บริหารสามารถครองตน ครองคน และครองงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของ ดังนั้นความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมจึงอาจแบ่งได้ดังนี้ คือ

1. ความสำคัญต่อสังคมสังคม เป็นแหล่งรวมกันของผู้คนที่มีความแตกต่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความแตกต่างทางความคิดเป็นความแตกต่างที่สำคัญ เพราะความคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำ สังคม ต้องอาศัยคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องควบคุมความคิดและการปฏิบัติของผู้คนไม่ให้ไปคิดและกระทำอัน เป็นการละเมิดผู้อื่น แต่ละคนต่างยึดถือในหลักศีลธรรมและคุณธรรมที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ และยึดหลัก กัลยาณธรรมข้อที่เป็นจริยธรรมพื้นฐานแล้วสังคมก็จะอยู่เย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง คุณธรรมธรรมกับ จริยธรรมและศีลธรรมและกัลยาณธรรม

2. ความสำคัญต่อหน่วยงาน สถานศึกษาใดมีผู้บริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรมแล้ว โรงเรียนนั้นก็ จะเป็นที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เพราะคุณธรรมที่ดีในตัวแต่ละคนนั้น จะเป็นตัวบ่งบอกถึงความเป็นผู้มี คุณภาพพร้อมที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนจริยธรรมนั้นเป็นตัวบ่งบอกถึงความเป็นผู้ที่ สามารถในการปฏิบัติที่ดีที่ถูกต้อง ทำให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า หน่วยงานที่มี บุคลากรที่มีคุณธรรม จริยธรรม ก็คือ มีปัจจัยตัวป้อนด้านบุคลากรที่ดี และเมื่อเข้าสู่กระบวนการก็จะได้ผู้ ที่ควบคุมกระบวนการที่ดี และจะได้ผลงานออกมาที่ดี

3. ความสำคัญต่อการบริหาร การบริหารประกอบด้วย วัตถุประสงค์ขององค์การ กิจกรรมที่ จะดำเนินการและทรัพยากรในการบริหาร ทรัพยากรบริหารนั้นประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และ วิธีการ ซึ่งคนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุด ถ้าหากบริหารมีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว การบริหารงานก็ จะดำเนินไปได้และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ถ้าหากคนไม่มีคุณธรรมจริยธรรมก็ยากที่จะดำเนินการให้ บรรลุวัตถุประสงค์ได้

4. ความสำคัญต่อผู้บริหาร คุณธรรมจริยธรรมเป็นคุณสมบัติที่ดีของทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ ดำรงตำแหน่งผู้นำ หรือผู้บริหารจำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าตำแหน่งอื่นๆ เนื่องจากผู้บริหาร เป็นผู้ผลักดันให้เกิดการดำเนินงานขับเคลื่อนไปข้างหน้าตามวัตถุประสงค์ ซึ่งคุณธรรมจริยธรรม มี ความสำคัญต่อผู้บริหาร ดังนี้

4.1 ความสำคัญต่อการสร้างภาวะผู้นำ คือ ผู้ที่แสวงหาความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ส่วน ผู้บริหาร คือ ผู้ดำเนินงานตามการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุผล ทั้งผู้นำและผู้บริหารจึงเป็นเสมือนหัวท้ายของ เหยี่ยว แต่การที่จะได้รับการยอมรับเพื่อที่จะก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำจะต้องอาศัยคุณธรรมจริยธรรม กล่าวคือ มีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เป็นต้น คุณธรรมจริยธรรม เป็นลักษณะของความดี ถ้าผู้บริหารมีความดีมีคุณธรรมจริยธรรมก็จะได้รับการยอมรับนับถือ เท่ากับเป็น การสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้น

4.2 ความสำคัญต่อการจงใจ บริหารงานนอกจากจะวางระบบการบริหารงานที่ดีแล้ว ยังต้อง พยายามสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการสร้างแรงจูงใจมี ทั้งทางบวกและทางลบ เช่น การให้รางวัล หรือการลงโทษ เป็นต้น แต่ในความเป็นจริงในการสร้าง แรงจูงใจที่ดีที่สุดคือการทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึว่าได้ปฏิบัติหน้าที่กับผู้บังคับบัญชาที่มีความ

ชื่อเสียง สุจริต ยุติธรรม ดังนั้น ถ้าผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรมก็จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี

4.3 ความสำคัญต่อการสร้างผลงาน การดำเนินงานโครงการหรืองานประจำใดๆที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความไม่คุ้มค่าในการใช้งบประมาณ เป็นสิ่งที่เห็นได้ว่า ขาดคุณธรรม จริยธรรม มีการทุจริตคอร์รัปชันแฝงอยู่ในกระบวนการดำเนินงาน ถ้าการบริหารไม่ว่าระดับใดหรือฝ่ายใดก็ตามยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ไมโลภ ไม่อยากได้ ในสิ่งที่ไม่ควรได้ เมื่อมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส ชื่อสัตย์ สุจริตแล้ว การใช้งบประมาณก็จะทำได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย ผลงานต้องเกิดขึ้นและคุ้มค่ามากที่สุด

สรุปได้ว่าคุณธรรม จริยธรรม (Moral Virtues) เป็นการประพฤติปฏิบัติที่เป็นความดีงามและถูกต้องตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของสังคม ความเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจ และมีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา เป็นหัวใจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถครองตน ครองคน และครองงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีหลักธรรมต่อหน้าที่การงาน คือ อิทธิบาทธรรม ได้แก่

1. ฉันทะ ความรักงาน คือ จะต้องเป็นผู้รักงานที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบอยู่ และทั้งจะต้องเอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน และเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถในการทำกิจการงาน และมุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือกิจการงานอาชีพของตนให้สำเร็จเรียบร้อยอยู่เสมอ

2. วิริยะ ความเพียร คือ จะต้องเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบด้วยความอดทนไม่ห่อต้อความยากลำบากในการประกอบกิจการงานในหน้าที่หรือในอาชีพของตน จึงจะถึงความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าได้

3. จิตตะ ความเป็นผู้มีใจจดจ่ออยู่กับการงาน ผู้ที่ทำงานได้สำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเป็นผู้เอาใจใส่ต่อกิจการงานทุกหน่วยดำเนินตามนโยบายและแผนงาน ให้ถึงความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้บริหารจะต้องคอยดูแลเอาใจใส่ ติดตามผลงาน และ/หรือ ตรวจงาน หน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กรของตน เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัย ตัดสินใจ และสั่งการให้กิจการงาน ทุกหน่วยดำเนินตามนโยบายและแผนงาน ให้ถึงความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. วิมังสา ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุสังเกตผลในการปฏิบัติงานของตนเองและของผู้น้อยหรือของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ว่า ดำเนินไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้หรือไม่ ได้ผลสำเร็จหรือมีความคืบหน้าไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงไร มีอุปสรรคหรือปัญหาที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงาน หรือวิธีการบริหารกิจการงานนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างไรขั้นตอนนี้เป็น

การนำข้อมูลจากที่ได้ติดตามประเมินผลงานหรือตรวจงานนั้นแหละมาวิเคราะห์วิจัย ให้ทราบเหตุผลของปัญหาหรืออุปสรรคข้อขัดข้องในการทำงานแล้วพิจารณาแก้ไขปัญหาเหล่านั้น และปรับปรุงพัฒนาวิธีการทำงานให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จ ให้ถึงความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

คุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังคมไทยคาดหวังไว้ว่า ผู้นำหรือผู้บริหารที่ดีได้นั้น ควรจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้ 1) มีคุณธรรมและจริยธรรมต่อตนเอง (ครองตน) 2) มีคุณธรรมและจริยธรรมต่อผู้อื่นและสังคม(ครองคน) 3)มีคุณธรรมและจริยธรรมต่อหน้าที่การงาน (ครองงาน) โดยใช้หลักธรรมดังนี้

1.จริยธรรมในการบริหารงานต่อผู้อื่นและสังคม (ครองคน) ได้แก่ สัปปริสธรรม ธรรมของคนเป็น คนดีสมบูรณ์แบบ 7 อย่าง คือ

1. อัมมัญญตา รู้หลัก หรือรู้จักเหตุ
2. อัตถัญญตา รู้ความมุ่งหมาย หรือรู้จักผล
3. อัตตัญญตา รู้จักตน
4. มัตตัญญตา รู้จักประมาณ
5. กาลัญญตา รู้จักกาล
6. ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน
7. ปุคคัลลัญญตา รู้จักบุคคล

พรหมวิหาร ธรรมประจำใจ 4 ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา สังคหัตถ์ ธรรมเป็น หลักการสงเคราะห์ 4 ประการ คือ

1. ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. ปิยวาจา พูดจาน่านิยมนับถือ
3. อัตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์
4. สมานัตตตา ไม่ถือตัวร่วมทุกข์สุข

ฆราวาสธรรม ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน 4 ประการ คือ

1. สัจจะ ความซื่อสัตย์
2. ทมะ ข่มใจ ควบคุมอารมณ์ได้
3. ขันติ ความอดทน
4. จาคะ ความเสียสละ

2.จริยธรรมในการบริหารงานต่อตนเอง (ครองตน) ได้แก่ ทศพิธราชธรรม ธรรมสำหรับผู้บริหาร 10 ประการ คือ 1. ทาน 2. ศีล 3. การบริจาคน 4. ความซื่อตรง 5. ความอ่อนโยน 6. ความเพียรเพิกกิเลส (ตบะ) 7. ความไม่โกรธ 8. ความไม่เบียดเบียน 9.ความอดทน 10. ความไม่คลาดธรรม

3. จริยธรรมในการบริหารงานต่อ หน้าที่งาน (ครองงาน) ได้แก่ 1) ความรักงาน 2) วิริยะ ความเพียร 3) จิตตะ ความเป็นผู้มีใจจดจ่ออยู่กับการงาน ผู้ที่ทำงานได้สำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพ 4. วิมังสา ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุสังเกตุผลในการปฏิบัติงานของตนเองและได้บังคับบัญชา

สรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรมผู้บริหาร คือ ลักษณะการปฏิบัติ ปฏิบัติในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม ตามแนวทางหรือกฎเกณฑ์ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่น และสังคมจริยธรรมสำหรับผู้บริหารควรใช้หลักธรรม 1. คุณธรรมและจริยธรรมต่อตนเอง (ครองตน) คือ พรหมวิหาร 2. คุณธรรมและจริยธรรมต่อผู้อื่นและสังคม (ครองคน) ได้แก่ สัจสุริยธรรม ททาวาสธรรม 3. คุณธรรมและจริยธรรมต่อหน้าที่การงาน (ครองงาน) คือ อิทธิบาทธรรม

แนวความคิดพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมด้านจิตพิสัย ของ Krathwohl, Bloom and Masia

แนวความคิดพัฒนาด้านจิตพิสัยของ (Krathwohl, Bloom and Masia) ทิศนา ขัมมณี, 2551, หน้า 237-239; อ้างอิงจาก Krathwohl, Bloom and Masia, 1956) กล่าวถึงจุดประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาจิตพิสัยว่า ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก / เจตคติ / ค่านิยม / คุณธรรมหรือจริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ ได้ จัดลำดับขั้นการเรียนรู้ด้านเจตคติ การสอนเพื่อปลูกฝังค่านิยมใด ๆ ให้แก่ผู้เรียน สามารถดำเนินการตามลำดับขั้นของวัตถุประสงค์ ทางด้านเจตคติของ Bloom และคณะไว้ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving or attending) ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ในค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ เช่น เสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับ ค่านิยมนั้น ค าถามที่ท้าทายความคิดเกี่ยวกับค่านิยมนั้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดพฤติกรรมดังนี้

1) การรู้ตัว (Awareness) เป็นพฤติกรรมที่คนสนองตอบต่อสิ่งเร้าเบื้องต้น โดยที่ยังไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญ เป็นเพียงการสังเกตเห็นปรากฏการณ์โดยละทิ้งความสนใจต่าง ๆ เช่น การรู้จักรูปแบบ การรู้จักจัดอันดับ การจัดจำแนก ฯลฯ 2) การเต็มใจรับรู้ (Willingness) ขั้นนี้เป็นขั้นเต็มใจหรือพอใจที่จะรับรู้ มีความโอนอ่อน ไปตามสิ่งประสบพบเห็น แต่ก็เป็นเพียงแค่การบังคับใจเท่านั้น เช่น ฟังผู้อื่นพูดด้วยความเต็มใจ อดทนที่จะทำอะไรให้สำเร็จ ยอมรับความแตกต่าง ฯลฯ 3) การควบคุมการรับรู้ (Control) ความรู้สึกนี้เป็นความรู้สึกที่ต่อเนื่องจากขั้นที่แล้ว ที่ แตกต่างกันไปก็คือความรู้สึกที่จะบอก

ได้ว่าอะไรควรเอาใจใส่และไม่ควรเอาใจใส่ เช่น ความรู้สึก ที่ว่าชอบสิ่งนี้ อยากได้สิ่งนั้น จึงมองในลักษณะ ควบคุมหรือเลือกขึ้นเอง

ขั้นที่ 2 การตอบสนอง (Responding) ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียน มีโอกาสตอบสนอง ต่อ ค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ให้ลองทำตาม ค่านิยม นั้น ให้สัมภาษณ์หรือพูดคุยกับผู้ที่มีค่านิยมนั้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด พฤติกรรม ดังนี้

1) การยินยอมตอบสนอง (Acquiescence Responding) เป็นความรู้สึกขึ้นเชื่อฟังหรือ ยินยอมที่จะกระทำตามแต่อาจจะยังไม่พอใจเท่าไรนัก

2) การเต็มใจตอบสนอง (Willingness to Respond) เป็นระดับความรู้สึกขึ้นร่วมกิจกรรม ด้วยความตั้งใจ สามารถทำตามความต้องการหรือความสมัครใจ เช่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของ ตนเอง ร่วมมือในกิจกรรมกลุ่มซึ่งเป็นสมาชิก แสดงความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ

3) ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in Respond) เป็นความรู้สึกพึงพอใจใน การร่วมกิจกรรม ขั้นตอบสนองตอนแรก ๆ เป็นเพียงยินยอมและเต็มใจทำแต่อาจจะไม่พึงพอใจก็ได้ ความรู้สึกนี้จะลึกลงไปอีกเป็นการยินยอมแบบเต็มใจและมีความพึงพอใจจนเกิดความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน บางคนอาจจะแสดงออกมาให้เห็นได้อย่างเปิดเผย แต่บางคนอาจจะไม่แสดงให้เห็น เปิดเผยก็ ได้ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่า (Valuing) ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้ เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดี เห็น ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เห็นโทษหรือได้รับโทษจากการ ละเลยไม่ ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

1) การยอมรับในคุณค่านั้น (Acceptance a Value) ระดับนี้เป็นการบรรยายคุณค่าของ ปรากฏการณ์ พฤติกรรม วัตถุ สิ่งของ ฯลฯ ในระดับความเชื่อ ซึ่งอาจให้ความหมายว่าเป็นการ ยอมรับ ทางอารมณ์ต่อข้อเสนอหรือคำสอนที่มีพื้นฐานอย่างเพียงพอ

2) การชื่นชอบในคุณค่านั้น (Preference a Value) ในระดับนี้ไม่เพียงแต่เป็นยอมรับ คุณค่า แต่เพิ่มความรู้สึกเอาใจใส่ในคุณค่าหรือค่านิยมนั้นเพิ่มขึ้นอีก เช่น การแสดงความรับผิดชอบใน การท าให้คนในกลุ่มที่พูดน้อยหันมาร่วมวงสนทนาด้วย

3) ความผูกพันในคุณค่านั้น (Commitment) เป็นความรู้สึกที่ส่งผลต่อความเชื่อความ ศรัทธาด้วยอารมณ์ที่แน่นอน ผู้ที่มีความรู้สึกระดับนี้จะแสดงพฤติกรรมที่ยึดมั่นอย่างเห็นได้ชัด เช่น ความ

ข้อสัถยต่อกลุ่มที่เป็นสมาชิก การยอมรับบาททางศาสนาในชีวิตส่วนตัวและครอบครัว ความรู้สึกระดับนี้เป็นความรู้สึกพอใจจนกระทั่งยินยอมรับเป็นพันธสัญญา

ขั้นที่ 4 การจัดระบบ (Organization) เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดี ต่อค่านิยมนั้นและมีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่น ๆ ของตน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่าง ๆ ของตน ในขั้นนี้ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสำคัญดังนี้

1) การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น (Conceptualization of Value) เป็นคุณค่าหรือค่านิยมที่มีอยู่หลายรูปแบบ ความรู้สึกของคนอาจน าค่านิยมที่มีลักษณะเดียวกันอยู่ด้วยกัน เป็นผลมาจาก การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้สึกมาแล้วเรียกชื่อใหม่กลายเป็นมโนภาพของคุณค่าใหม่ ซึ่งอาจจะ เป็นนามธรรมทางภาษาหรือรูปลักษณ์ก็ได้

2) การจัดระบบคุณค่านั้น (Organization of a Value System) ความรู้สึกระดับนี้เป็นการจัดค่านิยมที่สลับซับซ้อนให้อยู่ในระบบเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสมดุลบางประการทางความรู้สึก เช่น พัฒนาวิธีการควบคุมความก้าวร้าวในรูปแบบที่ยอมรับกันทางวัฒนธรรม

ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by Value) ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียน ปฏิบัติตนตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติและ ให้ข้อมูลป้อนกลับ และการ เสริมแรงเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายาม กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้ 1) การมีหลักยึดในการตัดสินใจ (Generalization Set) ระดับความรู้สึกนี้สอดคล้องกับภายในของระบบเจตคติและค่านิยม เป็นความรู้สึกที่ตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจากการเลือกสรร มีเจตคติหรือค่านิยมที่มากมาย เมื่อถึงเวลาที่จะใช้ก็จะคัดเลือกและยึดถือปฏิบัติที่เห็นว่าดีงาม เมื่อเกิดเหตุการณ์ใหม่หรือปัญหาใด ๆ ขึ้น เขาจะเอาความรู้สึกที่ยึดถือไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้ 2) การปฏิบัติตามหลักยัดนั้นจนเป็นนิสัย (Characterization) เป็นระดับความรู้สึกขั้น สุดท้ายที่ผสมผสานสรุปรวมความรู้สึกที่ยึดถือเป็นอุดมการณ์ เช่น การดำรงชีวิตด้วยคุณธรรม ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เรียนรู้กระบวนการในการปลูกฝังค่านิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ ในการปลูกฝังค่านิยมอื่นๆ ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นต่อไป ในที่สุดก็จะพัฒนาถึงขั้นการเป็นลักษณะนิสัยของตนซึ่งนับเป็นขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย

จะเห็นได้ว่าในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนั้น สิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของก็คือ การเรียนรู้ด้านจิตใจโดยแนวทางในการพัฒนาจะมี

ลักษณะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไปนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอและท้ายที่สุดก็คือการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

ดังนั้นผู้สอนจัดสิ่งเร้า ประสบการณ์หรือสถานการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสนใจในคุณธรรม จริยธรรมหรือค่านิยม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตอบสนองต่อคุณธรรม จริยธรรมหรือค่านิยมนั้น จนเกิดความพึงพอใจ และผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรมหรือค่านิยมนั้นที่ยึดถือในวิถีการดำเนินชีวิตของตนอย่างสม่ำเสมอในที่สุดก็จะพัฒนาถึงขั้นการเป็นลักษณะนิสัยของตนซึ่งนับเป็นขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย

จากแนวคิดข้างต้น การปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่า นิยมใด ๆ ให้แก่บุคคล เพื่อให้เป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นสามารถทำได้ดังนี้ คือ 1) จัดสิ่งเร้าให้บุคคลนั้นได้รับรู้และเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการปลูกฝัง 2) จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนั้นได้รับการตอบสนองในเรื่อง นั้น และเกิดความพึงพอใจ 3) ช่วยให้ผู้บุคคลเห็นคุณค่าของเรื่องนั้น โดยการช่วยให้เขาได้เห็นประโยชน์ ได้รับประโยชน์หรือเกิดความพึงพอใจในค่านิยมนั้น 4) ช่วยให้ผู้บุคคลนั้นมีโอกาสจัดระเบียบในการนำเรื่องนั้นไปใช้ในระบบชีวิตของตน

กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรมแปดประการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุข ก้าวสู่สังคมคุณธรรมนำความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ได้กำหนดคุณธรรมพื้นฐานแปดประการ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรม 8 ประการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุข ก้าวสู่สังคมคุณธรรมนำความรู้ ได้กำหนดคุณธรรมพื้นฐานแปดประการ ดังนี้

1. ขยัน ได้แก่ ผู้ที่มีความตั้งใจ เพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกต้องควร สู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

2. ประหยัด ได้แก่ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตนคิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

3. ซื่อสัตย์ ได้แก่ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา และหน้าที่และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

4. มีวินัย ได้แก่ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบ ของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร สังคม และประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ รวมทั้งการมีวินัยต่อตนเองและสังคม

5. สุภาพ ได้แก่ ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้มีมารยาทดีงามวางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

6. สะอาด ได้แก่ ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ผักผ่อนจิตใจมิให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งทางกาย ใจและสภาพแวดล้อม มีความผ่องใสเป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. สามัคคี ได้แก่ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วงสามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง หลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

8. มีน้ำใจ ได้แก่ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) กำหนดลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ 8 ประการ คือ

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ 2.

ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้องประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

2. มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

3. ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

4. อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงาน ด้วยความเพียรพยายาม พยายามทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

6. รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูต่เวทีใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

7. มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

นางลักษณ์ วิรัชชัย และ รุ่งนภา ตั้งจิตเรณูกรุง (2551) ได้ทำโครงการสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรม พบว่า ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมห้าอันดับแรกที่มีความจำเป็นในทุกกลุ่ม วิชาชีพ อาชีพ ประกอบด้วย 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความรับผิดชอบ 3) ความมีสติสัมปชัญญะ 4) ความขยัน หมั่นเพียร และ 5) ความมีวินัย ตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ที่จำเป็นสำหรับการเฝ้าระวังระดับคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย นอกจากนี้ได้มีการศึกษาเพิ่มเติมคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มอีกสองตัว คือ 6) ความยุติธรรม และ 7) ความอดทน จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จึงได้สรุปโมเดลตัวบ่งชี้คุณธรรมที่ควรเฝ้าระวังในสังคมไทยได้เจ็ดตัว

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล(2552) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย พบว่าคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ของประชาชนชาวไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคตมี 10 ประการได้แก่1)ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (Kindness) 2) ความกตัญญูต่เวที (Gratitude) 3) ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง (Integrity) 4) ความเสียสละ(Sacrifice) 5)ความมีวินัย(Discipline) 6)ความอดทน อดกลั้น(Patience) 7)ความรับผิดชอบ (Responsibility) 8)ความขยันหมั่นเพียร (Perseverance) 9)ความมีสติ (Mindfulness) 10) ความพอเพียง (Sufficiency)

คุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ และ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) (2560) คือ

1. รับผิดชอบ หมายถึงนักเรียนมีความขยัน อดทน เอาใจใส่ต่อการเรียน มีสมาธิความระ อ่อน น้อมถ่อมตน เชื่อฟังคำสอนของผู้ปกครองและครู ช่วยเหลืองานผู้ปกครอง ตอบแทนผู้มีพระคุณ ยิ้มไหว้ หักทายน

2. ซื่อสัตย์ หมายถึง นักเรียนไม่พูดคำหยาบ มีวาจาสุภาพ ท่างไกลยาเสพติดไม่ทะเลาะวิวาท รักนวลสงวนตัว ไม่เล่นการพนัน ไม่ลักขโมย ไม่กระทำความผิด

3. พอเพียง หมายถึง นักเรียน มีน้ำใจ เสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน มีความพอเพียง ประหยัดและออม ประหยัดและรักษาทรัพยากรของโรงเรียน

4. จิตสาธารณะ หมายถึง นักเรียน สามารถจัดทำโครงการคุณธรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 โครงการ ซึ่งนักเรียนต้องร่วมกันคิดและร่วมกันปฏิบัติโดยมีครูเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดเป็นโครงการคุณธรรมประเภทต่าง ๆ ขึ้น ในทุกโครงการมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนั้นได้มีโอกาสทำกิจกรรมตามที่ตนเองถนัด

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
7. เข้าใจเรียนรู้ความเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขที่ถูกต้อง
8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่าง ๆ หรือกิเลส มีความละเอียด เกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

4. การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ได้กำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

Sergiovanni (1995, p. 309) ได้กล่าวว่า งานของโรงเรียนจะต้องพัฒนาผู้เรียนไม่แต่เฉพาะความรู้และทักษะเท่านั้น ยังจะต้องสร้างคุณลักษณะและคุณธรรมให้แก่นักเรียน และการพัฒนาคุณลักษณะและคุณธรรมจะต้องใช้รูปแบบทางเทคนิคและมีรูปแบบทางจริยธรรมในการสอนและการบริหาร รูปแบบทางเทคนิคได้แก่คำนิยาม ซึ่งเป็นความรู้ที่สั่งสมกันมา ประสิทธิภาพ ความมีระเบียบวินัย ผลผลิต และการใช้ประโยชน์ทางสังคม ส่วนรูปแบบทางจริยธรรม ได้แก่ คำนิยามการมีเจตคติที่ดี การเป็นบุคคลที่มีศีลธรรมและเป็นคนมีความคิดที่เป็นเหตุผล รูปแบบทางเทคนิคและทางจริยธรรมในการบริหารไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ในเชิงปฏิบัติ บทเรียนที่ครูสอนจะต้องตระหนักถึงการสอดแทรกคุณลักษณะทางจริยธรรมที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะมาตรฐานของคุณลักษณะที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นตัวคุณธรรมที่จะมาใช้ในการตัดสินผลการประเมินผู้เรียน

กล่าวได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ดังนี้ 1) ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการนำหลักคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนมาปฏิบัติเช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนครู ควรเป็นไปในลักษณะของการยอมรับนับถือ ความไว้วางใจ และความเห็นใจ 2) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูอภิปรายปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน 3) ผู้บริหารต้องเป็นผู้ริเริ่มกระบวนการจัดทำคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน 4) ผู้บริหารและคณะครูควรทำการประเมินโรงเรียนโดยมีการตรวจสอบนโยบายด้านคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน 5) ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูนำกระบวนการทำงานการตัดสินใจ และการรับผิดชอบร่วมกันมาปฏิบัติ 6) ผู้บริหารและคณะครูควรปฏิบัติตนเป็นผู้นำทางคุณธรรมจริยธรรมทั้งในและนอกเวลาเรียน 7) ผู้บริหารควรนำโรงเรียนเข้าเป็นเครือข่ายด้านคุณธรรมจริยธรรมกับศูนย์คุณธรรม สำหรับโรงเรียนที่มีจริยธรรม ควรมีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจน คือ ชุมชนโรงเรียนที่ทุกคนเอื้ออาทรต่อกันและร่วมกันสร้างสรรค์ความดี ทุกคนในโรงเรียนเห็นว่าจริยธรรมเป็นสิ่งดีงาม ซึ่งจะต้องส่งเสริมให้ถือปฏิบัติต่อกันและไม่คิดว่าหลักการทางจริยธรรมเป็นข้อห้ามหรือข้อจำกัด ยอมรับความแตกต่างและความมีอะไรพิเศษของแต่ละบุคคลและเห็นว่าทุกคนเป็นตัวของตัวเอง ทุกคนเป็นบุคคลที่มีคุณค่าและปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอต้นเสมอปลายและมีความเป็นธรรม รวมถึงนักเรียนทุกคนมีความเป็นตัวของตัวเองได้รับการยอมรับและเอาใจใส่และได้รับการสอนให้ยอมรับและเอาใจใส่คน

อื่น ๆ ด้วย ผู้นำของโรงเรียนมีความตั้งใจให้ชุมชนที่มีความเชื่ออาทรต่อกันและช่วยกันสร้างชาติให้กับชุมชนโรงเรียนโดยภาพรวม

การจัดองค์ประกอบเพื่อให้มีบรรยากาศเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน 6 ด้านดังนี้

1. ด้านการจัดหลักสูตร

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2551). ได้กำหนดการจัดหลักสูตรเพื่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ไว้ดังนี้ คือ

1) จัดวิชาพระพุทธศาสนาไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับทุกช่วงชั้นตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา และควรบรรจุเรื่อง พุทธประวัติ ไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และวิชาจริยธรรมไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 2 เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนได้มีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

2) โรงเรียนต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรและคณะกรรมการประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาพร้อมทั้งกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความต้องการของตนเอง สังคม และประเทศชาติโดยรวม

3) โรงเรียนต้องจัดทำหลักสูตรและมีการกำหนดหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรไว้อย่างถูกต้องชัดเจน สามารถประเมินผล ติดตามผลและตรวจสอบได้

4) จัดทำหลักสูตรอบรมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมที่มีรูปแบบชัดเจนเป็นมาตรฐานสากลในสถานศึกษาทุกระดับชั้น เพื่อนำไปดำเนินการปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ด้านกายภาพ

สถานศึกษาจะจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา เช่นมีศาลาพระพุทธรูปเด่นเหมาะสมที่จะชวนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัยอยู่เสมอ มีมุมหรือห้องให้ศึกษาพุทธธรรม บริหารจิต เจริญภาวนาเหมาะสม หรือมากพอที่จะบริการผู้เรียนหรือการตกแต่งบริเวณให้เป็นธรรมชาติหรือใกล้ชิดธรรมชาติ ชวนมีใจสงบ และส่งเสริมปัญญา เช่น ร่มรื่น มีป้ายนิเทศ ป้ายคุณธรรม คู่มือเสียงต่าง ๆ มีให้อีกทีก็ ถ้าเปิดเพลงกระจายเสียงก็พิถีพิถันเลือกเพลงที่ส่งเสริมสมาธิ ประเทืองปัญญา เป็นต้น

3. ด้านการเรียนการสอน

สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรสถานศึกษา หรือจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนด้วยหลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น หลักสูตรสถานศึกษามีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผล

การเรียนรู้ที่คาดหวัง ที่สะท้อนการพัฒนาไตรสิกขาไปพร้อม ๆ กัน หรือ การจัดหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้น ให้มีการบูรณาการพุทธธรรมในการเรียนรู้และปฏิบัติ หรือการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง นำพุทธธรรมมาเป็นฐานในการคิด หรือเป็นเกณฑ์ตรวจสอบการเรียนรู้การปฏิบัติ หรือเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่หลักธรรมในการพัฒนาตนและผู้อื่น ประสานร่วมมือกับวัด/คณะสงฆ์ในการจัดการเรียนรู้ ทั้งสาระพระพุทธศาสนา และกลุ่มสาระหรือกิจกรรมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาในบริบทต่างๆ ทั้งนี้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ควรมีลักษณะ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” โดยนักเรียนมี กระบวนการเรียนรู้การพัฒนาทั้งด้านกาย(กายภาวนา) ด้านความประพฤติ(ศีลภาวนา) ด้านจิตใจ(จิตตภาวนา) และด้านปัญญา(ปัญญาภาวนา) โดยมุ่งให้นักเรียนมีคุณลักษณะ “กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนและสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้ใด และเกื้อกูลในการพัฒนาวัฒนธรรมแสงปัญญา และวัฒนธรรมเมตตา เช่น “การกิน อยู่เป็น” เพื่อยังประโยชน์ในดำรงชีวิตที่อยู่ได้เหมาะสมเป็นไปตามคุณค่าแท้ หรือ “การดู ฟังเป็น” เพื่อเน้นประโยชน์ในการเรียนรู้เพิ่มพูนปัญญา

4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

สถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศของการใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาไตรสิกขา หรือส่งเสริมการมีวัฒนธรรมแสงปัญญา และมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มีบรรยากาศของการเคารพอ่อนน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส การมีความเมตตา กรุณาต่อกัน ทั้งครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อครูด้วยกัน และสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เช่น การลด ละ เลิกอบายมุข การเสียสละ เป็นต้น

5. ด้านการบริหารจัดการ

สถานศึกษาโดยบุคลากรในสถานศึกษา ร่วมกับผู้ปกครอง และชุมชน สร้างความตระหนัก และศรัทธา รวมทั้งเสริมสร้างปัญญาเข้าใจในหลักการและวิธิดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธร่วมกัน ทั้งนี้ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูและผู้บริหารเพียรพยายามสนับสนุนโดยลักษณะต่าง ๆ และการปฏิบัติตนเอง ที่จะสนับสนุนและเป็นตัวอย่างในการพัฒนาผู้เรียนตามวิถีชาวพุทธสถานศึกษาวิเคราะห์จัดจุดเน้นหรือรูปแบบ ตามความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งแต่ละสถานศึกษาจะมีจุดเน้นและรายละเอียด รูปแบบที่แตกต่างกันได้ เช่น บางสถานศึกษาจะมีจุดเน้น ประยุกต์ไตรสิกขาในระดับชั้นเรียน (การจัดกระบวนการเรียนรู้รายวิชา) บางสถานศึกษาเน้นประยุกต์ในระดับกิจกรรมวิถีชีวิตประจำวัน ภาพรวม บางสถานศึกษาอาจทำทั้งระบบทุกส่วนของการจัดการศึกษา ก็เป็นไปได้

6. ด้านการประเมินผล

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้น ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียน กำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เป็นหลักประกันให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ประสบความสำเร็จ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนนั้นเริ่ม ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติ

ส่งเสริมสนับสนุนเสริมแรงให้แก่ผู้ปฏิบัติ สร้างกลไกการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน นิเทศติดตามการปฏิบัติงาน อย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีการประเมินผล และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนคุณธรรม บทบาทเหล่านี้ ส่งผลให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม, 2560)

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งยังสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้โดยใช้กลยุทธ์หลักดังนี้ 1) เร่งสร้าง ต้นแบบ ความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรม 2) เชื่อมโยงภาคีเครือข่าย และสังคม "เอกภาพ" ในการขับเคลื่อนความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรม 3) พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 4) ทางคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน 4) บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บริหารงบประมาณให้โปร่งใสและตรวจสอบได้ (ประภาพร จันทรัมย์, 2559)

สรุปได้ว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะและคุณธรรมจะต้องใช้รูปแบบทางเทคนิคและมีรูปแบบทางจริยธรรมในการสอนและการบริหาร รูปแบบทางเทคนิคได้แก่ ค่านิยม ซึ่งเป็นความรู้ที่สั่งสมกันมา ประสิทธิภาพ ความมีระเบียบวินัยจะต้องตระหนักถึงการสอดแทรก คุณลักษณะทางจริยธรรมที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี จัดนโยบาย ส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมในการจัดหลักสูตร ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและ ปฏิสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการประเมินผลซึ่งคุณลักษณะที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นจริยธรรมที่จะ นำมาใช้ในการตัดสินผลการประเมินผู้เรียนด้วย

การพัฒนาชีวิตของบุคคลให้มีคุณภาพและสร้างสรรค์ จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่มีความสำคัญของชีวิตอย่างแท้จริง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งของการ พัฒนาทั้งหลายทั้งปวงของมนุษย์ ทุกด้านไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ตาม หลักธรรม ที่พระพุทธองค์ทรงเป็นนักการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ พุทธวิธีและเทคนิคต่าง ๆ ที่ทรงใช้จึงได้รับความ สนใจเป็นอย่างมากประยุกต์นำมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งพุทธวิธี ในการสอน การนำหลักธรรมไตรสิกขามาใช้ในการเรียนการสอน โดยจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่าน ขั้นตอน 3 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นศีล หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนรู้ต้องควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัย ทั้งกายและวาจา ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ ร่างกายพร้อมที่จะเรียนรู้
2. ขั้นสมาธิ หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนรวบรวมจิตใจความคิดให้แน่วแน่ในจุดเดียวเรื่องเดียว
3. ขั้นปัญญา เป็นขั้นที่ผู้เรียนใช้สมาธิในการทำความเข้าใจสิ่งที่เรียนจนเกิดการเรียนรู้ในเรื่อง นั้นถูกต้องตามที่เป็นจริง

การประยุกต์หลักธรรมอริยสัจ 4 มาใช้ในการเรียนการสอน มาใช้ควบคู่กับแนวทางปฏิบัติที่เรียกว่า “กิจในอริยสัจ 4” อันประกอบด้วย ปริญญา การกำหนดรู้ ปทานะ การละ สัจฉิกิริยา การทำให้แจ้ง และภาวนา การเจริญ จากหลักการทั้งสองสามารถกำหนดวิธีสอนได้ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์)
2. ขั้นตั้งสมมุติฐาน (ขั้นสมุทัย)
3. ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ)
4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล (ขั้นมรรค)

(สุธัญชนก ทรัพย์ย่อย, 2558)

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนในด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนคุณธรรม จริยธรรมนั้น เป็นกิจกรรมการเรียนการสอน และที่มีความสำคัญ รวมถึง รูปแบบการสอนก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมคือ การสอนแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งในแง่ของความคิด พฤติกรรม หรืออารมณ์ความรู้สึก ตามหลักสูตรให้มีความรู้คู่คุณธรรม

1.การเรียนการสอน

ทิสนา แคมมณี (2555, หน้า 2-6) ได้วิเคราะห์วิวัฒนาการของการสอนไว้อย่างชัดเจนโดยกล่าวว่า การสอนเป็นพฤติกรรมทางธรรมชาติของมนุษย์ในการที่จะช่วยเหลือกันและกันในการเรียนรู้ สิ่งต่างๆรอบตัวเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในยุคแรกๆการสอนมีลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ ทักษะและเจตคติ ในยุคนั้นเชื่อว่าความสามารถที่สอนผู้อื่นได้เป็นความสามารถ พิเศษเฉพาะที่บางคนมี เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดไม่สามารถฝึกฝนกันได้ การสอนในช่วงนี้จึงมีลักษณะเป็น ศิลปมากกว่าศาสตร์ คำศัพท์ที่ใช้ในช่วงนี้ ได้แก่ “การครอบงำ” (Indoctrination) ใช้ในความหมายที่เป็นการใช้อิทธิพลในการดำเนินการโดย มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนละทิ้งความคิดความเชื่อเดิม “การปลูกฝัง” (Inculcation) ใช้ในความหมายที่เป็นการพร่ำสอนความคิดความเชื่อด้วย วิธีการชักจูง โน้มน้าว ให้ผู้เรียนคล้อยตาม “การสอน” (Teaching) เป็นการดำเนินการสอนในลักษณะที่เป็นทางการในเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากหลักความเชื่อ เช่นในเรื่องของอาชีพการสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ ทักษะและ เจตคติ โดยเน้นหนักที่บทบาทของผู้สอน และความสัมพันธ์ของผู้สอนกับผู้เรียน หรือ “ครูกับศิษย์” การถ่ายทอดโดยครู เรียกว่าเป็น “การสั่งสอน” หรือ “การสอน” ต่อมาเมื่อวิทยาการทางการศึกษาก้าวหน้าขึ้นตามลำดับการสอนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นศาสตร์ มากขึ้นเนื่องจากมีการศึกษาวิจัยซึ่งชี้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่มีการวางแผนและมีการใช้หลักการ ทางการศึกษาต่าง ๆ อย่างเหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ในยุคนี้นี้ จึงนิยมใช้คำว่า “การเรียนการสอน” (Instruction) ดังนั้น การเรียนการสอนจึงหมายถึงการจัดเตรียม เงื่อนไขการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน

บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างตั้งใจเพื่อให้ ผู้เรียนเกิดความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งตามที่ต้องการ

ทิสนา แคมมณี (2550 : 3-4) กล่าวว่า รูปแบบการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ มีแบบแผนตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการแนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือคุณลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอนจึงต้องประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

1. มีปรัชญาหรือทฤษฎีหรือหลักการหรือแนวคิดหรือความเชื่อ ที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบการสอนนั้นๆ
2. มีการบรรยายหรืออธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถ นำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น คุณลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมคือการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดนี้เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนาหรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตาม รูปแบบการสอนที่เพียงให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ จำเป็นต้อง อาศัยหลักการและวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติมรูปแบบที่คัดสรรมาน าเสนอในที่นี้มี 4 รูปแบบดังนี้ 1) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนา ด้านจิตพิสัยของบลูม(Bloom)2) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้ำน 3) รูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้บทบาทสมมุติ เป็นต้น

นอกจากนี้คุณธรรมและจริยธรรม ยังได้เกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับการพัฒนาการด้านสติปัญญาและการอบรมกล่อมเกล้าให้รู้จักผิดชอบชั่วดีของสังคม คุณธรรมและจริยธรรม จึงเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน การศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้ชีวิตมีคุณค่าและกำกับให้ตนเองเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ด้วยการปลูกฝังพื้นฐานด้านจริยธรรมในด้านต่างๆ เช่น

1. การศึกษาเพื่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม การศึกษาเป็นการให้ความรู้ใน เรื่อง จริยธรรม การให้การศึกษารวมถึงการอบรมบ่มนิสัยให้เรียนรู้สิ่งที่ถูกผิด และการตกเตือนให้เกิดความสำนึกในความถูกต้องและความผิด

1.1 การปลูกฝังพื้นฐานด้านวิชาการ การเรียนการสอน การศึกษาของไทยจะมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลักสูตรต่างๆ ที่นำมาใช้จะมีลักษณะแนวทางที่เป็นไปในทางเดียวกันกับพุทธปรัชญา

1.2 การปลูกฝังพื้นฐานด้านชีวิตและสังคม การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิตทางด้านสังคม ก็จะนำพระธรรมที่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นหลักในการคิดและการแก้ปัญหาในเชิงคุณธรรมจริยธรรม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมและจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

1.3 การปลูกฝังพื้นฐานด้านจิตวิทยา เป็นพื้นฐานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยการคิด การหยั่งเห็นการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ มีการไตร่ตรองจนเกิดความเข้าใจ จนเกิดเป็นจิตสำนึกการศึกษาจึงต้องมุ่งอบรมให้บุคคลคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ซึ่งมีความมุ่งหมายปลายทาง คือ ให้คิดดีทำดีและแก้ปัญหาได้ดี การศึกษาจิตวิทยาทำให้เข้าใจธรรมชาติความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นด้วย การสร้างแรงจูงใจตนเองเพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่ความดีงาม

เนื่องจากคุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการได้รับประสบการณ์และจากการอบรมสั่งสอน ขึ้นเนาะให้มองเห็นความผิด ชอบ ชั่ว ดี บุคคลมักจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากกลุ่มที่เป็นตัวแทนทางสังคมที่ทำหน้าที่ รับผิดชอบ ในการอบรมเลี้ยงดูให้บุคคลในสังคมเป็นผู้ที่ตระหนักรู้และมีพฤติกรรมที่กล่าวได้ว่าเป็นผู้มีจริยธรรมคุณธรรม คือ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน สื่อสารมวลชน และศาสนา บุคคลในกลุ่มสังคมเหล่านี้ต้องพยายามค้นหาวิธีการเพื่อพัฒนาและปลูกฝังจริยธรรมคุณธรรม

2. การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้วยการปลูกฝังค่านิยม กล่าวคือ เป็นวิธีการปลูกฝังที่เริ่มต้นด้วยกระบวนการในขั้นพื้นฐาน วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม มีหลายประการ เช่น

2.1 กำหนดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาตามคุณธรรมจริยธรรมอย่างสอดคล้องกัน

2.2 เสนอตัวอย่างพฤติกรรมที่พึงปรารถนา พร้อมทั้งแสดงให้เห็นผลดีผลเสีย

2.3 ประเมินพฤติกรรมที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับคุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้เกณฑ์ผลของพฤติกรรมต่อตนเอง หมู่คณะและสังคม

2.4 แลกเปลี่ยนและวิจารณ์การประเมินในกลุ่ม

2.5 ฝึกปฏิบัติให้บุคคลกระทำด้วยใจสมัครและให้ประเมินผลสำเร็จด้วยตนเอง

2.6 ย้ำให้บุคคลรับเอาพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจริยธรรมและคุณธรรมโดยให้นำมาเป็นส่วนหนึ่งของตน

2.7 การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและการชักชวนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมกับจริยธรรมและคุณธรรม

สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมดังกล่าว สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ มีแบบแผนตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการแนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ คุณลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมคือการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

วิธีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม (Decency) ในเชิงทักษะ

การพัฒนาชีวิตของบุคคลให้มีคุณภาพและสร้างสรรค์ จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตอย่างแท้จริง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงของมนุษย์พัฒนาการของมนุษย์ทุกด้านไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ การศึกษา และจริยธรรมล้วนแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมก็เช่นเดียวกับการพัฒนาการทางด้านอื่นๆ ของมนุษย์ กล่าวคือ เป็นการพัฒนาที่จะต้องได้รับการเตรียมการอย่างเป็นระบบ ดูแลรักษาและส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างมั่นคงและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ไม่อาจแยกออกได้จากการพัฒนาชีวิตของบุคคลที่จะให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งปัญญาและอุดมการณ์ต่อการพัฒนาความดี ความงาม และคุณภาพชีวิต

ในสถานศึกษา การศึกษาจะต้องได้รับการเตรียมการอย่างเป็นระบบ ดูแลรักษาและส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างมั่นคงและต่อเนื่องการพัฒนาการด้านสติปัญญาและพฤติกรรมถ้ามีการบริหารจัดการในระบบของสถานศึกษา ส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ด้วยแนวทางดังนี้

1. การศึกษาเรียนรู้มีแนวทางดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

- 1.1 การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการหาความรู้จากการอ่านหนังสือนอกชั้นเรียน
- 1.2 การเข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมประสบการณ์ เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
- 1.3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตเริ่มที่ ครอบครัว

2. การวิเคราะห์ตนเอง บุคคลผู้มีความพร้อมจะพัฒนามีความตั้งใจและเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ตนเองเพื่อทำความรู้จักในตัวตนเอง ด้วยการพิจารณาเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมการแสดงออกของตนเอง จะช่วยให้บุคคลตระหนักรู้คุณลักษณะของตนเอง รู้จุดดีจุดด้อยของตน รู้ว่าควรคงลักษณะใดไว้ การวิเคราะห์ตนเอง กระทำได้ด้วยหลักการต่อไปนี้

2.1 การรับฟังความคิดเห็นและอากัปกริยาจากบุคคลรอบข้าง เช่น พ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว ครู เพื่อน ผู้คนรอบข้าง

2.2 วิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับความคิด ความต้องการเจตนาคติ การกระทำและผลการกระทำทั้งในอดีตและปัจจุบัน

2.3 ค้นหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ และพัฒนาดนอย่างถ่องแท้

2.4 การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจ ทำให้จิตใจได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดปัญญา รับรู้ตนเองอย่างลึกซึ้งและแท้จริง(จิตใจและพฤติกรรมมนุษย์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ เช่นเดียวกับสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก)

3. การฝึกตน เป็นวิธีการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมด้วย ตนเอง เพราะเป็นการพัฒนา ความสามารถของบุคคล ในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในกรอบของพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม ทั้งในสภาพการณ์ปกติและเมื่อเผชิญปัญหาหรือขัดแย้ง

3.1 การฝึกวินัยขั้นพื้นฐาน เช่น ความขยันหมั่นเพียร การพึ่งตนเอง การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ การรู้จักประหยัดและออม ความซื่อสัตย์ ความมี สัมมาคารวะ ความรักชาติ

3.2 การรักษาศีลตามความเชื่อในศาสนาของตน ศีลเป็นตัวกำหนดที่จะทำให้งดเว้นในการที่จะกระทำชั่วร้ายใดๆ อยู่ในจิตใจ ส่งผลให้บุคคลมีพลังจิตที่เข้มแข็งรู้เท่าทันความคิดสามารถควบคุมตนได้

3.3 การทำสมาธิ เป็นการฝึกให้เกิดการตั้งมั่นของจิตใจทำให้เกิดภาวะมีอารมณ์หนึ่งเดียวของกุศลจิต เป็นจิตใจที่สงบผ่องใสบริสุทธิ์เป็นจิตที่เข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ทำให้เกิดปัญญาสามารถพิจารณาเห็นทุกอย่างตรงสภาพความเป็นจริง

3.4 ฝึกการเป็นผู้ให้ เช่น การรู้จัก ให้อภัย รู้จักแบ่งปันความรู้ ความดีความชอบ จิตอาสา อุทิศแรงกายแรงใจช่วยงานสาธารณะประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมดังกล่าว เป็นเสมือนบทบาทญัตติของความดีและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดีประพฤติชอบ หลักคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการพัฒนาจริยธรรมด้วยวิธีพัฒนาดนเองตามขั้นตอนดังกล่าว เป็นธรรมภาระที่ผู้บริหารสถานศึกษา ตระหนัก จากนโยบายสู่การปฏิบัติ

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ที่ตั้งและเขตพื้นที่บริการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จัดตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 เป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่เลขที่ 264 ถนนศิริรัถยา ตำบลธงชัย อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ 76000 มีเนื้อที่ 3 ไร่ 2 งาน 88.07 ตารางวา รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 93 โรงเรียน ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ

ประกอบด้วยอำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอเขาย้อย อำเภอบ้านแหลมและอำเภอหนองหญ้าปล้อง มีอาณาเขต ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้านดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ทิศใต้ติดกับอำเภอบ้านลาด อำเภอท่ายางและอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันออก ติดกับทะเลอ่าวไทย และทิศตะวันตก ติดกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเมียนมาร์

ทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ได้นำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่ มากำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เน้นความพร้อมและการสร้างความเข้มแข็งของระบบการบริหารจัดการแบบการมีส่วนร่วมทั้งองค์กร บูรณาการการบริหารงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์ ยึดหลักธรรมาภิบาล ให้ความสำคัญในด้านความโปร่งใส ถูกต้อง มีคุณธรรม รวมทั้งการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ปรับปรุง พัฒนางานอย่างเป็นระบบ

วิสัยทัศน์

ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างเสมอภาค มีคุณธรรม บนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและมาตรฐาน

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและค่านิยมหลัก 12 ประการ

3. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา

4. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

5. ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้เรียนรู้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6. ส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

กลยุทธ์

จากวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จึงกำหนดกลยุทธ์ ปีงบประมาณ 2561 ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 กลยุทธ์ ดังนี้

1. กลยุทธ์ที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

1.1 เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลัก และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.2 ปลุกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

2) กลยุทธ์ที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

2.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพด้วยการปรับหลักสูตรการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม

2.2 พัฒนาคุณภาพกระบวนการเรียนรู้

2.3 สร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

2.4 ส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

3) กลยุทธ์ที่ 3 ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.1 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพในรูปแบบที่หลากหลาย

3.2 พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพโดยเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1, 2562)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อรอุมา โตประเสริฐ(2562) จากการศึกษา แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่าปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) รองลงมา ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปรับปรุงแก้ไข (Act) และด้านการติดตามตรวจสอบ (Check) ตามลำดับ สำหรับแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมีดังนี้ 1) ด้านการวางแผน สถานศึกษาประชุมคณะทำงานเพื่อร่วมกันกำหนดกิจกรรมให้หลากหลาย และจัดกิจกรรมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่าง สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) ด้านการดำเนินงานตามแผนผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานตามปฏิทินที่กำหนดไว้ทุกกิจกรรม ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวก

สะดวกทุกขั้นตอน 3) ด้านการติดตามตรวจสอบ สถานศึกษาจัดทำรายงานผลการประเมินการดำเนินงาน รายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ให้ทุกภาคส่วนทราบ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นผลดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้ทุกช่องทาง 4) ด้านการปรับปรุงแก้ไข สถานศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานสรุปรวบรวมผลการวิเคราะห์ จัดทำเป็นฐานข้อมูล นำไปปรับปรุง/แก้ไขการวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน

สุธัญชนก ทรัพย์ย้อย (2557) จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงาน พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้าน การจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการบริหารโรงเรียน ด้านการจัดหลักสูตร ด้าน การนิเทศและการสอน และด้านการประเมินผล ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใน การบริหารงานคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีความแตกต่างกัน นั่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาด เล็กและขนาดกลาง ปัญหา และแนวทางในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ด้านการบริหารโรงเรียน ด้านการจัด หลักสูตร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการนิเทศและการสอน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการ ประเมินผล ตามลำดับ

คันสนีย์ ดวงคำ (2559) จากการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหม วิหาร 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านพฤติกรรมในระดับสูงสุดคือ ด้านพฤติกรรมตามหลักมูทิตา รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมตามหลัก เมตตา และด้านที่มีการปฏิบัติในระดับต่ำสุดคือ ด้านพฤติกรรมตามหลักอุเบกขาผลการเปรียบเทียบ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมมีพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา คือผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบหน้าที่ อุทิศตนและเวลาให้โรงเรียนอย่างเต็มที่ ควรให้คำปรึกษาการ ทางการแก่บุคลากร ควรมีการจัดระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับงานของโรงเรียน ควรสร้างขวัญและ กำลังใจให้เกิดกับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ควรสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีงามแก่บุคลากรทุกคน เปิด โอกาสให้บุคลากรแสดงความสามารถอย่างเต็มที่และควรพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม

ชนะ ทองเหลือง (2560) จากการศึกษา การบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อาเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าการบริหารงานสถานศึกษา 4 ด้านของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อาเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป และ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล 2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงาน สถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาด ของสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

วิภาพรรณ เนตรอนงค์ (2562) จากการศึกษาบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนกลุ่มศรีรัตนะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่าบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมใน โรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบาย การศึกษา 2) ด้านรูปแบบการจัดการศึกษา 3) ด้านการประเมินผล 4) ด้านปัจจัยสนับสนุน และแนวทาง การพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน สรุปได้ ดังนี้ 1) ด้านนโยบายการศึกษา ผู้บริหารควรพัฒนาเรื่องการกำหนดนโยบายที่เป็นรูปธรรม การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความเหมาะสมทันต่อยุคสมัย 2) ด้านรูปแบบ การจัดการศึกษา ผู้บริหารควรพัฒนาเรื่องการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้การบูรณาการจัดการเรียนรู้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นและเรื่องของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมให้มีการจัดโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมที่มีความหลากหลาย และ ควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านการประเมินผล ผู้บริหารควรพัฒนาบทบาทในการส่งเสริม ให้มีคณะกรรมการ คณะทำงาน คณะครูและนักเรียน มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย และส่งเสริมให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมใน การประเมินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านปัจจัยสนับสนุน ผู้บริหารควรพัฒนาเรื่อง ความร่วมมือทั้งจากชุมชน หน่วยงานภายนอก รวมทั้งมีบทบาทในการหาปัจจัยและงบประมาณ สนับสนุน การดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม เพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม

ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ (2557) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งประกอบไปด้วย 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย เวียดนาม ลาว กัมพูชา พม่า อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และบรูไน โดยการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการศึกษา วิจัย เปรียบเทียบการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียน พบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียนนั้น มีขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ 2) การส่งเสริมทางการศึกษา 3) การปลูกฝังผ่านทางสถาบันศาสนา และ 4) การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม

สุระ อ่อนแพง (2556) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่สร้างขึ้น มี 3 องค์ประกอบ และพบว่า องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน มี 4 วิธี ดังนี้ 1) การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาตามวิถีชีวิตในชุมชน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การทบทวนพันธกิจ 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การติดตามประเมินผล 5) การรายงานผล

งานวิจัยต่างประเทศ

Caldwell and Spinles (1990) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เน้นการเรียนการสอน 2) มีความสามารถในการรับการตรวจสอบได้ 3) การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมและ 4) การมีแผนงานเพื่อพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารและครู

Glickman et al. (2001) ได้สรุปคุณลักษณะของโรงเรียนหรือโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานที่ปรับปรุงแล้ว 12 ประการ คือ 1) ผู้บริหารควรมีความหลากหลายของภาวะผู้นำซึ่งรวมถึงภาวะผู้นำของครูด้วย 2) ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียน 3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 4) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง 5) ได้รับการสนับสนุนทั้งภายนอกและภายในโรงเรียนในเรื่องเวลาเรียน 6) การจัดกิจกรรมด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรมเน้นที่การมีส่วนร่วม 7) มีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง เช่น การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียน 8) มีแผนการสอนที่ดี 9) ครูมีความร่วมมือกัน 10) มีการศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อมูลในการสร้างรูปแบบของโรงเรียน 11) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน และ 12) ใช้วิธีการหลากหลายเพื่อพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน

Eckant. (2008) ได้ศึกษาเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มลรัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า มีเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถม 43 ศักยภาพและ

มัธยมศึกษาไม่ต่างกัน และพบว่า ความต้องการผู้บริหารสถานศึกษา 10 ลักษณะแรกคือ 1) การรับรู้ในตำแหน่งหน้าที่ 2) ความมั่นคงทางอารมณ์ 3) ทักษะในการตัดสินใจ 4) ทักษะในการสื่อสาร 5) ความสัมพันธ์ในบุคลิกภาพ 6) การปรับตัวด้วยความรอบคอบ 7) ลักษณะทางศีลธรรม 8) สติปัญญา 9) สุขภาพดี

Jonathan (2010) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางวิชาการและสภาพบรรยากาศในแต่ละองค์การที่เกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียน คือ ดัชนีสภาพบรรยากาศองค์การ ใช้ ความเป็นผู้นำ ความเป็นมืออาชีพ ความสำเร็จของนักเรียนที่จะดำเนินการในด้าน คุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ เมื่อนักเรียนมีความประพฤติปฏิบัติตัวได้ดี มีคุณธรรม ก็จะส่งตรงไปที่จริยธรรม สามารถสร้างภูมิปัญญา ไปสู่ประสิทธิภาพจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และประสิทธิภาพโดยรวม

Sott (2011) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ในรัฐหลุยเซียนากลาง ประสิทธิภาพของโรงเรียนเพื่อตรวจสอบการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมในรัฐหลุยเซียนา เกี่ยวกับวัฒนธรรม สภาพบรรยากาศ ความเป็นผู้นำ หลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผล ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างประสิทธิภาพของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของโรงเรียน สภาพบรรยากาศโรงเรียน และ ความเป็นผู้นำ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมาก การรับรู้ของผู้ปกครองแสดงให้เห็นถึงผลการสื่อสารและความร่วมมือระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง การเชิญผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วม จากบุคลากรของโรงเรียนจะเป็นกุญแจสำคัญในการสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียนและเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ซึ่งการออกแบบการวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัยโดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายเพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันความครบถ้วนถูกต้องของข้อมูล ซึ่งมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกเป็น 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอบ้านแหลม อำเภอเขาย้อย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง จากจำนวนสถานศึกษา 93 แห่ง ผู้บริหารสถานศึกษา 244 คน ครู 1,185 คน รวม 1,429 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 311 คน โดยใช้เกณฑ์กำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Mogan, 1970.p 607-610) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.5 % และ ระดับความเชื่อมั่น 95 % ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษา และครูเป็นหน่วยในการสุ่ม แบ่งออกเป็น สถานศึกษาขนาดเล็ก 70 โรงเรียน สถานศึกษาขนาดกลาง 12 โรงเรียนและสถานศึกษาขนาดใหญ่ 11 โรงเรียนและทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย(Simple Random Sampling)โดยการจับฉลากซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)โดยกำหนดให้อำเภอในสังกัดสพป. เพชรบุรี เขต 1 เป็นชั้นของการสุ่ม ประกอบด้วย 4 อำเภอได้แก่ อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอบ้านแหลม อำเภอเขาย้อย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง

ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างของแต่ละชั้น เพื่อกำหนดหน่วยที่จะสุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูโรงเรียนในสังกัดสพป. เพชรบุรี เขต 1 แบ่งเป็น 4 อำเภอได้แก่อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอบ้านแหลม อำเภอเขาย้อย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง

ขั้นที่ 3 การเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงตามหลักการของเหตุผลของตัวอย่างโดยเลือกที่เป็นตัวแทนคือมีครบ 4 อำเภอ

ขั้นที่ 4 กำหนดสัดส่วน (Proportional Allocation)ในแต่ละกลุ่มตามขนาดตัวอย่างตัวแทนของโรงเรียนที่เป็นตัวแทนของแต่ละอำเภอสพป. เพชรบุรี เขต 1และกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งสิ้นจำนวน 311 คน

3) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)เกี่ยวกับปัจจุบัน ปัญหา และ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1จำนวน 8 ท่าน โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Selection) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้ 1) ทรงคุณวุฒิระดับนโยบาย 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 3) ครู และการประชุมกลุ่ม (Focus Group โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย 1) ศึกษาพิเศษ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิสภาวิชาการบริหารการศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษา 4) พระสงฆ์ 5) ครู 6) ผู้แทนชุมชน และ7) ผู้ปกครองนักเรียน โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันปัญหา และแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating & Scale) 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ต (Likert's Scale) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554, น. 225) จำนวน 68 ข้อ โดยให้เกณฑ์ค่าระดับคะแนนดังนี้

ระดับ 5 หมายถึงสภาพปัจจุบันและปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึงสภาพปัจจุบันและปัญหา อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึงสภาพปัจจุบันและปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึงสภาพปัจจุบันและปัญหา อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึงสภาพปัจจุบันและปัญหา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยใช้คำถามปลายเปิดสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อกำหนดตัวแปรและคำนิยามศัพท์ ตลอดจนศึกษาเทคนิคการเขียนแบบสอบถามเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำเครื่องมือในการวิจัยที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนมีคุณสมบัติคือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านนโยบายหรือสาขาบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานในการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อ

คำถามกับเนื้อหาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

2.1 รศ.ดร. สมบูรณ์ ศิริสรริทธิญ รองคณบดีฝ่ายบริหารและพัฒนาระบบ คณะ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

2.2 รศ.ดร. ชีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

2.3 ผศ.ดร.ประยุทธ์ ชูสอน ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาการบริหารการศึกษา

2.4 ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกงวิทยาการ จ.ขอนแก่น

2.5 ดร.อนุชา เงินแพทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลด่านช้าง จ. สุพรรณบุรี

3. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามข้อเสนอแนะความถูกต้องด้านการใช้ภาษา และความครอบคลุม ของรายการข้อคำถามโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้องของข้อ คำถามแต่ละข้อ โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+1 หมายถึง ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามคำนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร

0 หมายถึง ไม่แน่ใจข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามคำนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร

-1 หมายถึง ข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงตามคำนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร

การพิจารณาข้อที่มีค่า $IOC \geq 0.50$ เป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ ถ้าข้อคำถามใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ข้อคำถามนั้นตัดออกไปหรือนำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) ผู้วิจัยได้การนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้ ประเมิน ตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาและความเที่ยงตรงทางเนื้อหา และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ในระหว่าง 0.50 -1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านปรับปรุงแก้ไขใหม่ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้(try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาหาความเชื่อมั่น (reliability) ของ แบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ตามวิธีของครอน บาค (Cronbach, 1984) ค่าระดับความเชื่อมั่นที่ 0.95 ตามสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนข้อคำถามแต่ละข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนคำถามทั้งหมด

5. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยกำหนดประเด็นหลักที่ได้จากการศึกษาเอกสารมาจัดทำร่างแบบสัมภาษณ์ และรายการข้อคำถามแต่ละประเด็นที่ศึกษาตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จากนั้นแก้ไขปรับปรุง แล้วนำไปสัมภาษณ์

6. การประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

4.1 นำหนังสือขออนุญาตการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย จากคณบดี วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ถึง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในระหว่างวันที่ 1-27 กุมภาพันธ์ 2562 ได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 311 ฉบับ ครอบคลุมตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์และรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4.2 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่รวบรวมได้ครบมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม แล้วนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปต่อไป

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดย ทำหนังสือคณบดี วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ถึง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เพชรบุรี เขต 1 ขออนุญาตเพื่อขอเข้ารับการสัมภาษณ์และดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จำนวน 8 คน ซึ่งคัดเลือกมาโดยการเจาะจง (Purposive Selection) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติดังนี้ 1) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ด้านนโยบายหรือบริหารการศึกษา 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทและหน้าที่มีผลงานโดดเด่น ด้านคุณธรรมจริยธรรม ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 3) เป็นผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติการสอน ทำโครงการและกิจกรรม ต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย

1) ทรงคุณวุฒิ ระดับนโยบาย 3 คน ได้แก่

1.1 นายจักรพงษ์ ทองเพชร: ผู้ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

1.2 นายเชิดศักดิ์ สว่างแวว: ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

1.3 ดร.สังเวียน อ่อนแก้ว: ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาการบริหารการศึกษา

2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 3 คน ได้แก่

2.1 ดร.วิโรจน์ บุญดี: ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองชุมพล

2.2 นายตรีศุล พงษ์พันธ์: ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดต้นสน(บุญมีโชติวิทยา)

2.3 ว่าที่ร้อยตรีประเสริฐ รุจิรา: ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี

3) ผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติการสอน, จัดโครงการและกิจกรรมต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรม 2 คน ได้แก่

3.1 นางวรรณภา เสรีรักษ์: รักษาการรองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนาพรหม

3.2 นางจริยา บุญศิริ: ครูโรงเรียนมิตรภาพที่ ๓๔

ข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คน โดยได้กำหนดเกณฑ์และ คุณสมบัติในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) ผู้บริหารระดับนโยบายทางการศึกษาประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 คน 2) ศึกษานิเทศก์ประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 คน 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ประสบการณ์อย่างน้อย 10 ปี จำนวน 3 คน 4) ผู้ทรงคุณวุฒิระดับปริญญาเอกจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สาขาการบริหารการศึกษา ประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 1 คน 5) ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติการสอน จัดโครงการและกิจกรรม ต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรม ประสบการณ์อย่างน้อย 10 ปี จำนวน 2 คน นอกจากนี้ ยังรวมถึงพระสงฆ์ 1 รูป ผู้แทนชุมชน 2 คน และผู้ปกครองนักเรียน 2 คน โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยมีดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา การพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปนำแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในแต่ละข้อโดยนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ในภาพรวม รายด้าน และจำแนกเป็นรายข้อ จำนวน 68 ข้อโดยใช้เกณฑ์แปลความหมายของเบสท์ (Best, 1981, p. 195) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึงสภาพปัจจุบันและปัญหา อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึงสภาพปัจจุบันและปัญหา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่สอดคล้องกัน มาเป็นบทสรุปด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อยกร่าง แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

4. การประชุมกลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบ ความเหมาะสม ของร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ซึ่งคัดเลือกมาโดยการเจาะจง (Purposive Selection) โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

4.1 ข้อคำถามของการประชุมกลุ่ม (Focus Group) แยกได้ 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อคำถามในข้อมูลทั่วไปของการประชุมกลุ่ม (Focus Group)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพและเสียง การสนทนา เอกสารประกอบและสมุดบันทึกการประชุม โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลการสัมภาษณ์กำหนดแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

2) สร้างแนวคำถาม ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแก้ไข ปรับปรุง และตรวจสอบเนื้อหา

4.3 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านคุณธรรม จริยธรรมและผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันการบริหารการศึกษา เข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus Group) จำนวน 15 คน ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันการบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา พระสงฆ์ ครู ผู้แทนชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยได้ใช้สถิติ โดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดังนี้ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ความถี่ (Frequency) คำร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)
3. การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) และใช้เกณฑ์การพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence: IOC)
4. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)
5. ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ความเหมาะสม จำแนกข้อมูล วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ และสร้างเป็นข้อสรุปงานวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ซึ่งการออกแบบการวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัย โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายเพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันความครบถ้วนถูกต้องของข้อมูล ซึ่งมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) และ ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติ ตามวัตถุประสงค์ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และผลการตรวจสอบ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะ แก้ไข เพิ่มเติม ในยกร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม จากผู้ทรงคุณวุฒิ ในการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 4 เสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติ มีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 311 ฉบับ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน 2562 ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

		(n=311)	
ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	49	15.80
	หญิง	262	84.20
	รวม	311	100.0
อายุ	น้อยกว่า 30 ปี	64	20.60
	30 - 40 ปี	115	37.00
	41 - 50 ปี	43	13.80
	51 ปี ขึ้นไป	89	28.60
	รวม	311	100.0
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี	220	70.70
	ปริญญาโท	88	28.30
	ปริญญาเอก	3	0.90
	รวม	311	100.0
ตำแหน่งปัจจุบัน			
	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	15	4.80
	ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา	5	1.60
	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	32	10.30
	หัวหน้าสายชั้น	8	2.60
	ครูประจำการ	207	66.60
	ครูผู้ช่วย	44	14.10
	รวม	311	100.00

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมด		
น้อยกว่า 5 ปี	87	28.00
6 - 10 ปี	83	26.70
11 - 15 ปี	30	9.60
16 - 20 ปี	6	1.90
21 - 25 ปี	14	4.50
มากกว่า 25 ปี	91	29.30
รวม	311	100.00
วิทยฐานะ		
ชำนาญการ	74	23.80
ชำนาญการพิเศษ	118	37.90
เชี่ยวชาญ	115	37.00
เชี่ยวชาญพิเศษ	3	1.00
อื่นๆ	1	0.30
รวม	311	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าตัวอย่าง จำนวน 311 คน เป็นชาย จำนวน 49 คน (ร้อยละ 15.80) และหญิง จำนวน 262 คน (ร้อยละ 84.20)

อายุอยู่ในช่วง 30 - 40 ปี มากที่สุด จำนวน 115 คน (ร้อยละ 37.00) รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 89 คน (ร้อยละ 28.60) ช่วงอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 64 คน (ร้อยละ 20.60) และน้อยที่สุด คือช่วงอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 43 คน (ร้อยละ 13.80) ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษา มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 220 คน (ร้อยละ 70.70) รองลงมา มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 88 คน (ร้อยละ 28.30) ระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.90) ในส่วนของตำแหน่งปัจจุบันเป็นครูประจำการ มากที่สุด จำนวน 207 คน (ร้อยละ 66.60) รองลงมา เป็นครูผู้ช่วย จำนวน 44 คน (ร้อยละ 14.10) และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 32 คน (ร้อยละ 10.30) ตามลำดับ

สำหรับประสบการณ์ในการทำงาน มีประสบการณ์มากกว่า 25 ปี มากที่สุด จำนวน 91 คน (ร้อยละ 29.30) รองลงมา มีประสบการณ์ น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 87 คน (ร้อยละ 28.00) มีประสบการณ์ 6 - 10 ปี จำนวน 83 คน (ร้อยละ 26.70) มีประสบการณ์ 11- 15 ปี จำนวน 30 คน (ร้อยละ 9.60)

มีประสบการณ์ 21 - 25 ปี จำนวน 14 คน (ร้อยละ 4.50) และมีประสบการณ์ 16 - 20 ปี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 1.90) ตามลำดับ

ในด้านวิทยฐานะเป็นข้าราชการชำนาญการพิเศษมากที่สุด จำนวน 118 คน (ร้อยละ 37.90) รองลงมา เชี่ยวชาญ จำนวน 115 คน (ร้อยละ 37.00) และชำนาญการ จำนวน 74 คน (ร้อยละ 23.80) ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังแสดงตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ภาพรวมสภาพปัจจุบันและปัญหาแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

(n=311)					
ตัวแปร	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม					
1. การวางแผน	4.02	0.74	2.64	0.99	มาก
2. การจัดองค์การ	4.02	0.76	3.14	0.93	มาก
3. การนำ (การมีภาวะผู้นำ)	4.16	0.73	2.43	0.98	มาก
4. การควบคุม	4.05	0.71	2.48	0.97	มาก
รวม	4.06	0.74	2.67	0.97	มาก

ตารางที่ 2 ภาพรวมสภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ดังแสดงตารางที่ 2 (ต่อ)

(n=311)

ตัวแปร	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม					
1. ด้านการจัดหลักสูตร	4.11	0.73	2.45	1.00	มาก
2. ด้านกายภาพ	4.17	0.75	2.65	0.99	มาก
3. ด้านการเรียนการสอน	4.09	0.83	2.42	0.96	มาก
4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์	4.10	0.72	2.39	0.96	มาก
5. ด้านการบริหารจัดการ	4.06	0.73	2.40	0.95	มาก
6. ด้านการประเมินผล	4.05	0.73	2.40	0.95	มาก
รวม	4.10	0.75	2.45	0.97	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พบว่าสภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การนำ (การมีภาวะผู้นำ) อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.16$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 2.43$ S.D = 0.98) รองลงมาคือ การจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 4.02$ S.D. = 0.76), ($\bar{X} = 3.14$ SD = 0.93) และน้อยที่สุดคือการวางแผน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$ S.D = 0.74), (4.02 S.D = 0.76)ตามลำดับ

ส่วนสภาพปัจจุบัน และปัญหาการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ในภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกายภาพ อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.17$ S.D = 0.75), ($\bar{X} = 2.65$ S.D = 0.99) รองลงมาคือ ด้านการจัดหลักสูตร อยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 4.11$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 2.45$ S.D = 1.00) และน้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 2.40$ S.D = 0.95) ตามลำดับ

นอกจากนี้ สภาพปัจจุบันและปัญหาในการพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถแยกเป็น 2 ประเด็น
ในประเด็นที่ 1 คือแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม
จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ดังแสดงตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนา
นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

(n=311)

แนวทางการบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การวางแผน					
1. สำรวจสภาพปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เกิดขึ้นกับ นักเรียนในครอบครัวและชุมชน	3.87	0.75	2.84	1.05	มาก
2. วิเคราะห์การปฏิบัติงานที่ดำเนินการไปแล้ว มาปรับปรุง เพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติงาน ในการพัฒนานักเรียนด้าน คุณธรรม จริยธรรม	3.93	0.70	2.74	1.03	มาก
3. แต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานในการวางแผนการ ปฏิบัติงานการพัฒนานักเรียนคุณธรรม จริยธรรมใน โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.02	0.73	2.58	0.97	มาก
4. จัดการทำแผนปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนานักเรียนด้าน คุณธรรม จริยธรรมครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อเนื่อง ทุกปีการศึกษา	4.06	0.78	2.55	0.95	มาก
5. การจัดทำโครงการ/กิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551	4.23	0.74	2.50	0.95	มาก
รวม	4.02	0.74	2.64	0.99	มาก

ตารางที่ 3 สภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนา
นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1(ต่อ)

(n=311)

แนวทางการบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การจัดองค์การ					
6. กำหนดทิศทางการปฏิบัติงานและกำหนดผู้รับผิดชอบ งานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามสายชั้น	4.08	0.77	4.08	0.77	มาก
7. กระจายอำนาจ การตัดสินใจจากหัวหน้าสายชั้นไปสู่ครู และนักเรียนโดยตรง	4.12	0.73	2.53	1.01	มาก
8. หัวหน้าสายชั้นกำหนดกรอบทิศทางการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน ด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำไปพัฒนา นักเรียนตามสายชั้น	3.90	0.79	2.55	1.01	มาก
9. ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดทิศทางให้ผู้ปกครอง ชุมชนใน ท้องถิ่นองค์กร สื่อมวลชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.02	0.71	3.97	0.81	มาก
10. ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการจัดหาสื่อสาร สนเทศ และเทคโนโลยีทางการศึกษา จาก ICT มาช่วย ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.97	0.81	2.59	1.03	มาก
รวม	4.02	0.76	3.14	0.93	มาก
การนำ (การมีภาวะผู้นำ)					
11. ผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมด้านต่างๆในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.19	0.71	2.44	0.99	มาก
12. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริม และกระตุ้นให้ครูทุกคน มีส่วนร่วมในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	4.18	0.70	2.38	0.97	มาก
13. ผู้บริหารโรงเรียน จูงใจ และส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมที่พัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.18	0.70	2.41	0.98	มาก

ตารางที่ 3 สภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนา
นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

(n=311)

แนวทางการบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
14. ผู้บริหารมีความสามารถในการระดมทรัพยากรจาก องค์กรภายนอกเพื่อนำมาดำเนินงานโครงการกิจกรรมใน การพัฒนานักเรียนคุณธรรมจริยธรรม	4.04	0.82	2.49	0.97	มาก
15. ผู้บริหารโรงเรียนให้คำปรึกษา การดำเนินงานต่างๆ เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.20	0.72	2.44	0.99	มาก
รวม	4.16	0.73	2.43	0.98	มาก
การควบคุม					
16. ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดให้ครูและนักเรียนร่วมติดตาม และประเมินผลการเรียนการสอน โครงการ/กิจกรรมการ เรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.20	0.66	2.44	0.97	มาก
17. กำหนดแนวทางในการนิเทศร่วมกัน กับ ครู ผู้ปกครอง ในด้านการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.09	0.71	2.46	0.98	มาก
18. ติดตาม การประเมินผลจากองค์กรภายนอก ที่มาเยี่ยมชมหรือนิเทศการปฏิบัติงานการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน	3.91	0.76	2.52	1.01	มาก
19. ติดตามพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากการนิเทศการ ปฏิบัติงานด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.02	0.73	2.51	1.02	มาก
20. นำผลการประเมินผลกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนมาพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขให้ดีขึ้น	4.05	0.72	2.46	1.00	มาก
รวม	4.05	0.71	2.48	0.99	มาก
รวมทั้งหมด	4.06	0.74	2.67	0.97	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้

เมื่อพิจารณาภาพรวมพบว่า การนำ (การมีภาวะผู้นำ) อยู่ในระดับมาก และ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.16 S.D = 0.73), ($\bar{X}$ = 2.43 S.D = 0.98) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ คำปรึกษา การดำเนินงานต่างๆ เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมาก และ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.20 S.D = 0.72), ($\bar{X}$ = 2.44 S.D = 0.99) รองลงมาคือผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ด้านต่างๆในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.19 S.D = 0.71), ($\bar{X}$ = 2.44 S.D = 0.99) และน้อยที่สุดอยู่ที่ผู้บริหารความสามารถในการ ระดมทรัพยากรจากองค์กรภายนอกเพื่อนำมาดำเนินงานโครงการกิจกรรมในการพัฒนานักเรียนคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04 S.D = 0.82), ($\bar{X}$ = 2.49 S.D = 0.97) ตามลำดับ รองลงมา คือ การจัดองค์การ อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.02 S.D = 0.76), ($\bar{X}$ = 3.14 S.D = 0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กระจายอำนาจ การตัดสินใจจากหัวหน้าสายชั้นไปสู่ครูและนักเรียน โดยตรง อยู่ในระดับมาก และ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.12 S.D = 0.73), ($\bar{X}$ = 2.53 S.D = 1.01) และ น้อยที่สุดคือการวางแผน อยู่ในระดับมาก และ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.02 S.D = 0.74), ($\bar{X}$ = 2.64 S.D = 0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การจัดทำโครงการ กิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม/ จริยธรรม สอดคล้องกับลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานศ. 2551 อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.23 S.D = 0.74), ($\bar{X}$ = 2.50 S.D = 0.95) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ความถี่ของปัญหาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้าน
คุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแบบสอบถาม
ปลายเปิด

(n = 311)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ลำดับ
1. ด้านการวางแผน		
1.1 การสำรวจสภาพปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมยังไม่ชัดเจนและทั่วถึง	11	2
1.2 บางโรงเรียนไม่มีโครงการคุณธรรม จริยธรรมรองรับ	10	3
1.3 การจัดทำแผนปฏิบัติงานด้านคุณธรรม จริยธรรมยังไม่ชัดเจน	5	4
2. ด้านการจัดการองค์กร		
2.1 บุคลากรน้อย ภาระงานมาก	20	1
2.2 บทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบยังไม่ชัดเจน	3	6
2.3 การศึกษาดูงานด้านคุณธรรม จริยธรรมน้อย	2	7
2.4 บุคลากรขาดความสามัคคี	2	7
2.5 การมอบหมายงานไม่ชัดเจน	2	7
3. ด้านการนำ (ภาวะผู้นำ)		
3.1 การระดมทุนและการจัดทรัพยากรจากภายนอกยังมีน้อย	4	5
3.2 บุคลากรขาดความอดทนอดกลั้น	2	7
3.4 สื่อสารไม่ชัดเจน คลุมเครือ ทำให้เกิดความสับสน	3	6
3.5 บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจ	4	5
4. ด้านการควบคุม		
4.1 การนิเทศติดตามผลยังไม่เป็นระบบขาดความต่อเนื่อง	11	2
4.2 บุคลากรไม่เข้าใจไม่รับฟังคำสั่งกับงานที่มอบหมาย	10	3
4.3 การกำหนดทิศทางและบทบาทให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมยังไม่ชัดเจน	4	5
4.4 การติดตาม ตรวจสอบผู้รับผิดชอบนิเทศติดตามผลและประเมินผลด้าน คุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนยังไม่ชัดเจน	2	7
รวม	100	

จากตารางที่ 4 จากการวิเคราะห์จำนวนแบบสอบถามปลายเปิดทั้งหมด 311 ฉบับ มีผู้ตอบ
แบบสอบถามปลายเปิดทั้งหมด 100 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 32.15 พบว่า แนวทางการพัฒนาบทบาท
ผู้บริหารสถานศึกษาฯ ความถี่ของปัญหาสูงที่สุดคือ ด้านการจัดการองค์กรคือ บุคลากรน้อย ภาระงาน

มาก รองลงมา คือด้านการวางแผน ปัญหาที่พบคือ การสำรวจสภาพปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนยังไม่ชัดเจนและทั่วถึง บางโรงเรียนไม่มีโครงการคุณธรรม จริยธรรมรองรับ การจัดทำแผนปฏิบัติงานด้านคุณธรรม จริยธรรมยังไม่ชัดเจน งบประมาณในการจัดกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรมไม่เพียงพอ สำหรับในด้านการควบคุม คือการนิเทศติดตามผลยังไม่เป็นระบบขาดความต่อเนื่อง บุคลากรไม่เข้าใจ ไม่รับฟังคำสั่งกับงานที่มอบหมาย วน ใน ด้านการนำ (ภาวะผู้นำ) การระดมทุนและการจัดทรัพยากรจากภายนอกยังมีน้อย ตามลำดับ นอกจากนี้สภาพปัจจุบันและปัญหา ในการพิจารณาเป็นรายด้าน ในประเด็นที่ 2 คือ การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สภาพปัจจุบันและปัญหา ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

(n = 311)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการจัดหลักสูตร					
การวางแผน	4.07	0.72	2.49	1.00	มาก
21. วิเคราะห์หลักสูตรตามผลการประเมินและการพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้ในการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน	4.05	0.75	2.52	1.01	มาก
22. วางแผนการจัดทำหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการและพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.09	0.70	2.46	0.99	มาก
การจัดองค์การ	4.12	0.75	2.40	0.97	มาก
23. กำหนดผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรแต่ละสายชั้นเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.10	0.77	2.39	0.98	มาก
24. กระจายอำนาจ การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมและประสบการณ์ จากหัวหน้าสายชั้นไปสู่ครูผู้สอนโดยตรง	4.13	0.74	2.40	0.96	มาก
การนำ(การมีภาวะผู้นำ)	4.19	0.76	2.39	0.99	มาก
25. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดทำหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.18	0.77	2.41	0.99	มาก

ตารางที่ 5 สภาพปัจจุบัน และปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

(n = 311)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
26. ผู้บริหารโรงเรียน เป็นที่ปรึกษาที่ดีและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาหลักสูตรต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.19	0.76	2.37	0.98	มาก
การควบคุม	4.07	0.70	2.51	1.02	มาก
27. ติดตาม ประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรที่พัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละปีการศึกษา	4.08	0.70	2.48	1.02	มาก
28. พัฒนา ปรับปรุง หลักสูตร ตามผลการประเมินให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน	4.06	0.70	2.53	1.03	มาก
รวม	4.11	0.73	2.45	1.00	มาก
2. ด้านกายภาพ					
การวางแผน	4.15	0.76	2.47	1.02	มาก
29. จัดภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความเหมาะสม ต่อการเรียนการสอนโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.17	0.75	2.45	1.01	มาก
30. จัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	4.13	0.78	2.48	1.03	มาก
การจัดองค์การ	4.16	0.76	2.46	0.98	มาก
31. จัดบรรยากาศในโรงเรียน ให้เอื้อต่อนักเรียนในการเรียนรู้และการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.17	0.76	2.48	1.00	มาก
32. จัดโครงการ/กิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ตรงตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจ	4.15	0.76	2.43	0.95	มาก
การนำ(การมีภาวะผู้นำ)	4.22	0.73	2.39	0.99	มาก
33. ผู้บริหารโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วม ทุก โครงการ/กิจกรรม ที่พัฒนาการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	4.24	0.69	2.41	1.00	มาก

ตารางที่ 5 สภาพปัจจุบัน และปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

(n = 311)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
34. ผู้บริหารโรงเรียนให้กำลังใจ ยกย่องครู ที่สามารถ ปลูกฝังนักเรียน จากการเรียนการสอนให้มีพฤติกรรมด้าน คุณธรรม จริยธรรมที่ดีขึ้น	4.20	0.76	2.37	0.98	มาก
การควบคุม	4.14	0.73	3.29	0.98	มาก
35. ผู้บริหารโรงเรียนจัดสรรทรัพยากรในโรงเรียนมาใช้ใน การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมได้พอเพียง	4.13	0.73	2.44	0.99	มาก
36. ผู้บริหารโรงเรียนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหลังจาก เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.14	0.73	2.41	0.62	มาก
รวม	4.17	0.75	2.65	0.99	มาก
3. ด้านการเรียนการสอน					
การวางแผน	4.04	1.07	2.49	1.03	มาก
37. บุคลากรกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มสาระต่างๆเพื่อ การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.13	1.33	2.47	1.02	มาก
38. กำหนดให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับการพัฒนา ตนเองสังคมเพื่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.95	0.81	2.50	1.03	มาก
การจัดองค์การ	4.15	0.73	2.41	0.93	มาก
39. กำหนดผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอน ในแต่ละช่วงชั้น	4.18	0.72	2.38	0.94	มาก
40. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายในการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน	4.11	0.73	2.43	0.92	มาก
การนำ(การมีภาวะผู้นำ)	4.07	0.77	2.38	0.95	มาก
41. ผู้บริหารโรงเรียนสร้างขวัญและกำลังใจในการจัดการ เรียน การสอนเพื่อพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้	4.07	0.79	2.38	0.97	มาก

ตารางที่ 5 สภาพปัจจุบัน และปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

(n = 311)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
42. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริม สนับสนุนให้ครูสร้างสื่อการเรียน การสอนและนำเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสม มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.07	0.75	2.38	0.92	มาก
การควบคุม	4.10	0.73	2.40	0.94	มาก
43. กำหนดให้มีการประเมินผล การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมในแผนการจัดการการเรียนรู้	4.12	0.73	2.40	0.94	มาก
44. ส่งเสริมการนิเทศติดตามผลในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนด้าน คุณธรรมจริยธรรม	4.07	0.73	2.40	0.94	มาก
รวม	4.09	0.83	2.42	0.96	มาก
4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์					
การวางแผน	4.12	0.71	2.35	0.95	มาก
45. จัดบรรยากาศของการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็น กัลยาณมิตร และการปฏิบัติตนที่ดีต่อกันภายในโรงเรียน	4.14	0.71	2.35	0.93	มาก
46. ประสานความร่วมมือ ความสัมพันธ์กันระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนในการพัฒนานักเรียนด้าน คุณธรรม จริยธรรม	4.10	0.70	2.34	0.97	มาก
การจัดองค์การ	4.09	0.70	2.43	0.98	มาก
47. ขับเคลื่อนส่งเสริมให้มีครูต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน	4.10	0.72	2.45	1.04	มาก
48. กำหนดให้มีสถานักเรียนให้รุ่นพี่ดูแลรุ่นน้อง โดยรุ่นพี่จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่รุ่นน้อง	4.07	0.69	2.41	0.92	มาก
การนำ(การมีภาวะผู้นำ)	4.16	0.72	2.33	0.95	มาก
49. ผู้บริหารโรงเรียนให้กำลังใจ ยกย่องนักเรียน พฤติกรรมที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.27	0.67	2.29	0.95	มาก

ตารางที่ 5 สภาพปัจจุบัน และปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

(n = 311)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
50. ผู้บริหารโรงเรียนประสานความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.04	0.77	2.36	0.94	มาก
การควบคุม	4.01	0.74	2.44	0.96	มาก
51. กำหนดคณะกรรมการนักเรียน ให้มีส่วนร่วมประเมินพฤติกรรม นักเรียนแต่ละช่วงชั้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมด้าน คุณธรรมจริยธรรม	3.98	0.77	2.44	0.97	มาก
52. โรงเรียนมีการติดตาม ประเมินผล การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.03	0.71	2.44	0.95	มาก
รวม	4.10	0.72	2.39	0.96	มาก
5. ด้านการบริหารจัดการ					
การวางแผน	4.06	0.71	2.41	0.93	มาก
53. พัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.07	0.70	2.42	0.94	มาก
54. ประสานความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรภายนอกโรงเรียนเพื่อหาแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.05	0.72	2.40	0.91	มาก
การจัดองค์การ	4.04	0.75	2.43	0.94	มาก
55. ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่าย ร่วมกับบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานและโรงเรียนต่างๆเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.00	0.76	2.41	0.93	มาก
56. จัดอบรม /การเข้าค่าย/ศึกษาดูงาน เสริมประสบการณ์เพื่อต่อยอดการเรียนรู้สู่การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.07	0.74	2.44	0.95	มาก

ตารางที่ 5 สภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

(n = 311)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การนำ(การมีภาวะผู้นำ)	4.12	0.69	2.38	0.98	มาก
57. ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.08	0.67	2.39	0.96	มาก
58. ผู้บริหารโรงเรียน สนับสนุนการอบรมและฝึกทักษะเพื่อการพัฒนาตนเองของนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.16	0.71	2.36	1.00	มาก
การควบคุม	4.00	0.75	2.36	0.93	มาก
59. ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศผลการดำเนินงานการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.02	0.74	2.36	0.93	มาก
60. ผู้บริหารให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม ในการนิเทศผลการดำเนินงาน การพัฒนานักเรียนคุณธรรม จริยธรรม	3.98	0.76	2.36	0.94	มาก
รวม	4.06	0.73	2.40	0.95	มาก
6. ด้านการประเมินผล					
การวางแผน	4.06	0.69	2.41	0.98	มาก
61. กำหนดตัวชี้วัด ในการประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.07	0.70	2.41	1.00	มาก
62. กำหนดแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม การสอนและ กิจกรรม คุณธรรม จริยธรรม ตลอดปีการศึกษา	4.05	0.69	2.41	0.96	มาก
การจัดองค์การ	3.96	0.80	2.40	0.93	มาก
63. ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมใน การประเมินผลการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมตลอดปีการศึกษา	3.95	0.78	2.41	0.94	มาก
64. จัดให้มีสถานักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.97	0.81	2.39	0.92	มาก

ตารางที่ 5 สภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

(n = 311)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การนำ(การมีภาวะผู้นำ)	4.10	0.72	2.40	0.94	มาก
65. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูพัฒนาและใช้วิธีการประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.06	0.75	2.41	0.94	มาก
66. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญ ในการติดตามผลนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง	4.13	0.70	2.38	0.94	มาก
การควบคุม	4.08	0.71	2.40	0.96	มาก
67. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา นิเทศติดตามผลการดำเนินงานการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.12	0.68	2.35	0.90	มาก
68. ผู้บริหารโรงเรียนนำผลการดำเนินงานการพัฒนาของนักเรียนคุณธรรม จริยธรรม มาเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์สู่ภายนอก	4.03	0.75	2.44	1.02	มาก
รวม	4.05	0.73	2.40	0.95	มาก
รวมทั้งหมด	4.10	0.75	2.45	0.97	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหา ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ภาพรวมพบว่า ด้านกายภาพ อยู่ในระดับมาก และ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.17$ S.D = 0.75), ($\bar{X} = 2.65$ S.D = 0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า การนำ(การมีภาวะผู้นำ) มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.22$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 2.39$ S.D = 0.99) คือผู้บริหารโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วม ทุกโครงการ/กิจกรรม ที่พัฒนาการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$ S.D = 0.69), ($\bar{X} = 2.41$ S.D = 1.00) รองลงมาคือผู้บริหารโรงเรียนให้กำลังใจ ยกย่องครู ที่สามารถปลูกฝังนักเรียน จากการเรียนการสอนให้มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$ S.D = 0.76), ($\bar{X} = 2.37$ S.D = 0.98) และน้อยที่สุดคือ การควบคุม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 3.29$ S.D = 0.98) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน

สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 2.41$ S.D = 0.62) รองลงมาคือผู้บริหารโรงเรียนจัดสรรทรัพยากรในโรงเรียนมาใช้ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมได้พอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 2.44$ S.D = 0.99) ตามลำดับ รองลงมาคือ ด้านการจัดหลักสูตรอยู่ในระดับมาก และ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.11$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 2.45$ S.D = 1.00) พบว่า การนำ (การมีภาวะผู้นำ) อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.19$ S.D = 0.76), ($\bar{X} = 2.39$ S.D = 0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน เป็นที่ปรึกษาที่ดีและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาหลักสูตรต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมาก และ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.19$ S.D = 0.76), ($\bar{X} = 2.37$ S.D = 0.98) รองลงมาคือผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดทำหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$ S.D = 0.77), ($\bar{X} = 2.41$ S.D = 0.99) และน้อยที่สุดคือการวางแผน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$ S.D = 0.72), ($\bar{X} = 2.49$ S.D = 1.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า วางแผนการจัดทำหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการและพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$ S.D = 0.70), ($\bar{X} = 2.46$ S.D = 0.99) และรองลงมาคือวิเคราะห์หลักสูตรตามผลการประเมินและการพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้ในการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมความ เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$ S.D = 0.75), ($\bar{X} = 2.52$ S.D = 1.01) และน้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก และ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.05$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 2.40$ S.D = 0.95) และพบว่า การนำ (การมีภาวะผู้นำ) อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.10$ S.D = 0.72), ($\bar{X} = 2.40$ S.D = 0.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญในการติดตามผลนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$ S.D = 0.70), ($\bar{X} = 2.38$ S.D = 0.94) รองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูพัฒนาและใช้วิธีการประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$ S.D = 0.75), ($\bar{X} = 2.41$ S.D = 0.94) และน้อยที่สุดคือการจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$ S.D = 0.80), ($\bar{X} = 2.40$ S.D = 0.93)และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า จัดให้มีสถานักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$ S.D = 0.81), ($\bar{X} = 2.39$ S.D = 0.92)รองลงมาคือ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมใน การประเมินผลการพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมตลอดปีการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$ S.D = 0.78), ($\bar{X} = 2.41$ S.D = 0.94) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ความถี่ของปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแบบสอบถามปลายเปิด

(n = 311)

สภาพการปฏิบัติงาน	ความถี่	ลำดับ
1.ด้านการจัดหลักสูตร		
1.1 ขาดการวิเคราะห์และการบูรณาการหลักสูตรไม่ชัดเจนในการนำไปพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	10	5
1.2 ครูยังไม่เข้าใจการจัดทำหลักสูตรนำไปใช้ในการเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม	10	5
1.3 การกำหนดผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรแต่ละสายชั้นมีน้อย	5	10
2.ด้านกายภาพ		
2.4 การจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมและส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมยังมีน้อย	5	10
2.5 การจัดบรรยากาศส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในห้องเรียนยังมีน้อย	10	5
2.6 สภาพแวดล้อมยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม	8	6
3.ด้านการเรียนการสอน		
3.1 ขาดการส่งเสริมการสอนนักเรียน ด้านทักษะในการแก้ปัญหาในเชิงวิเคราะห์	11	5
3.2 ขาดการสนับสนุนการจัดอบรมการสร้างสื่อการสอนคุณธรรม จริยธรรม	5	10
3.3 ขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอน	4	11
3.4 การทำวิจัยในชั้นเรียนยังมีน้อย	4	11
3.5 ครูยังขาดการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้	10	4
3.6 กิจกรรม/โครงการด้านคุณธรรม จริยธรรม ไม่ต่อเนื่อง	10	4
4.ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์		
4.1 ระบบกรรมการนักเรียนยังขาดการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	15	2
4.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มากเท่าที่ควร	8	6
4.3 ครูยังขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ขาดการไว้วางใจ	7	8
4.4 ขาดความร่วมมือของผู้ปกครอง	9	7
5.ด้านการบริหารจัดการ		
5.1 การนิเทศการจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมยังไม่ต่อเนื่อง	17	1
5.2 งานเอกสารมาก	11	4
5.3 ไม่มีโอกาสได้ศึกษาดูงานด้านคุณธรรมจริยธรรม	7	8

ตารางที่ 6 ความถี่ของปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแบบสอบถามปลายเปิด (ต่อ)

(n = 311)

สภาพการปฏิบัติงาน	ความถี่	ลำดับ
5.4 ขาดงบประมาณและการจัดสรรทรัพยากร	5	10
5.5 ขาดการอบรมและฝึกทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม	4	11
6. ด้านการประเมินผล		
6.1 การประเมินผลไม่เป็นไปตามแผนที่จะนำมาพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	10	5
6.2 ไม่เข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ควรจัดการอบรม	14	3
6.3 แผนการนิเทศติดตามผล ยังไม่ชัดเจน	6	9
6.4 ผู้ปกครองและชุมชนยังมิได้พบปะและส่วนร่วมการประเมินผลน้อย	4	11
6.5 ครูผู้สอนยังขาดการประเมินผลผู้เรียนในด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกับสภาพจริง และขาดความต่อเนื่อง	10	5
รวม	228	

จากตารางที่ 6 จากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดจำนวนทั้งหมด 311 ฉบับ มีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 228 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.31 พบว่า การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ความถี่ของปัญหาที่สูงที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการ ปัญหาที่พบคือ การการนิเทศการจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมไม่ต่อเนื่อง รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ระบบกรรมการนักเรียนยังขาดการมีส่วนร่วม สำหรับด้านการประเมินผล แผนการนิเทศติดตามผล ยังไม่ชัดเจน ครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ควรจัดการอบรม ส่วนในด้านการเรียนการสอน ขาดการส่งเสริมการสอนนักเรียน ด้านทักษะในการแก้ปัญหา ในเชิงวิเคราะห์ นอกจากนี้ ด้านการจัดหลักสูตร ขาดการวิเคราะห์และการบูรณาการหลักสูตรไม่ชัดเจน ในการนำไปพัฒนา ครูยังไม่เข้าใจการจัดทำหลักสูตรนำไปใช้ในการเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านกายภาพ การจัดบรรยากาศส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในห้องเรียนยังมีน้อย ด้านการเรียนการสอน ครูยังขาดการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรม/โครงการด้านคุณธรรม จริยธรรม ไม่ต่อเนื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการศึกษาครั้งนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นมาจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง(Semi-Structured Interview) การวิเคราะห์ความถี่ของปัญหา ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามคำถามปลายเปิด และการประชุมกลุ่ม(Focus Group) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ถือว่าเป็นเทคนิคที่สำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและทำการวัดความถี่ของปัญหา อีกด้วย ส่วนวิธีการทางคุณภาพ คือ แบ่งประเภทตามเนื้อหาที่เก็บรวบรวมมาของ แล้วมาประกอบการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูล เข้าด้วยกัน ตามประเด็นของกระบวนการบริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน และการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นการแสดงความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง(Semi-Structured Interview) มีดังนี้

กระบวนการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน

1. การวางแผน เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ/โครงสร้างองค์การ /การบริหารงานบุคคล

“ การปฏิบัติ โดยรับนโยบายจากสพป.เพชรบุรี เขต1 โรงเรียนยังให้ความสำคัญการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยขอรับการสนับสนุน จากสถาบันครอบครัว (ในปัจจุบันพ่อ แม่รุ่นใหม่ ก็อาจจะเข้าใจในระบบการบริหารโรงเรียน และเข้าใจ ยาก) สถาบันการศึกษา ก็ได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี วิทยาลัยสารพัดช่าง รวมถึงเทศบาล และที่สำคัญมีวัด สนับสนุนพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นอย่างดี”

“ การจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ไม่ต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา ยังสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน”

“ โรงเรียนกำหนดอัตลักษณ์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม วางแผนโครงการและผู้รับผิดชอบ ”

“ การขับเคลื่อนโดยการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติงาน ให้ครูทุกคนตระหนักในเรื่องการมีส่วนร่วม การละเบียดจากข้างใน ประชุมเดือนละ 1 ครั้ง”

2. การจัดองค์การ เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากร/ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ /จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ/ ระบบบริหารจัดการ

“ บางโรงเรียนมีครูน้อยการกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้รับผิดชอบพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียน และต้องใช้วิธีการมีส่วนร่วม”

“ ขณะนี้โรงเรียนต่างๆได้ให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมโครงการหรือกิจกรรมอื่นๆ ส่วนในด้านคุณธรรมจริยธรรมต้องมีการปฏิบัติกรร่วมกันในเชิงรุก โดยจัดการอบรม ประชุม สัมมนา”

“ โรงเรียนเล็กขนาดงบประมาณไม่เพียงพอในการพัฒนาครู แต่ทางผู้บริหารก็จะพยายามหาแนวทาง และเห็นความสำคัญของการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ”

“ โรงเรียนให้ความสำคัญในการกำหนดทิศทาง แนวทาง กลวิธีให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของชุมชนหรือบริบทในแต่ละโรงเรียนด้วย ”

3. การนำ (การมีภาวะผู้นำ) เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อวิธีการดำเนินงานพัฒนาวิชาการ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การจูงใจ กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น การสื่อสารระหว่างบุคคล การตัดสินใจ การให้คำปรึกษาแนะนำ การสื่อความหมาย การคิดริเริ่มของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

“ โรงเรียนยังจำเป็นที่จะต้องระดมทรัพยากรภายนอก เนื่องจากงบประมาณไม่พอเพียง ”

“ ผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ความสำคัญกับศักยภาพของครู ให้กำลังใจ เป็นต้นแบบที่ดี (คุณธรรม จริยธรรม)คือ นำให้ดูก่อนแต่ถ้าครูท่านใด ยังปฏิบัติตนไม่ถูกต้อง(ขัดต่อระเบียบราชการหรือสื่อสารยังไม่เข้าใจ ก็ต้องมีพูดคุย หรือตักเตือนตามข้อบังคับ ”

“ จัดหาแหล่งเรียนรู้ ให้ครูและนักเรียนปฏิบัติการ ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน”

“ ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องศรัทธาในอาชีพ ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีส่วนร่วม กับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน การปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับนักเรียน จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันจัดระเบียบวินัยในโรงเรียนถือว่ามีความสำคัญมาก ”

4. การควบคุม เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม มีวิธีการปฏิบัติงานการติดตาม การประเมินผลงาน

“ การประเมินครู ด้วยการนิเทศนั้น โรงเรียนมีทีมการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานในแต่ละช่วงชั้น มอบหมายให้หัวหน้าระดับช่วงชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระ คอยติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ แบบกัลยาณมิตร สร้างสรรค์และมองบวก ”

“ ติดตาม ตรวจสอบทุกกระยะ และ สังเกต มีการชมเชย ยกย่องครูที่ประพฤติดีและนักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ”

“ ทางผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีการสังเกต สอดถาม การรายงาน การปฏิบัติงานและประเมินผล ความพึงพอใจ”

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม มีดังนี้

1. ด้านการจัดหลักสูตร

“ จัดหลักสูตรแกนกลางฯ และหลักสูตรระยะสั้นในรูปของ โครงการ กิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม ในทุกระดับชั้น ”

“ การบูรณาการหลักสูตรและพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในนโยบายของโรงเรียนคุณธรรมอยู่แล้ว และต้องคำนึงบางทักษะที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในช่วงเวลาที่กำหนดไว้สั้นๆ ”

“ โรงเรียนสังกัดสพฐ.ได้ดำเนินการตามนโยบายอยู่แล้ว แต่ที่สำคัญในทางปฏิบัติโรงเรียนต้อง เสริมหลักสูตรและบูรณาการ ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น เพิ่มเติม ”

“ กำหนดหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น กำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมแต่ละช่วงชั้น ให้ครูและบุคลากรรอบรม การพัฒนาหลักสูตร อย่างสม่ำเสมอ ”

2. ด้านกายภาพ

“ โรงเรียน สำรวจแหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกโรงเรียนจัด ภูมิทัศน์ และสภาพแวดล้อม เอื้อต่อ การเรียนรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรมด้วยกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ ฯลฯ ตามบริบทของโรงเรียน ”

“ ทางโรงเรียน ได้ปรับพื้นที่ส่วนต่างๆจัดมุมให้นักเรียนจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในกิจกรรมต่างๆ อาทิ เสี่ยงตามสาย อาสาโดยสภานักเรียน เพิ่มห้องเศรษฐกิจพอเพียง ”

3. ด้านการเรียนการสอน

“ โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการนำความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม เข้ามาสอนร่วมด้วยในทุกกลุ่มสาระ ”

“ โรงเรียนยังต้องผลักดัน ส่งเสริม ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามปัญหาที่ เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือในชั้นเรียน ”

“ ได้จัด แผนการเรียนรู้ ปรับวิธีการเรียนการสอน พัฒนาครูในการจัดโครงการความสัมพันธ์ กับชุมชน จัดกิจกรรมสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมโดยใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning และทำ PLC ทุกวันพฤหัสบดี ”

4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

“ จัดมุมต่างๆของโรงเรียน จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ เอื้อต่อการเรียนการสอน ส่งเสริม ให้ผู้บริหารครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ”

“ การสื่อสารระหว่างครู นักเรียนทางโรงเรียนตระหนักถึงความสัมพันธ์ในรูปแบบกัลยาณมิตร ถ้านักเรียนมีปัญหา จะรีบจัดการช่วยเหลือ และมีเงื่อนไขตามสถานการณ์อย่างสม่ำเสมอ ย้ำให้ครูปลูกฝัง นักเรียนคุณธรรม จริยธรรมในเชิงบวก ”

“ การจัดระเบียบวินัย เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศทางคุณธรรม จริยธรรม โดยการเข้าแถว พร้อมกันทั้งช่วงเช้า และกลางวันก่อนเข้าเรียน และเข้าห้องประชุม”

5. ด้านการบริหารจัดการ

“ เรามีโอกาสให้ช่วงชั้นที่เป็นรุ่นพี่ ดูแลช่วงชั้นที่เป็นรุ่นน้อง และรายงานผลให้ครูหัวหน้าสาย ชั้นที่ดูแล เป็นที่ปรึกษา อย่างใกล้ชิด ”

“ การจัดประชุมติดตามผลการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับคุณธรรม อย่างไม่เป็นทางการ ส่งเสริมการอบรมทักษะต่างๆ การศึกษาดูงาน ”

“ โรงเรียนสามารถการบูรณาการการเรียนรู้ กับโรงเรียนในเครือข่าย ในชุมชน และเทศบาล ร่วมกัน ”

6. ด้านการประเมินผล

“ ทางสพ.เพชรบุรี เขต 1 ได้เข้ามานิเทศเป็นระยะๆ เยี่ยมเยียนโรงเรียน และให้ข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงาน ”

“ กรณีโรงเรียนขนาดเล็กและที่มีนักเรียนน้อย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จะช่วยนิเทศภายใน ดูแลเพื่อนครูในการเรียนการสอนด้วย”

“ กลไกการประเมินการบริหารจัดการเรียนการสอน ปกติ จะวัดผล ประเมินผลช่วง 1 ปีการศึกษา แบ่งเป็นช่วงปลายภาคเรียน ที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 รวมถึงโครงการ กิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ต่างๆ ”

สรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามประเด็นของกระบวนการบริหารสถานศึกษา ก็คือ โรงเรียนยังให้ความสำคัญการวางแผน ในกระบวนการบริหารสถานศึกษาและการบริหารเพื่อพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยขอรับการสนับสนุน จากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ภายนอก และการสัมพันธ์กับชุมชน กำหนดอัตลักษณ์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมตามนโยบายทางการศึกษา ของนโยบายจากสพ.เพชรบุรี เขต1 การจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม และสำหรับการพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมนั้น จัดหลักสูตรแกนกลางฯและหลักสูตรระยะสั้น จัดทำแผนการเรียนรู้ ปรับวิธีการเรียนการสอน พัฒนาครูในการจัดโครงการความสัมพันธ์กับชุมชน จัดกิจกรรมสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ เอื้อต่อการเรียนการสอน การสื่อสารระหว่างครู นักเรียนปฏิสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีการพัฒนาครูและการนิเทศการศึกษา ตามระบบ

สำหรับ ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้าน คุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแบบสอบถามปลายเปิด สามารถนำมาแสดงตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้าน คุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแบบสอบถาม ปลายเปิด

การพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาใน การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาจากแบบสอบถาม ปลายเปิด
1. การวางแผน	- ควรกำหนดนโยบายและปฏิทินการปฏิบัติงานพัฒนานักเรียนคุณธรรม จริยธรรม อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ประชุมวางแผนการทำงานร่วมกัน - ควรกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ไว้ในแผนพัฒนาฯ และแผนปฏิบัติงานประจำปี เพื่อจัดกิจกรรม/โครงการอย่างน้อย ภาคเรียนละ1ครั้งอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหา - ควรจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การเยี่ยมบ้านและสำรวจปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนและจัดทำผลการสำรวจหรือทำวิจัยเชิงสำรวจ
2. การจัดองค์กร	- ควรพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดขึ้นกับองค์กรก่อน - ควรส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาในชุมชน - ควรแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน กิจกรรมและโครงการต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรมให้ชัดเจน - ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในทุกช่วงชั้น (เริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล)ให้สอดคล้องและทิศทางเดียวกันอย่างจริงจัง

ตารางที่ 7 ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแบบสอบถามปลายเปิด (ต่อ)

การพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาจากแบบสอบถามปลายเปิด
3. การนำ(การมีภาวะผู้นำ)	- ควรมีการระดมทรัพยากรเข้ามาช่วยส่งเสริม สนับสนุน ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนให้มากขึ้น - ควรสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างจริงจัง
4. การควบคุม	- ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเพื่อติดตาม ตรวจสอบประเมินผล ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ภายในโรงเรียนทุกภาคเรียนตลอดปีการศึกษา - ควรกำหนดบทบาทและเชิญชวนชุมชนและผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อการพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม
5. ด้านการจัดหลักสูตร	- ควรเน้นหลักสูตรเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและ กิจกรรมที่เสริมทักษะหลากหลาย อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง - สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนมุ่งให้นักเรียนเป็นคนใฝ่เรียนรู้ สามารถคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว - ควรวางแผน จัดทำหลักสูตรโดยบูรณาการด้าน คุณธรรม จริยธรรมให้สอดคล้อง กับบริบทของแต่ละ วิชาครอบคลุมทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้

ตารางที่ 7 ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแบบสอบถามปลายเปิด (ต่อ)

การพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาจากแบบสอบถาม ปลายเปิด
6.. ด้านกายภาพ	- ควรจัดภูมิทัศน์โรงเรียนให้เหมาะสม กับการพัฒนา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ในมุมต่างๆที่สามารถเป็นสื่อใน การเรียนรู้รอบๆตัวนักเรียน มากขึ้น - ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ ใน ห้องเรียน ติดตาม สถานการณ์บ้านเมือง และนำหลัก ศีลธรรม มาปรับแก้ไขในเชิงทักษะ - ควรหาแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน นำมาประยุกต์ จัดกิจกรรม โครงการด้านคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียน - ระดมทุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาดูแลสนับสนุน การจัดกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ในและนอกห้องเรียนให้มาก ขึ้น
3. ด้านการเรียนการสอน	- ควรส่งเสริมหรือแนวทางวิธีการเรียนการสอนเพื่อ พัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้มีความ หลากหลาย - ครูควรจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจของโรงเรียน และเน้นระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรมที่โรงเรียนจัดกิจกรรมต่างๆ ทาง ศาสนา การฝึกมารยาทไทย ฯลฯ - กำหนดให้ครูทุกคนต้องมีการวิจัยทุกภาคเรียนที่สอน การจัดอบรม วิธีการทำวิจัย ในชั้นเรียน ให้มากขึ้นและ ชัดเจนทั้งระบบ ตั้งแต่การสำรวจสภาพปัญหา จนถึงการ นำไปพัฒนาให้เป็นรูปธรรม - สนับสนุนครูอบรม การสร้างสื่อการเรียนการสอน คุณธรรม จริยธรรม - เน้นการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง อย่างจริงจัง เน้นกระบวนการ เรียนรู้ เชิงทักษะให้

ตารางที่ 7 ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากแบบสอบถามปลายเปิด (ต่อ)

การพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาจากแบบสอบถาม ปลายเปิด
	นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปพัฒนาจิตใจตนเองได้ในชีวิตประจำวันโดยเน้นหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาให้มาก - นักเรียนมักไม่ให้ความสนใจในการเรียนวิชาสังคม, ศิลธรรมครูจึงควรหาวิธีการ เทคนิคการสอน สอดแทรกกิจกรรม ประกอบเนื้อหาเพื่อกระตุ้นความสนใจมากขึ้น
6. ด้านการประเมินผล	- จัดให้มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมทุกวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ - จัดให้มีการประเมินผลหน่วยการเรียนรู้ จำเป็นต้องสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม - ครูผู้สอนต้องมีการประเมินผลผู้เรียนในด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ให้เป็นระบบ ตามสภาพจริงในแต่ละช่วง คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนอย่างต่อเนื่อง - ควรเพิ่มวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย - กำหนดผู้รับผิดชอบ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน เป็น Action plan ในการนิเทศให้ชัดเจน - นำผลการประเมินผล ต้องนำมาปรับปรุง แก้ไข นำไปพัฒนาอย่างจริงจัง - การวัดผลและประเมินผลตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ ควรมีคณะกรรมการดำเนินการ และมีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง - ควรมีการประเมินผลทุกกิจกรรม/โครงการ และสรุปผลการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และผลการตรวจสอบ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะ แก้ไข เพิ่มเติม ในยกร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม จากผู้ทรงคุณวุฒิ ในการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) วิเคราะห์โดยวิเคราะห์เนื้อหา

จากที่ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และยกร่างแนวทางการพัฒนานั้น ได้นำยกร่างแนวทางการพัฒนา มาตรวจสอบ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยการประชุมกลุ่ม (Focus Group) เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2563 ณ ห้องประชุมบัวชมพู โรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี จ.เพชรบุรี ทั้งนี้ได้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ มีการปรับปรุง ยกร่างแนวทางการพัฒนา ดังกล่าวซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนา เป็นแนวทางการพัฒนา ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ ยกร่างแนวทางการพัฒนาและการตรวจสอบความเหมาะสม จากการประชุมกลุ่ม (Focus group)

ยกร่าง แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	
1. การวางแผน	1. การกำหนดนโยบายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน ความชัดเจนของการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ประกาศเป็นสายลักษณ์อักษร 2. ครูและบุคลากรรับทราบและเข้าใจ ตระหนักถึง นโยบาย วัตถุประสงค์ การ วางแผนการปฏิบัติงานและการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม ตรงกัน 3. การมีส่วนร่วม ของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการกำหนดหลักการ และแนวทางการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนให้ชัดเจน 4. กำหนดให้ครู บุคลากร และนักเรียนต้องปฏิบัติร่วมกันอย่างชัดเจนในเชิงรุก สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุค ดิจิทัล
2. การจัดองค์การ	1. ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กร (วัฒนธรรม ค่านิยม ทักษะคติ มาตรฐานที่ เกิดขึ้น เฉพาะกลุ่มภายในร.ร. และภาพลักษณ์ขององค์กร)ควบคู่ไปกับการมี คุณธรรม จริยธรรม 2. ส่งเสริมจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน สำหรับผู้บริหาร ครูและบุคลากร ทางการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3. กำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน กิจกรรมและ โครงการต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุกช่วงชั้น 4. การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมยุค Disruptive Change (*การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่คาดไม่ถึง)

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ ยกร่างแนวทางพัฒนาและการตรวจสอบความเหมาะสม จากการประชุมกลุ่ม (Focus group) (ต่อ)

ยกร่าง แนวทางพัฒนามหาวิทยาลัยในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)	
3. การนำ (การมีภาวะผู้นำ)	1. การตระหนักในจรรยาบรรณทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ด้านการครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยความสมัครใจจำเป็นประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดี 2. มีวิสัยทัศน์ในการใช้สื่อและเทคโนโลยี การพิจารณานำสื่อดิจิทัล เข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม 3. การสร้างขวัญและกำลังใจ การสื่อสารแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษา จะกระตุ้น ให้ครู จะมีความกระตือรือร้น ในภารกิจการเรียนรู้การสอน กิจกรรม/โครงการต่างๆให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ 4. ส่งเสริม สนับสนุน การมีเครือข่ายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีส่วนร่วม เข้ามาสนับสนุน การระดมทรัพยากร
4. การควบคุม	1. การประเมินหลักสูตร เพื่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้ตรงกับจุดประสงค์ ที่ต้องการ 2. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ผู้บริหาร และครู ให้คำปรึกษา สามารถแนะนำเพื่อ ปรับปรุง แก้ไขในระหว่างดำเนินการร่วมกัน 3. การประเมินผล (ตามเกณฑ์ของสพฐ.) ติดตามผล เป็นระยะๆกิจกรรมเน้นทักษะ ทุกฝ่ายสามารถให้คำปรึกษาตรวจสอบการปฏิบัติงาน คุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน 4. การตั้งคณะกรรมการ(ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน)ติดตามผล ตามวัตถุประสงค์และกำหนด ตัวชี้วัดของความสำเร็จในกิจกรรมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมทุกกิจกรรมทุกโครงการ
ยกร่าง การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	
1. ด้านการจัด หลักสูตร	1. กำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรร่วมกับภาคีเครือข่าย ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนเน้นภาคปฏิบัติ มากกว่าภาคทฤษฎีให้สอดคล้องกับสภาพ บริบทของสถานศึกษาและความต้องการ 2. ภาคีเครือข่าย ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพ บริบทของสถานศึกษาและความต้องการ

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ ยกร่างแนวทางพัฒนาและการตรวจสอบความเหมาะสม จากการประชุมกลุ่ม (Focus group) (ต่อ)

ยกร่าง การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม(ต่อ)	
1. ด้านการจัดหลักสูตร(ต่อ)	3. พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรทุกปีเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 4. ในแผนการจัดการเรียนรู้ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้กำหนดตัวชี้วัด การวัดผล ประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ
2. ด้านกายภาพ	1. นักเรียนมีส่วนร่วมดูแลรับผิดชอบวิถีชีวิตในโรงเรียน การเสริมสร้างความสะอาดที่กายไปสู่ใจ ใจที่สะอาด สว่างสงบยอมเสริมสร้างสติปัญญา 2. การติดตามปัญหาสังคมและสถานการณ์บ้านเมือง โดยนำหลักธรรม มาปรับแก้ไขในเชิงวิเคราะห์สู่การฝึกทักษะชีวิต ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน 3. ความสำคัญแหล่งเรียนรู้ ของครูต้นแบบ นักเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ปกครองตัวอย่างที่ดีดูแลนักเรียนให้มีความประพฤติที่ดี ชุมชนที่ปฏิบัติงานหรือปฏิบัติตนเป็นบุคคลตัวอย่าง การยกย่องชมเชย 4. การสำรวจแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมสามารถนำไปสู่ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน
3. ด้านการเรียนการสอน	1. การนำสื่อดิจิทัลมาใช้ประกอบการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรมทันสมัย มีความหลากหลายเป็นสื่อที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ครูต้องดูแล ชี้แนะให้คำแนะนำ อย่างใกล้ชิด 2. การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนหรือการทำ Action Research เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณภาพสามารถดำเนินการโดยกำหนดวันเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียนให้รางวัลงานวิจัยดีเด่น และส่งเสริมให้ครูออกไปหาความรู้ภายนอกสถานศึกษา 3. จัดกิจกรรมที่พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมแบบบูรณาการกับท้องถิ่น เน้นการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นจากเหตุการณ์ หรือสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม การสร้างค่านิยมที่ดี กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสร้างเจตคติ ที่ดี ฝึกทักษะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติและนำไปใช้ 4. การจัดการเรียนการสอนแบบ (Problem-based learning หรือ PBL)โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อให้ นักเรียนหากิจกรรมหรือแนวทางในการแก้ปัญหา

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ ยกร่างแนวทางพัฒนาและการตรวจสอบความเหมาะสม จากการประชุมกลุ่ม (Focus group) (ต่อ)

ยกร่าง การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม(ต่อ)	
3. ด้านการเรียนการสอน (ต่อ)	5. การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม มุ่งไปที่ในด้านการมีวินัยเป็นสำคัญ โดยใช้ทฤษฎีเปลี่ยนนิสัยใน 21 วัน(21-Day Habit Theory)
4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์	1. การจัดภาคีเครือข่าย ผู้ปกครอง และชุมชน จัดทำเป็นคู่มือในการร่วมกันพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้มีบทบาทร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษา 2. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหารแบบกัลยาณมิตรโดยให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนด้วยความสุข มุ่งเน้นความเป็นวัฒนธรรมไทย รวมถึงการปฏิบัติตามหลักศาสนา ของตนให้มีภูมิธรรม สามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างต่อเนื่อง 3. การแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน โดยสร้างความเข้าใจวิธีการดำเนินการของโรงเรียน โดยจัด การศึกษาตามสภาพความพร้อม มาพัฒนาผู้เรียนคุณธรรม จริยธรรม ในแต่ละด้าน เช่นด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน และด้านการจัดการเรียนรู้ 4. การปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับนักเรียน จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้การเรียนได้ผลดี ให้นักเรียนรู้สึกสบายใจเกิดความไว้วางใจในตัวครู
5. ด้านการบริหารจัดการ	1. ผู้บริหารกำหนดทิศทางการทำงานเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำการเปลี่ยนแปลงที่ดี สร้างแรงจูงใจให้ครูได้พัฒนาความรู้ และเจตคติที่ดี 2. โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามบริบทของโรงเรียน 3. ตั้งคณะกรรมการจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกทุกรายวิชา โดยกลุ่มวิชาสังคม เป็นประธานการดำเนินงาน เป็นการประสานงานปฏิบัติงานร่วมกัน รวมถึงการนิเทศการสอนในกลุ่มสาระอื่นๆ 4. การกำหนดให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทำวิจัยด้านคุณธรรม จริยธรรมให้สอดคล้องกับรายวิชา ของตนเอง และนำผลการวิจัยด้านคุณธรรมจริยธรรมไปขยายผลให้กับเครือข่ายหรือโรงเรียนอื่นๆ

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ ยกร่างแนวทางพัฒนาและการตรวจสอบความเหมาะสม จากการประชุมกลุ่ม (Focus group) (ต่อ)

ยกร่าง การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม(ต่อ)	
6. ด้านการประเมินผล	1. โรงเรียนกำหนดเป้าหมายของการนิเทศภายในด้านคุณธรรม จริยธรรมร่วมกัน และจัดทำ AAR (After Action Review) ระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 2. การกำหนดรูปแบบและตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในโดยมีคณะกรรมการจากเขตพื้นที่ การศึกษามานิเทศร่วมกันในบรรยากาศแบบเป็นกันเองไม่เป็นทางการ 3. สนับสนุนคณะกรรมการจากภายนอก เช่นผู้ทรงคุณวุฒิด้านคุณธรรม จริยธรรมที่มีประสบการณ์จริงเพื่อช่วยส่งเสริมการนิเทศด้านคุณธรรม จริยธรรมร่วมด้วย 4. การสังเกตการณ์พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนนั้นสามารถนำพฤติกรรมไปกำหนดตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5. การวัดผลประเมินผลด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ สมุดบันทึกทำความ การใช้วิธีการสะท้อนคิด (Reflection Thinking) เป็นต้น

จากการหาฉันทามติ (Consensus) จากการยกร่าง เป็นกลไกที่สำคัญในการแสดงความคิดเห็น ความเหมาะสม ต่อแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเสนอแนวทางและการมอบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มเติม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ ศึกษาานิเทศก์ ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา พระสงฆ์ ครู ผู้แทนชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อร่วมกันสนับสนุนข้อมูล การแสดงข้อคิดเห็น เพิ่มเติมตามบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อมาตรวจสอบความเหมาะสมร่วมกัน
2. จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) ในวันจันทร์ที่ 23 กันยายน 2563 ณ ห้องประชุมบัวชมพู โรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี อ. เมือง จ.เพชรบุรี โดยมีการชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและระดมความคิดเห็น และแนวคิด ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ร่วมกัน ตลอดจนแนวทางกิจกรรมที่จะดำเนินการพัฒนา ตามด้วยการลงฉันทามติ ที่กำหนด

3. การลงความเห็น ในแนวคิด การแสดงความคิดเห็น ความเหมาะสม ในการบริหารสถานศึกษา รวมถึง การทำกิจกรรม(เพิ่มเติม)ในยกร่าง สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การส่งเสริมสนับสนุนโครงการ/กิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม ดำเนินการแล้วให้ต่อยอด เพื่อพัฒนาต่อไป ให้เห็นเป็นรูปธรรม อย่างยั่งยืนกว่า ดำเนินการเพื่อบ่มบ่มขวัญรางวัล

2) การนำ (การมีภาวะผู้นำ)ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญ ต่อการขับเคลื่อนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับครูและการสร้างภาวะผู้นำนักเรียนขับเคลื่อนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับ นักเรียน

3) ให้ความสำคัญจุดอ่อนของโรงเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อปรับวิสัยทัศน์ ไปสู่พัฒนาโรงเรียนคุณภาพ

4) การกำหนดนโยบาย การกำหนดกลยุทธ์ การวางแผนการดำเนินงานให้ย้อนไปดูปรัชญาของแต่ละโรงเรียน รวมถึง อัตลักษณ์คุณธรรม จริยธรรม ให้สอดคล้องกับบริบทในชุมชน

5) วางแผนการดำเนินงาน การพัฒนานักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล-ระดับมัธยม เน้นการมีสติเป็นฐาน จะสามารถแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น โดยให้นักเรียนระดับมัธยม เป็นต้นแบบ

6) หลักการบริหารคุณธรรม จริยธรรมเป็นงานขับเคลื่อน ให้ครูในพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

7) บริบทแต่ละโรงเรียนให้ดูจากปัญหาในแต่ละระดับชั้น กรณีโรงเรียนเล็กแก้ปัญหาไปพร้อมๆกัน

8) โรงเรียนควรศึกษาวัฒนธรรมชุมชน ให้ชัดเจน และสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันรับผิดชอบกับชุมชนในการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา

9) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาทักษะผู้ปกครอง ร่วมด้วย อาทิ การสร้างกลยุทธ์ในความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ควรสนับสนุน ส่งเสริม โครงการ/กิจกรรม ที่โรงเรียนดำเนินการอย่างเข้มแข็ง การให้ความสำคัญ ดูแลบุตรหลานเกี่ยวกับ สื่อดิจิทัลและ กิริยา มารยาท ความเป็นวัฒนธรรมไทยให้มาก อีกทั้งช่วยกันตรวจสอบพฤติกรรมนักเรียนอย่างจริงจัง นอกจากนี้ปัญหาจากครอบครัวที่เป็นพ่อแม่ ยุคใหม่ มีอุปสรรคในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะการมีวินัย และการใส่ใจดูแลบุตรหลานที่เริ่มต้นจากบ้านมาก

10) การเรียนการสอน เน้นการถอดบทเรียน และ STEM Education คือการสอนแบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระวิชา (Interdisciplinary Integration) ระหว่างศาสตร์วิชาต่างๆ ที่เน้นการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้ต่อเนื่อง

11) การประเมินผล ตามเกณฑ์ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรติดตามผลเป็นระยะๆ ที่ทุกคนต้องรับผิดชอบ โดยเน้นเน้นกิจกรรมทักษะ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ต่อเนื่อง ทุกฝ่ายให้คำปรึกษา แนะนำ การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ภายในโรงเรียนสามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน

12) การให้แนวคิดเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม เหมาะสมตามวัย และช่วงชั้นเมื่อเรียนจบได้ครบคุณธรรม ตามแผนที่วางไว้

13) ข้อคิดเพื่อการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

“ การเป็นแบบอย่างที่ดีจะสร้างเกราะป้องกัน ความดียั่งยืน มีคุณค่ากว่าการสอน ”

“ การเลี้ยงดูไม่ถูกต้อง รักลูกไม่ถูกทาง ก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรม ”

“ ครูห้ามบ่น ห้ามติ สามารถทำลายความคิดของครูได้ถือว่า เป็นบุญแก่สำคัญ ”

จากกระบวนการทั้ง 3 กระบวนการข้างต้น ผู้วิจัยมีความคาดหวังว่ากระบวนการในการหาฉันทามติ และมีตรวจสอบความเหมาะสมเป็นฉันทามติ ผู้เข้าประชุมกลุ่ม ทั้งหมดจะมีลักษณะเห็นชอบร่วมกัน ซึ่งการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ก็มีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวทางที่ต่างกันตาม ตามบทบาท ของผู้เข้าร่วมประชุม ทั้งนี้กระบวนการฉันทามติจะมีลักษณะเห็นชอบร่วมกันจากผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน ในแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้ลงฉันทามติแล้ว จากนั้นผู้วิจัยก็ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินความเหมาะสมยกร่าง สรุปได้ดังแสดงตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการประเมินความเหมาะสม ยกร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการ พัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

(n=15)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	ระดับ
แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม		
1.การวางแผน		
1.1 ความชัดเจนของนโยบายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร	4.47	มาก
1.2 ครู และบุคลากรรับทราบถึงนโยบายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.60	มากที่สุด
1.3 การมีส่วนร่วม ของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการกำหนดหลักการแนวทางปฏิบัติชัดเจน	4.33	มาก
1.4 ครูและบุคลากรเกิดความตระหนักในการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรมสร้างความเข้าใจ มีความเข้าใจตรงกัน	4.33	มาก
รวม	4.43	มาก

ตารางที่ 9 ผลการประเมินความเหมาะสม ยกร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

(n=15)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	ระดับ
2.การจัดองค์การ		
2.1 การสร้างวัฒนธรรมองค์กร(วัฒนธรรม ค่านิยม ทักษะคติ มาตรฐานที่เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มภายในร.ร. และภาพลักษณ์ขององค์กร)ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม	4.20	มาก
2.2 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงานด้านคุณธรรม จริยธรรมและนำความรู้มาขยายผลให้กับนักเรียน	3.80	มาก
2.3 กำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน กิจกรรม และโครงการต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรม ชัดเจน	4.47	มาก
2.4 การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมยุค Disruptive change (*การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่คาดไม่ถึง)	4.20	มาก
รวม	4.20	มาก
3.การนำ (การมีภาวะผู้นำ)		
3.1 การตระหนักในจรรยาบรรณทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาและครูด้านการครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยความสมัครใจจำเป็นประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.53	มากที่สุด
3.2 วิสัยทัศน์ในการใช้สื่อ การพิจารณานำสื่อดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.20	มาก
3.3 การสร้างขวัญ ใฝ่ใจ และกำลังใจ การสื่อสารแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษา จะกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้น ในภารกิจการเรียนการสอน กิจกรรม/โครงการต่างๆให้บรรลุตามวัตถุประสงค์	4.47	มาก

ตารางที่ 9 ผลการประเมินความเหมาะสม ยกร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

(n=15)		
รายการประเมิน	ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	ระดับ
3.การนำ (การมีภาวะผู้นำ) (ต่อ)		
3.4 ส่งเสริมการมีเครือข่ายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีส่วนร่วม เข้ามาสนับสนุน การระดมทรัพยากร	4.30	มาก
รวม	4.38	มาก
4.การควบคุม		
4.1 การประเมินผลหลักสูตร ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ ต้องการ	4.27	มาก
4.2 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ผู้บริหาร และครู ให้คำปรึกษา สามารถ แนะนำเพื่อ ปรับปรุง แก้ไข ในระหว่างดำเนินการร่วมกัน	4.47	มาก
4.3 การประเมินผล (ตามเกณฑ์ของสพฐ.) ติดตามผล เป็นระยะๆกิจกรรมเน้น ทักษะทุกฝ่ายสามารถให้คำปรึกษาตรวจสอบการปฏิบัติงานคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน	4.37	มาก
4.4 การตั้งคณะกรรมการ(ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน)ติดตามผล ตาม วัตถุประสงค์และกำหนดตัวชี้วัดของความสำเร็จในกิจกรรมการเรียนรู้ด้าน คุณธรรมจริยธรรมทุกกิจกรรมทุกโครงการ	4.07	มาก
รวม	4.30	มาก

ตารางที่ 9 ผลการประเมินความเหมาะสม ยกร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	(n=15)	
	ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	ระดับ
การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม		
1.ด้านการจัดหลักสูตร		
1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรร่วมกับภาคีเครือข่าย ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎีให้สอดคล้องกับสภาพ บริบท ของสถานศึกษาและความต้องการ	4.20	มาก
1.2 กำหนดหลักสูตรท้องถิ่นมาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.07	มาก
1.3 พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรทุกปีเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี เพื่อให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน	4.27	มาก
1.4 ในแผนการจัดการเรียนรู้ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้กำหนดตัวชี้วัด การ วัดผล ประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ	4.20	มาก
รวม	4.19	มาก
2. ด้านกายภาพ		
2.1 นักเรียนมีส่วนร่วมดูแลรับผิดชอบวิถีชีวิตในโรงเรียน การเสริมสร้างความ สะอาดที่กายไปสู่ใจ ใจที่สะอาด สว่างสงบยอมเสริมสร้างสติปัญญา	4.33	มาก
2.2 ติดตามปัญหาสังคมและสถานการณ์บ้านเมือง โดยนำหลักธรรม มาปรับแก้ ไขในเชิงวิเคราะห์สู่การฝึกทักษะชีวิต	4.16	มาก

ตารางที่ 9 ผลการประเมินความเหมาะสม ยกร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	(n=15)	
	ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	ระดับ
2. ด้านกายภาพ(ต่อ)		
2.3 ความสำคัญแหล่งเรียนรู้ ของครูต้นแบบ นักเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ปกครองตัวอย่างที่ดูแลนักเรียนให้มีความประพฤติที่ดี ชุมชนที่ปฏิบัติงาน หรือปฏิบัติตนเป็นบุคคลตัวอย่าง การยกย่องชมเชย	4.40	มาก
2.4 นักเรียนมีส่วนร่วมดูแลรับผิดชอบวิถีชีวิตในโรงเรียน การเสริมสร้างความสะอาดที่กายไปสู่ใจ ใจที่สะอาด สว่างสงบยอมเสริมสร้างสติปัญญา	4.33	มาก
2.5 ติดตามปัญหาสังคมและสถานการณ์บ้านเมือง โดยนำหลักธรรม มาปรับแก้ไขในเชิงวิเคราะห์ สู่การฝึกทักษะชีวิต	4.16	มาก
2.6 ความสำคัญแหล่งเรียนรู้ ของครูต้นแบบ นักเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ปกครองตัวอย่างที่ดูแลนักเรียนให้มีความประพฤติที่ดี ชุมชนที่ปฏิบัติงาน หรือปฏิบัติตนเป็นบุคคลตัวอย่าง การยกย่องชมเชย	4.40	มาก
2.7 การสำรวจแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมสามารถนำไปสู่ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน	4.27	มาก
รวม	4.29	มาก
3.ด้านการเรียนการสอน		
3.1 การนำสื่อดิจิทัลมาใช้ประกอบการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม ทันสมัย มีความหลากหลาย ครูต้องดูแล ชี้นำให้คำแนะนำ อย่างใกล้ชิด	4.33	มาก
3.2 การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน หรือการทำ Action Research ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.13	มาก

ตารางที่ 9 ผลการประเมินความเหมาะสม ยกร่างแนวทางการพัฒนานักบริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม (n=15)	
	$\bar{X}$	ระดับ
3.3 จัดกิจกรรมที่พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมแบบบูรณาการกับท้องถิ่นเน้นการเรียนรู้ การเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นจากเหตุการณ์ หรือสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม	4.47	มาก
3.4 การจัดการเรียนการสอนแบบ Problem-based Learning หรือ PBL โดยใช้ปัญหา คุณธรรม จริยธรรมเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนหากิจกรรมหรือแนวทางในการแก้ปัญหา	4.20	มาก
3.5 การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมมุ่งเน้นไปที่ในด้านการมีวินัยเป็นสำคัญโดยใช้ทฤษฎีเปลี่ยนนิสัยใน 21 วัน (21-Day-Habit Theory)	4.00	มาก
รวม	4.20	มาก
4.ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์		
1.1 การจัดภาคีเครือข่าย ผู้ปกครอง และชุมชนจัดทำเป็นคู่มือพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน กับคณะกรรมการสถานศึกษา	4.33	มาก
1.2 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหาร มุ่งเน้นความเป็นวัฒนธรรมไทย รวมถึง การปฏิบัติตน ตามหลักศาสนาของตนให้มีภูมิธรรม(ภูมิคุ้มกันชีวิตด้วยหลักธรรม)	4.13	มาก
1.3 การแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน โดยสร้างความเข้าใจวิธีการดำเนินการตามความพร้อม ของโรงเรียน มาพัฒนาผู้เรียนคุณธรรม จริยธรรม ในแต่ละด้าน เช่น ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน และด้านการจัดการเรียนรู้	4.20	มาก

ตารางที่ 9 ผลการประเมินความเหมาะสม ยกร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	(n=15)	
	ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	ระดับ
1.4 การปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับนักเรียน จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้การเรียนได้ผลดี นักเรียนรู้สึกสบายใจ เกิดความไว้วางใจในตัวครู	4.60	มากที่สุด
รวม	4.32	มาก
5.ด้านการบริหารจัดการ		
1.1 กำหนดทิศทางการทำงานเพื่อการพัฒนาักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดี สร้างแรงจูงใจให้ครูได้พัฒนาความรู้ และเจตคติที่ดี	4.40	มาก
1.2 จัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกันระหว่างโรงเรียนเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอก	4.20	มาก
1.3 ตั้งคณะกรรมการจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยกลุ่มวิชาสังคมเป็น ประธาน ดำเนินงานการประสานงาน ปฏิบัติงานร่วมกันพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.20	มาก
1.4 กำหนดให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทำวิจัยด้านคุณธรรม จริยธรรมให้ สอดคล้องกับรายวิชาของตนเองแล้วนำผลการวิจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม ไปขยายผลให้กับโรงเรียนเครือข่าย	4.20	มาก
รวม	4.23	มาก

ตารางที่ 9 ผลการประเมินความเหมาะสม ยกร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	(n=15)	
	ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	ระดับ
6.ด้านการประเมินผล		
1.1 กำหนดเป้าหมายของการนิเทศภายในด้านคุณธรรม จริยธรรมร่วมกันและจัดทำ AAR(After Action Review) ระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	4.47	มาก
1.2 การกำหนดรูปแบบและตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในโดยมีคณะกรรมการจากเขตพื้นที่การศึกษามานิเทศร่วมกันในบรรยากาศแบบเป็นกันเองไม่เป็นทางการ	4.20	มาก
1.3 สนับสนุนให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านคุณธรรม จริยธรรม จากภายนอกที่มีประสบการณ์จริงมาช่วยส่งเสริมการนิเทศด้านคุณธรรม จริยธรรม ร่วมด้วย	4.20	มาก
1.4 การสังเกตการณ์พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน นั้นสามารถนำพฤติกรรมไปกำหนดตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.40	มาก
1.5 การวัดผลประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ สมุดบันทึก การใช้วิธีการสะท้อนคิด (Reflection Thinking) เป็นต้น	4.47	มาก
รวม	4.32	มาก

จากตารางที่ 9 ความเหมาะสมของยกร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ดังนี้

แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ภาพรวม มีความเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.43$) ในความชัดเจนของนโยบายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร รองลงมาคือการนำ (การมีภาวะผู้นำ) ภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) ในการตระหนักในจรรยาบรรณทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ด้านการครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยความสนใจ

สำหรับการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ภาพรวม มีความเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และ ด้านการประเมินผลมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ พบว่าการปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับนักเรียน จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้การเรียนได้ผลดี นักเรียนรู้สึกสบายใจ เกิดความไว้วางใจในตัวครู มีความเหมาะสมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.60$) และรองลงมา คือ การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้ปกครอง และชุมชนจัดทำเป็นคู่มือพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน กับคณะกรรมการสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X} = 4.33$) สำหรับด้านการประเมินผลกำหนดเป้าหมายของการนิเทศภายในด้านคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกันและจัดทำ AAR (After Action Review) ระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X} = 4.47$) และ การวัดผลประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ สมุดบันทึกทำความดี การใช้วิธีการสะท้อนคิด (Reflection Thinking) ความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X} = 4.47$) และรองลงมา คือการกำหนดตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยการสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$)

ขั้นตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

จากผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เป็นการสรุปผลการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาและแนวทางการปฏิบัติ ดังแสดง ตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	แนวทางการปฏิบัติ
1. การวางแผน	
1. ครูและบุคลากร ตระหนักถึง นโยบาย วัตถุประสงค์ การวางแผนการปฏิบัติงาน และการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้เข้าใจตรงกัน 2. การกำหนดและความชัดเจนของนโยบายการพัฒนาเด็กนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร ตามบริบทของโรงเรียน 3. การมีส่วนร่วม ของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการกำหนดหลักการ แนวทางปฏิบัติชัดเจน 4. ครูและบุคลากรเกิดความตระหนักในการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรมสร้างความเข้าใจ มีความเข้าใจตรงกัน ในวางแผนการดำเนินงาน การพัฒนานักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล-ระดับมัธยม 5. การวิเคราะห์จุดอ่อนของโรงเรียน เพื่อปรับวิสัยทัศน์ ไปสู่พัฒนาโรงเรียนคุณภาพในการกำหนดหลักการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนให้ ชัดเจนในเชิงรุก สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล	1.ปรับนโยบายให้สอดคล้องกับใช้วิธีการในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม 2. วิเคราะห์จุดอ่อนของโรงเรียน เพื่อปรับวิสัยทัศน์ 3. กำหนดเป็นวิสัยทัศน์หรืออัตลักษณ์คุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน 4. วางแผนการดำเนินงาน การพัฒนานักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล เน้นการมีสติเป็นฐาน จะสามารถแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น 5.วางแผนการปฏิบัติและประยุกต์ การสอนของครูและกิจกรรมของนักเรียนให้สอดคล้อง ประยุกต์วิธีการตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 10 แนวทางการพัฒนามาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนามาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	แนวทางการปฏิบัติ
2. การจัดองค์การ	
1. ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม 2. การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมยุคDisruptive change (*การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่คาดไม่ถึง) 3. กำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน กิจกรรมและโครงการต่างๆ ด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุกช่วงชั้น ขับเคลื่อนโดยครูในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน 4. การศึกษาวัฒนธรรมชุมชน เพื่อการสร้างความสัมพันธ์ร่วมรับผิดชอบในการสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา	1. จัดให้มีกลุ่มงานที่รับผิดชอบด้านคุณธรรม จริยธรรมภายในโรงเรียนโดยเฉพาะ 2. จัดให้มีหน่วยงานจากภายนอกเข้ามาสนับสนุนงานด้านคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน 3. ขับเคลื่อนครูให้มีแรงบันดาลใจในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน 4. ผลักดันวัฒนธรรมชุมชนให้มีการเคลื่อนไหวนำคุณธรรม จริยธรรมไปประยุกต์ใช้ต้องเกิดผลกับนักเรียน 5. จัดให้มีเครือข่ายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีส่วนร่วม เข้ามาสนับสนุน การระดมทรัพยากร 6. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน สำหรับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม
3. การนำ (การมีภาวะผู้นำ)	
1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต่อการเป็นแบบอย่างที่ดี มีความตระหนักในจรรยาบรรณทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยความสมัครใจ 2. การสื่อสารแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษา การสร้างขวัญ ใสใจ และกำลังใจจะกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้น ในภารกิจงานการเรียนการสอนด้วยความจริงใจ	1. ประสานความร่วมมือกับผู้นำแต่ละหน่วยงาน ส่งเสริมให้มีเครือข่ายผู้ปกครองบุคคลภายนอกหน่วยงานอื่น เช่น วัด ศูนย์คุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม สมาคมศิษย์เก่า เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในเชิงรุก 2. ผู้บริหารให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เข้ามาสนับสนุนการระดมทรัพยากร

ตารางที่ 10 แนวทางการพัฒนามาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนามาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	แนวทางการปฏิบัติ
3.การนำ (การมีภาวะผู้นำ) (ต่อ)	
3.เป็นผู้นำในการใช้สื่อและเทคโนโลยี และการพิจารณาใช้สื่อดิจิทัล เข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม 4. ส่งเสริมการมีเครือข่ายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน 5. การพัฒนามาตรฐานผู้ปกครอง ให้มีส่วนร่วม อาทิ การสร้างกลยุทธ์ในความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง กับโรงเรียน	3. ภารกิจการเรียนการสอน กิจกรรม/โครงการต่างๆให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างเข้มแข็ง 4. ตรวจสอบพฤติกรรมนักเรียนอย่างจริงจัง รวมถึงปัญหาจากครอบครัวที่เป็นพ่อแม่ ยุคใหม่ มีอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ดูแลบุตรหลานเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลและ กิริยา มารยาท ความเป็นวัฒนธรรมไทยให้มาก
4. การควบคุม	
1.การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ผู้บริหาร และครู ให้คำปรึกษา สามารถแนะนำเพื่อปรับปรุง แก้ไข ในระหว่างดำเนินการร่วมกัน 2.การประเมินหลักสูตร เพื่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการ 3 .การประเมินผล (.ตามเกณฑ์ของสพฐ) ติดตามผล เป็นระยะๆ กิจกรรมเน้นทักษะ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและหลักเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่อง 4. การตั้งคณะกรรมการ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน สำหรับการติดตามผลกิจกรรมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมทุกโครงการ ทุกกิจกรรมตามสภาพจริง	1. ผู้บริหารติดตามผลการดำเนินงาน ร่องรอยวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีการกำกับติดตามกระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผล โครงการ/กิจกรรมคุณธรรมของนักเรียน 2.ประเมินผลจากความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมของนักเรียน วัตถุประสงค์จากความพึงพอใจจากผู้ปกครอง บุคคลภายนอกและเสียงสะท้อนของชุมชน และ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขระหว่างครูและผู้ปกครอง 3. มีการประเมินผลจากความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นให้เห็นเป็นรูปธรรม 4. การติดตาม ประเมินผลต้องทำอย่างต่อเนื่อง วัดผลจากพฤติกรรมของนักเรียนตามคุณลักษณะ

ตารางที่ 10 แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	แนวทางการปฏิบัติ
4. การควบคุม(ต่อ)	
5. การแก้ปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม แต่ละโรงเรียนให้พิจารณาจากปัญหาในแต่ละระดับชั้น กรณีโรงเรียนเล็กแก้ปัญหาไปพร้อมๆกัน	อันพึงประสงค์ 8 ประการ 5. นำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการสอน โครงการและกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมให้ดีขึ้น โดยเปรียบเทียบกันในแต่ละปี สามารถเห็นเป็นรูปธรรม 6. เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนสามารถให้คำปรึกษา แนะนำการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ภายในโรงเรียน สามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน
การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	แนวทางปฏิบัติ
1. ด้านการจัดหลักสูตร	
1. การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 2. ภาคีเครือข่าย ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ร่วมกันการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพ บริบทของสถานศึกษาและความต้องการ 3. การจัดหลักสูตรท้องถิ่น มาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้สอดคล้องแต่ละรายวิชา ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4. ส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม	1.1 การวางแผน 1.กำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรร่วมกับภาคีเครือข่าย คือ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ บริบทของสถานศึกษา และ ความต้องการของสังคม ชุมชน 2. กำหนดเรื่องคุณธรรมจริยธรรมไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ทุกรายวิชา 1.2 การจัดองค์การ 1) บูรณาการเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในหลักสูตรทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) จัดหลักสูตรให้สอดคล้องแทรกหลักพุทธธรรมและบูรณาการหลักธรรม ในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และสามารถปฏิบัติได้จริง

ตารางที่ 10 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	แนวทางการปฏิบัติ
1. ด้านการจัดหลักสูตร(ต่อ)	
จริยธรรม ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5. การส่งเสริม สนับสนุนอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	3) ผู้สอนต้องเป็นตัวอย่างที่ดี เป็น กลยาณมิตร มีความ เมตตา อ่อนโยน อดทน อดกลั้นและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้เรียน 1.3 การนำ(การมีภาวะผู้นำ) 1) ให้นักเรียนนำการจัดทำกิจกรรมในการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและมีส่วนร่วมและ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 1.4 การควบคุม 1) กำหนดเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ทุกภาคเรียน 2) วัดผลจากแผนการจัดการเรียนรู้ วัดจาก การปฏิบัติจริงของนักเรียน 3) ให้ครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดผล ประเมินผล
2. ด้านกายภาพ	
1. การให้ความสำคัญในตัวบุคคล เช่น ครูต้นแบบ นักเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ปกครองตัวอย่างที่ ดูแลนักเรียนให้มีความประพฤติที่ดี ชุมชนที่ ปฏิบัติงาน หรือปฏิบัติตนเป็นบุคคลตัวอย่าง ดำเนินการให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง 2. การจัดบรรยากาศ ร่มรื่น สวยงาม สะอาด เอื้อ ต่อการเรียนรู้ จริยธรรมในโรงเรียนนักเรียนมีส่วนร่วมดูแลรับผิดชอบ ถือเป็นกิจกรรมตามชีววิถี การเสริมสร้างความสะอาดที่กายไปสู่ใจ ใจที่ สะอาด สว่างสงบยอมเสริมสร้างสติปัญญา	1.1 การวางแผน 1) สำรวจแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมตามบริบทของโรงเรียน รวมถึงเพื่อสร้าง กิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรม 1.2 การจัดองค์การ 1) จัดบรรยากาศการจัดการเรียนรู้แต่ละ ช่วงชั้นให้พัฒนาเรียนครบตามหลักธรรม ทาน ศีล ภาวนาในเชิงทักษะสู่การปฏิบัติ 1.3 การนำ(การมีภาวะผู้นำ)

ตารางที่ 10 แนวทางการพัฒนานักบริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	แนวทางการปฏิบัติ
2. ด้านกายภาพ(ต่อ)	
3. การนำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม นำเข้าสู่ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน 4. การติดตามปัญหาสังคมและสถานการณ์ บ้านเมือง โดยนำหลักธรรม มาปรับแก้ไขในเชิง วิเคราะห์ สู่การฝึกทักษะชีวิต พัฒนาให้เกิด วัฒนธรรมการเรียนรู้ทางปัญญา	1) ผู้บริหารโรงเรียนควรจำเป็นต้อง ตระหนักและสร้างบรรยากาศ เป็นตัวอย่างที่ดี และเป็นกลยุธามิตรต่อนักเรียน อย่างจริงจัง 1.4 การควบคุม 1) ให้ติดตามผลการพัฒนานักเรียน คุณธรรม จริยธรรม โดยการพูดคุยอย่างเมตตา สัมผัส อย่างอ่อนโยนให้ขวัญกำลังใจแก่นักเรียน
3. ด้านการเรียนการสอน	
1. การจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมแบบบูรณาการกับท้องถิ่น เน้นการเรียน การสอนแบบโครงงาน การสอนโดยใช้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น จากเหตุการณ์ หรือสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นใน สังคม การสร้างค่านิยมที่ดี กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสร้างเจตคติที่ดี ฝึกทักษะให้นักเรียน ลงมือปฏิบัติและนำไปใช้ 2. การนำสื่อดิจิทัลมาใช้ประกอบการเรียน การสอนคุณธรรม จริยธรรมทันสมัย มีความ หลากหลาย เป็นสื่อที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ครุต้องดูแล ชี้แนะให้คำแนะนำ อย่างใกล้ชิด 3. การจัดการเรียนการสอนแบบ (Problem-based learning หรือ PBL) โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนหากิจกรรมหรือแนวทางในการ แก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และ เน้นการถอดบทเรียน และSTEM Education คือ	1.1 การวางแผน 1) จัดทำสื่อดิจิทัล ประยุกต์คุณธรรม จริยธรรมไปใช้ในทุกกลุ่มสาระการ เรียนรู้ให้ ลง มือปฏิบัติและนำไปใช้ 2) เน้นการทำวิจัยในชั้นเรียนเชิงรุกโดย ศึกษาการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาการ ของนักเรียนอาทิ วิจัยแบบ R&D เพื่อหารูปแบบ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับ นักเรียนในปัจจุบันและมีการทำ Action Research หรือทำวิจัยในชั้นเรียน 3) ควรทำวิจัยด้านคุณภาพ เพื่อดูผลการ เปลี่ยนแปลง ด้านพฤติกรรมการแสดงออกของ นักเรียนเป็นรายบุคคล 1.2 การจัดองค์การ 1) นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติด้วย ตนเองในกรณีศึกษาร่วมกันการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนหากิจกรรมหรือแนวทางในการ

ตารางที่ 10 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	แนวทางการปฏิบัติ
3. ด้านการเรียนการสอน(ต่อ)	
การสอนแบบบูรณาการข้าม กลุ่มสาระวิชา (Interdisciplinary Integration) ระหว่างศาสตร์ วิชาต่างๆ ที่เน้นการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้ต่อเนื่อง 4. การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนหรือการทำ Action Research เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนให้ เป็นคนดีมีคุณภาพสามารถดำเนินการโดยกำหนด วันเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียน ให้รางวัล งานวิจัยดีเด่น และส่งเสริมให้ครูออกไปหาความรู้ ภายนอกสถานศึกษา 5. การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม มุ่ง ไปที่ในด้านการมีวินัยในเชิงทักษะเป็นสำคัญ พัฒนาและให้เกิด วัฒนธรรมการเรียนรู้ทางปัญญา	แก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม 2) การจัดการเรียนรู้ให้พัฒนาผู้เรียนตาม หลักธรรมให้ครบตาม ศีล ภาวนาในเชิงทักษะ 1.3 การนำ(การมีภาวะผู้นำ) 1) การจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารและครูต้องเป็น ต้นแบบที่ดีก่อนเสมอ 2) ให้นักเรียนออกแบบกิจกรรมที่เกี่ยวกับการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับชีวิตวิถีของ ตนเอง 1.4 การควบคุม 1) เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงบวกกับ พฤติกรรมเชิงลบให้นักเรียนได้เห็นตามสภาพวิถี ชีวิตในปัจจุบัน หรือเรียนรู้จากสถานการณ์จริง 2) นำการสอนโดยใช้กระบวนการสร้าง ค่านิยมกระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสร้างเจต คติที่ตึ้นนักเรียนจะต้องลงมือปฏิบัติและนำไปใช้ และแสดงออกให้เป็นรูปธรรม 3) นำทฤษฎีเปลี่ยนนิสัยใน 21 วัน (21- Day Habit Theory) มาส่งเสริมพฤติกรรมเชิง จริยธรรม ในรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

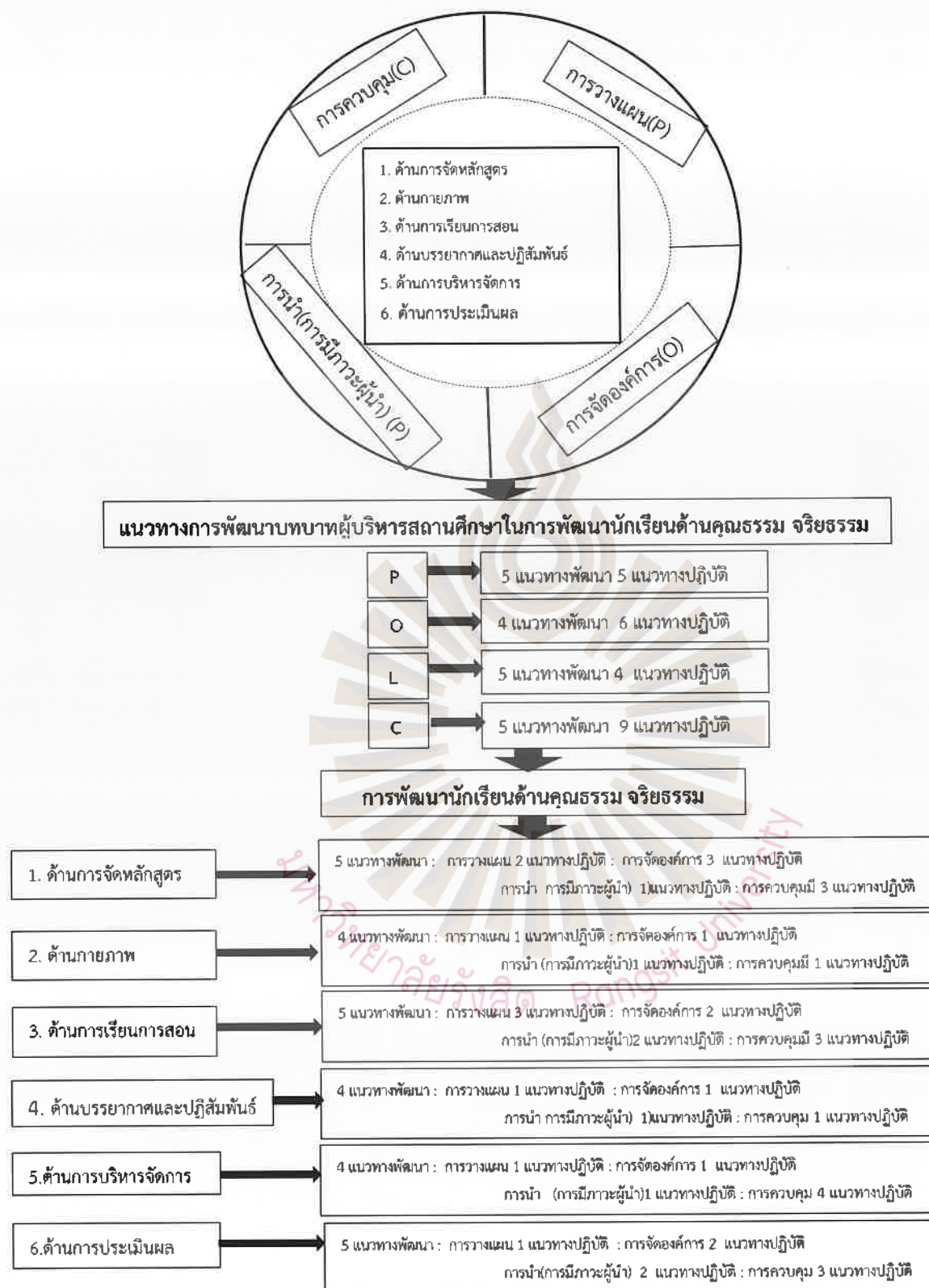
ตารางที่ 10 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	แนวทางการปฏิบัติ
4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์	
1. การปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างผู้บริหารกับครู คุรกับนักเรียน จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้การเรียนได้ผลดี นักเรียนรู้สึกสบายใจ เกิดความไว้วางใจในตัวครู 2. การจัดภาคีเครือข่าย ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มีบทบาทร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษา โดยจัดทำเป็นคู่มือการพัฒนาเด็กด้านคุณธรรมจริยธรรม ร่วมกันโดยสร้างความเข้าใจวิธีการดำเนินการของโรงเรียน โดยจัดการศึกษาตามสภาพความพร้อม คำนึงถึงบรรยากาศ ภาพที่งดงามของโรงเรียนมาใช้พัฒนาผู้เรียน 3. จัดการศึกษาตามสภาพความพร้อม คำนึงถึงบรรยากาศภาพที่งดงามด้านคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนในด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ 4. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหาร มุ่งเน้นความเป็นวัฒนธรรมไทย รวมถึง การปฏิบัติตน ตามหลักศาสนาของตนให้มีภูมิธรรม (ภูมิคุ้มกันชีวิตด้วยหลักธรรม)	1.1 การวางแผน 1) จัดภาคีเครือข่าย ผู้ปกครอง และชุมชนมีบทบาทร่วมกันการพัฒนาเด็กด้านคุณธรรม จริยธรรม 1.2 การจัดองค์การ 1) จัดบรรยากาศกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความสุข มุ่งเน้นความเป็นวัฒนธรรมไทย รวมถึงการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาของตน ให้มีภูมิธรรม สามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างต่อเนื่อง 1.3 การนำ(การมีภาวะผู้นำ) 1) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน 1.4 การควบคุม 1) ควบคุมการบรรยากาศการปฏิสัมพันธ์ที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรมกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. ด้านการบริหารจัดการ	
1. ผู้บริหารสามารถนำการเปลี่ยนแปลงที่ดี กำหนดทิศทางการทำงานเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	1.1 การวางแผน 1) ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทำ Action plan ในการกำหนดงานคุณธรรม จริยธรรม ในแต่ละภาคเรียน 1.2 การจัดองค์การ

ตารางที่ 10 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (ต่อ)

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	แนวทางการปฏิบัติ
5. ด้านการบริหารจัดการ(ต่อ)	
2. โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามบริบทของโรงเรียน	1) พิจารณาสื่อที่น่าติดตาม แยกแยะสื่อที่ดีสามารถเสริมทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงที่สามารถดึงดูดความสนใจให้คิดและตระหนักรู้ได้ สามารถประสานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง
3. การตั้งคณะกรรมการจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม	1.3 การนำ(การมีภาวะผู้นำ) 1) แต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นประธานการปฏิบัติงานร่วมกัน และประสานงานพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม
4. การกำหนดให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทำวิจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม และนำผลการวิจัยด้านคุณธรรมจริยธรรมไปขยายผลให้กับเครือข่ายหรือโรงเรียนอื่นๆ	1.4 การควบคุม 1) รุ่นพี่ดูแลรุ่นน้อง มีการนำความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมไปขยายผล 2) สร้างขวัญกำลังใจกับครูได้ดี และสร้างแรงจูงใจให้ครูได้พัฒนาความรู้และเจตคติที่ดีต่อความเข้าใจ ที่ถูกต้อง ต่อการสอนคุณธรรม จริยธรรม 3) การถ่ายทอดความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรมตามบริบทของโรงเรียน 4) แต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประธานการดำเนินงานเป็นการประสานงาน ปฏิบัติงานร่วมกัน รวมถึงการนิเทศการสอนในกลุ่มสาระอื่นๆ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เป็นการสรุปภาพผลการวิจัยแสดงดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 สรุปผลวิจัย แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

จากการสรุปผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 และแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปปฏิบัติการบรรลุตามเป้าหมายตามนโยบายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ ในการพัฒนาบทบาทผู้บริหารตามหลักการบริหารและการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมๆกับ หลักการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้ง 6 ด้าน Hanson (1996) ได้ให้ทัศนะไว้ว่าการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ควรมีการติดตามกำกับกระบวนการเรียนการสอน สำหรับ Jonathan (2010) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางวิชาการและสภาพบรรยากาศในแต่ละองค์การที่เกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียน คือ ดัชนีสภาพบรรยากาศองค์การ ใช้ ความเป็นผู้นำ ความเป็นมืออาชีพ ความสำเร็จของนักเรียนที่จะดำเนินการในด้าน คุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ เมื่อนักเรียนมีความประพฤติปฏิบัติตัวได้ดี มีคุณธรรม ก็จะส่งตรงไปที่จริยธรรม สามารถสร้างภูมิปัญญา ไปสู่ประสิทธิภาพจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ Scott (2011) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในรัฐหลุยเซียนากลาง ประสิทธิภาพของโรงเรียนเพื่อตรวจสอบการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมในรัฐหลุยเซียนา เกี่ยวกับวัฒนธรรม สภาพบรรยากาศ ความเป็นผู้นำ หลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผล ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างประสิทธิภาพของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของโรงเรียน สภาพบรรยากาศโรงเรียน และ ความเป็นผู้นำ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมาก การรับรู้ของผู้ปกครองแสดงให้เห็นถึงผลการสื่อสารและความร่วมมือระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง การเชิญผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วม จากบุคลากรของโรงเรียนจะเป็นกุญแจสำคัญในการสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียนและเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับสมนอมรวีวัฒน์ (2558) กล่าวว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลและการโยงเข้าสู่รูปแบบพัฒนาการบริหารจัดการคุณธรรมจริยธรรมต่อนั้น ต้องบริหารให้สอดคล้องตามหลักการบริหารงาน โดยเน้นไปที่การพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยเน้นไปที่กระบวนการบริหาร โดยปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาและแนวทางปฏิบัติการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามผลการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น ผู้บริหาร และครู จำนวน 1,429 คน ผู้วิจัยได้ใช้ สถิติในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงบรรยาย(Descriptive Research) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติ (t – test)

เครื่องมือที่ใช้และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 311 คนวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติบรรยาย และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ในเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 ท่านและการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ 15 ท่านและทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุป

การวิจัยแนวทางพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ภาพรวมของสภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า การนำ (การมีภาวะผู้นำ) อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.16$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 2.43$ S.D = 0.98) รองลงมาคือ คือการจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$ SD = 0.76), ($\bar{X} = 3.14$ SD = 0.93) และน้อยที่สุดคือการวางแผน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$ S.D = 0.74), ($\bar{X} = 4.02$ S.D = 0.76) ในขณะที่การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ภาพรวมของสภาพปัจจุบันและปัญหา พบว่า ด้านกายภาพ อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.17$ S.D = 0.75), ($\bar{X} = 2.65$ S.D = 0.99) รองลงมาคือด้านการจัดหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 2.45$ S.D = 1.00 และน้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$ S.D = 0.73), ($\bar{X} = 2.40$ S.D = 0.95) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 กระบวนการบริหารทั้ง 4 ด้าน

1) ด้านการวางแผนมี 5 แนวทางพัฒนา 5 แนวทางปฏิบัติ: 1) ครูและบุคลากร ตระหนักถึง นโยบาย วัตถุประสงค์ การวางแผนการปฏิบัติงาน และการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้เข้าใจตรงกัน 2) การกำหนดและความชัดเจนของนโยบายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร ตามบริบทของโรงเรียน 3) การมีส่วนร่วม ของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการกำหนดหลักการ แนวทางปฏิบัติชัดเจน 4) ครูและบุคลากรเกิดความ ตระหนักในการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรมสร้างความเข้าใจ มีความเข้าใจตรงกัน ในวางแผน การดำเนินงาน การพัฒนานักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล-ระดับมัธยม 5) การวิเคราะห์จุดอ่อนของโรงเรียน เพื่อปรับวิสัยทัศน์ ไปสู่พัฒนาโรงเรียนคุณภาพในการกำหนดหลักการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนให้ ชัดเจนในเชิงรุก สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล แนวทางการปฏิบัติคือ ปรับนโยบายให้สอดคล้องกับใช้วิธีการในการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรมจริยธรรม วิเคราะห์จุดอ่อนของโรงเรียน เพื่อปรับวิสัยทัศน์ กำหนดเป็นวิสัยทัศน์หรืออัต ลักษณ์คุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน วางแผนการดำเนินงาน การพัฒนานักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล เน้น การมีสติเป็นฐาน จะสามารถแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น และวางแผนการปฏิบัติและประยุกต์ การสอนของครูและ กิจกรรมของนักเรียนให้สอดคล้อง ประยุกต์ วิธีการตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

2) การจัดองค์การ มี 4 แนวทางพัฒนา 6 แนวทางปฏิบัติ: 1) ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม 2) การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้อง กับสังคมยุคDisruptive change (*การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่คาดไม่ถึง) 3) กำหนดบทบาท อำนาจ หน้าที่ของผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน กิจกรรมและโครงการต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุกช่วงชั้น ขับเคลื่อนโดยครูในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับ4) การศึกษาวัฒนธรรมชุมชน เพื่อการสร้าง ความสัมพันธ์ร่วมรับผิดชอบในการสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา แนวทางการ ปฏิบัติคือ จัดให้มีกลุ่มงานที่รับผิดชอบด้านคุณธรรมจริยธรรมภายในโรงเรียนโดยเฉพาะ จัดให้มี หน่วยงานจากภายนอกเข้ามาสนับสนุนงานด้านคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนขับเคลื่อนครูให้มีแรง บันดาลใจในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ผลักดันวัฒนธรรมชุมชนให้มีการเคลื่อนไหวนำ คุณธรรม จริยธรรมไปประยุกต์ใช้ต้องเกิดผลกับนักเรียน จัดให้มีเครือข่ายการพัฒนานักเรียนด้าน คุณธรรม จริยธรรม องค์การทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีส่วนร่วม เข้ามาสนับสนุน การระดมทรัพยากร จัด อบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน สำหรับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม

3) การนำ (การมีภาวะผู้นำ) มี 5 แนวทางพัฒนา 4 แนวทางปฏิบัติ: 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา จำเป็นต่อการเป็นแบบอย่างที่ดี มีความ ตระหนักในจรรยาบรรณทางวิชาชีพของผู้บริหาร

สถานศึกษา ด้านการครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยความสมัครใจ 2) การสื่อสารแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษา การสร้างขวัญ ใฝ่ใจ และกำลังใจ จะกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้น ในภารกิจการเรียนการสอนด้วยความจริงใจ 3) เป็นผู้นำในการใช้สื่อและเทคโนโลยี และการพิจารณานำสื่อดิจิทัล เข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม 4) ส่งเสริมการมีเครือข่ายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน 5) การพัฒนาบทบาทผู้ปกครอง ให้มีส่วนร่วม อาทิ การสร้างกลยุทธ์ในความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน แนวทางการปฏิบัติคือ 1) ประสานความร่วมมือกับผู้นำแต่ละหน่วยงานส่งเสริมให้มีเครือข่ายผู้ปกครอง บุคคลภายนอกหน่วยงานอื่น เช่น วัด ศูนย์คุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม สมาคมศิษย์เก่า เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด 2) กิจกรรมที่เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในเชิงรุก ผู้บริหารให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เข้ามาสนับสนุน 3) การระดมทรัพยากร ภารกิจการเรียนการสอน กิจกรรม/โครงการต่างๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างเข้มแข็ง 4) ตรวจสอบพฤติกรรมนักเรียนอย่างจริงจัง รวมถึงปัญหาจากครอบครัวที่เป็นพ่อแม่ ยุคใหม่ มีอุปสรรคในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ดูแลบุตรหลานเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลและกิริยา มารยาท ความเป็นวัฒนธรรมไทยให้มาก

4) การควบคุม มี 5 แนวทางพัฒนา 6 แนวทางปฏิบัติ: 1) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลผู้บริหาร และครู ให้คำปรึกษา สามารถแนะนำเพื่อ ปรับปรุง แก้ไข ในระหว่างดำเนินการร่วมกัน 2) การประเมินหลักสูตร เพื่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการ 3) การประเมินผล (ตามเกณฑ์ของสพฐ.) ติดตามผล เป็นระยะๆ กิจกรรมเน้นทักษะ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและหลักเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่อง 4) การตั้งคณะกรรมการ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน สำหรับการติดตามผลกิจกรรมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมทุกโครงการ ทุกกิจกรรมตามสภาพจริง 5) การแก้ปัญหาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม แต่ละโรงเรียนให้พิจารณาจากปัญหาในแต่ละระดับชั้น กรณีโรงเรียนเล็กแก้ปัญหาไปพร้อมๆ กัน แนวทางการปฏิบัติคือ 1) ผู้บริหารติดตามผลการดำเนินงาน วิชาการหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีการกำกับติดตามกระบวนการเรียนรู้ 2) ประเมินผลโครงการ/กิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 2) วัดผลจากความพึงพอใจจากผู้ปกครอง บุคคลภายนอกและเสียงสะท้อนของชุมชน และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขระหว่างครูและผู้ปกครอง 3) การประเมินผลจากความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักเรียนไปในทางที่ดีขึ้นให้เห็นเป็นรูปธรรม 4) ประเมินผลจากพฤติกรรมของนักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการอย่างต่อเนื่อง 5) นำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการสอน โครงการและกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมให้ดีขึ้นได้ เปรียบเทียบกันในแต่ละปี 6) เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนสามารถให้คำปรึกษา แนะนำการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลภายในโรงเรียน สามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน

สำหรับแนวทางการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม มีดังนี้ 1) ด้านการจัดหลักสูตร มี 5 แนวทางพัฒนา 9 แนวทางปฏิบัติ: 1) พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรทุกปีเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี

เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 2) ภาควิชาครุศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ร่วมกันการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพ บริบทของสถานศึกษาและความต้องการ 3) การจัดหลักสูตรท้องถิ่น มาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้สอดคล้องแต่ละรายวิชา ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) การส่งเสริม สนับสนุนอบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ แนวทางปฏิบัติ คือ การวางแผน 1) กำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรร่วมกับภาควิชาครุศึกษา คือ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ บริบทของสถานศึกษาและความต้องการของสังคม ชุมชน 2) กำหนดเรื่องคุณธรรมจริยธรรมไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ทุกรายวิชา การจัดทำหลักสูตร 3) บูรณาการเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในหลักสูตรทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4) จัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรหลักพุทธธรรม และบูรณาการหลักธรรม ในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และสามารถปฏิบัติได้จริง 5) ผู้สอนต้องเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นกัลยาณมิตร มีความเมตตา อ่อนโยน อดทน อดกลั้นและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้เรียน การนำ(การมีภาวะผู้นำ) 6) ให้นักเรียนนำการจัดทำกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและมีส่วนร่วมและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการควบคุม กำหนดเรื่องคุณธรรมจริยธรรมประเมินผลการจัดการเรียนรู้ทุกภาคเรียน 7) วัดผลจากแผนการจัดการเรียนรู้ วัดจากการปฏิบัติจริงของนักเรียน และ 8) ให้ครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดผล ประเมินผล

2) ด้านกายภาพ มี 4 แนวทางพัฒนา 4 แนวทางปฏิบัติ : 1) การให้ความสำคัญต่อบุคคล เช่น ครูต้นแบบ นักเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ปกครองตัวอย่างที่ดีและนักเรียนที่มีความประพฤติที่ดี ชุมชนที่ปฏิบัติงาน หรือปฏิบัติตนเป็นบุคคลตัวอย่าง ดำเนินการให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง 2) การจัดบรรยากาศ รมรื่น สวยงาม สะอาด เอื้อต่อการเรียนรู้ จริยธรรมในโรงเรียนนักเรียนมีส่วนร่วมดูแลรับผิดชอบ ถือเป็นกิจกรรมตามชีวิตวิถี การเสริมสร้างความสะอาดที่กายไปสู่ใจ ใจที่สะอาด สว่างสงบยอมเสริมสร้างสติปัญญา 3) การนำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม นำเข้าสู่ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน 4) การติดตามปัญหาสังคมและสถานการณ์บ้านเมือง โดยนำหลักธรรม มาปรับแก้ไขในเชิงวิเคราะห์ ส่งเสริมฝึกทักษะชีวิตพัฒนาให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ทางปัญญา แนวทางปฏิบัติคือ การวางแผน 1) สำรวจแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมตามบริบทของโรงเรียน เพื่อสร้างกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ ให้เป็นรูปธรรมการจัดองค์การ 2) จัดบรรยากาศการจัดการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นให้พัฒนาเรียนตามหลักธรรม ทาน ศีล ภาวนาในเชิงทักษะ ส่งเสริมปฏิบัติ การนำ(การมีภาวะผู้นำ) 3) ผู้บริหารโรงเรียนครูจำเป็นต้องตระหนักและสร้างบรรยากาศ เป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นกัลยาณมิตรต่อนักเรียนอย่างจริงใจ การควบคุม 4) ให้ติดตามผลการพัฒนานักเรียนคุณธรรม จริยธรรมโดยการพูดคุยอย่างเมตตา สัมผัสอย่างอ่อนโยน ให้ขวัญกำลังใจแก่นักเรียน

3) ด้านการเรียนการสอน มี 5 แนวทางพัฒนา 10 แนวทางปฏิบัติ: 1) การจัดกิจกรรมที่พัฒนา ด้านคุณธรรม จริยธรรมแบบบูรณาการกับท้องถิ่น เน้นการเรียนการสอนแบบโครงการ การสอนโดยใช้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นจากเหตุการณ์ หรือสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม การ สร้างค่านิยมที่ดี กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสร้างเจตคติที่ดี ฝึกทักษะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติและ นำไปใช้ 2) การนำสื่อดิจิทัลมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรมทันสมัย มีความ หลากหลาย เป็นสื่อที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ครูต้องดูแล ชี้แนะให้คำแนะนำ อย่างใกล้ชิด 3) การ จัดการเรียนการสอนแบบ (Problem-based learning หรือ PBL) โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อให้นักเรียนหา กิจกรรมหรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และเน้นการถอดบทเรียน และ STEM Education คือการสอนแบบบูรณาการข้าม กลุ่มสาระวิชา (Interdisciplinary Integration) ระหว่างศาสตร์วิชาต่างๆ ที่เน้นการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้ต่อเนื่อง 4) การส่งเสริมการ ทำวิจัยในชั้นเรียนหรือการทำ Action Research เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณภาพ สามารถดำเนินการโดยกำหนดวันเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียน ให้รางวัลงานวิจัยดีเด่น และส่งเสริมให้ครู ออกไปหาความรู้ภายนอกสถานศึกษา 5) การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม มุ่งไปที่ในด้านการมี วินัยในเชิงทักษะเป็นสำคัญพัฒนาและให้เกิด วัฒนธรรมการเรียนรู้ทางปัญญา แนวทางปฏิบัติคือ การ วางแผน 1) จัดทำสื่อสีขาว ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน 2) เน้นการวิจัย ในชั้นเรียนเชิงรุกโดยศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาการของนักเรียน อาทิ วิจัยแบบ R&D เพื่อหารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนปัจจุบัน และมีการทำ Action Research หรือทำวิจัยในชั้นเรียน 3) ควรทำวิจัยด้านคุณภาพ เพื่อดูผลการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม การ แสดงออกของนักเรียนเป็นรายบุคคล การจัดองค์การ 4) ผู้บริหารและ ครูจะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ดี ที่สุดสำหรับนักเรียนและได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติด้วยตนเองในกรณีศึกษาร่วมกันการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนหากิจกรรมหรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม 5) การจัดการ เรียนรู้ให้พัฒนาผู้เรียนตามหลักธรรม ทาน ศีล ภาวนาในเชิงทักษะพัฒนาให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ทาง ปัญญา การนำ(การมีภาวะผู้นำ) 6) การจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้ประสบผล ผู้บริหาร และครูต้องเป็นต้นแบบที่ดีก่อนเสมอ 7) ให้นักเรียนออกแบบกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับชีวิตวิถีของตนเอง การควบคุม) 8) เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงบวกกับพฤติกรรมเชิง ลบให้นักเรียนได้เห็นตามสภาพวิถีชีวิตในปัจจุบัน หรือเรียนรู้จากสถานการณ์จริง 9) นำการสอนโดยใช้ กระบวนการสร้างค่านิยมกระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสร้างเจตคติที่ดี นักเรียนจะต้องลงมือปฏิบัติ และนำไปใช้ และแสดงออกให้เป็นรูปธรรมและ 10) นำทฤษฎีเปลี่ยนนิสัยใน 21 วัน (21-Day Habit Theory) มาส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ในรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ มี 4 แนวทางพัฒนา 4 แนวทางปฏิบัติ: 1) การปฏิสัมพันธ์ ทางวาจาระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับนักเรียน จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้การเรียน

ได้ผลดี นักเรียนรู้สึกสบายใจ เกิดความไว้วางใจในตัวครู 2) การจัดภาคีเครือข่าย ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มีบทบาทร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาโดยจัดทำเป็นคู่มือการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกันโดยสร้างความเข้าใจวิธีการดำเนินการของโรงเรียน โดยจัดการศึกษาตามสภาพความพร้อม คำนึงถึงบรรยากาศ ภาพทั้งดงามของโรงเรียนมาใช้พัฒนาผู้เรียน 3) จัดการศึกษาตามสภาพความพร้อม คำนึงถึงบรรยากาศภาพทั้งดงามด้านคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนในด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหาร มุ่งเน้นความเป็นวัฒนธรรมไทย รวมถึง การปฏิบัติตน ตามหลักศาสนาของตนให้มีภูมิธรรม(ภูมิคุ้มกันชีวิตด้วยหลักธรรม) แนวทางปฏิบัติคือการวางแผน 1)จัดภาคีเครือข่าย ผู้ปกครอง และชุมชน จัดทำสื่อสีขาวในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในมุมต่างๆ ในโรงเรียน การจัดองค์การ 2)จัดบรรยากาศกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความสุข มุ่งเน้นความเป็นวัฒนธรรมไทย รวมถึงการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาของตน ให้มีภูมิธรรม สามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างต่อเนื่อง การนำ(การมีภาวะผู้นำ) 3)ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน การควบคุม 4) ควรบูรณาการบรรยากาศการปฏิสัมพันธ์ที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรมกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5) ด้านการบริหารจัดการ มี 4 แนวทางพัฒนา 7 แนวทางปฏิบัติ: 1) ผู้บริหารกำหนดทิศทางการทำงานเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำการเปลี่ยนแปลงที่ดี 2)โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามบริบทของโรงเรียน 3) การตั้งคณะกรรมการจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม 4) การกำหนดให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทำวิจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม และนำผลการวิจัยด้านคุณธรรมจริยธรรมไปขยายผลให้กับเครือข่ายหรือโรงเรียนอื่นๆ แนวทางปฏิบัติคือ 1)ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การวางแผนทำAction plan ในการกำหนดงานคุณธรรม จริยธรรม ในแต่ละภาคเรียน การจัดองค์การ 2) พิจารณาสื่อที่น่าติดตาม แยกแยะสื่อที่ดีสามารถเสริมทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงที่สามารถดึงดูดความสนใจให้คิดและตระหนักรู้ได้ สามารถประสานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง การนำ(การมีภาวะผู้นำ) 3 แต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นประธานการ ปฏิบัติงานร่วมกัน และประสานงานพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมการควบคุม 4)ให้นักเรียนรุ่นพี่ดูแลรุ่นน้อง มีการนำความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมไปขยายผล 5) สร้างขวัญกำลังใจกับครูและสร้างแรงจูงใจให้ครูได้พัฒนาความรู้และเจตคติที่ดีต่อความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการสอนคุณธรรม จริยธรรม 6)การถ่ายทอดความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามบริบทของโรงเรียน 6) แต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมประธานการดำเนินงาน เป็นการประสานงาน ปฏิบัติงานร่วมกัน รวมถึงการนิเทศการสอนในกลุ่มสาระอื่นๆ

6) ด้านการประเมินผล มี 5 แนวทางพัฒนา 8 แนวทางปฏิบัติ: 1)โรงเรียนกำหนดเป้าหมายของการนิเทศภายในด้านคุณธรรม จริยธรรมร่วมกัน ระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างชัดเจน 2. การกำหนดรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน ประสานกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ 3) กำหนดตัวชี้วัดในการวัดผลและประเมินผลด้านคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนใน

ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4) สนับสนุนคณะกรรมการจากภายนอก เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่มีประสบการณ์จริง เพื่อช่วยส่งเสริมการนิเทศด้านคุณธรรม จริยธรรม ร่วมด้วย 5) พัฒนาการ ใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยวิธีที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง ให้กับครู ผู้ปกครอง และนักเรียน แนวทางปฏิบัติคือ การวางแผน 1) กำหนดเป้าหมายของการนิเทศภายในด้าน คุณธรรม จริยธรรมร่วมกัน การจัดองค์การ 1) วัดผลก่อนจัดการเรียนการสอนเพื่อวัดความรู้เดิม วัด ระหว่างทำการเรียนการสอน และวัดหลังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อหาคุณภาพที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ใช้ 2) วิธีการวัดผลประเมินผลในด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย การนำ(การมีภาวะผู้นำ)1) ให้นักเรียนนำเสนอผลงานด้านคุณธรรมจริยธรรม แสดงความคิดเห็น บอกคุณค่าของงาน 2) การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันสร้างความเข้าใจให้ครูทราบถึงคุณธรรมจริยธรรมต้องใช้แบบอย่างที่ดี เพราะตัวอย่างที่ดีสำคัญกว่าการสอนการควบคุม 1)การนิเทศให้ชัดเจน ควรมีการทำ AAR (After Action Review) 2)วิธีการวัดและประเมินผล ระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างชัดเจนให้เป็นแบบกัลยาณมิตรไม่ เป็นทางการ ทำสมุดบันทึกผลการประเมินคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และด้วยวิธีการสะท้อนคิด (Reflection Thinking)และ3)สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ตลอดปีการศึกษา ทั้งในและนอกห้องเรียน

อภิปราย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยเสนอการ อภิปราย ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูเพศหญิงมีอายุระหว่าง 30 - 40 ปี มากที่สุด วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ตำแหน่งปัจจุบันข้าราชการชำนาญการพิเศษ มากที่สุด ประสบการณ์การทำงานมากกว่า 25 ปี แสดงว่าในภาพรวมของผู้ให้ข้อมูล มีวุฒิการศึกษาเริ่มต้นที่ ปริญญาตรี และประสบการณ์งานสอนและกิจกรรมต่างๆ แสดงถึง ความรู้หรือธรรมปัญญา เป็นหลัก กระบวนการความเชื่อที่คนได้รวบรวมจากประสบการณ์อันยาวนาน และได้ถูกสืบทอดต่อกันมาและ สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ในการใช้วิธีการ สั่งสอน อบรม บ่มนิสัยแบบสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าปัจจุบันสามารถ ประยุกต์เทคนิค วิธีการสอนให้กลมกลืน สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ สอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน (2558)ที่เสนอแนวคิดไว้อย่างน่าสนใจว่า เรื่องคุณธรรม จริยธรรมนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ต้องช่วยกันคิดและพัฒนาแนวทางใหม่ๆ ให้สร้างเป็นวัฒนธรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม สร้างบรรยากาศวัฒนธรรมองค์การ และความสัมพันธ์ระหว่างให้ผู้บริหารกับครู ครูกับตนเอง ครูกับนักเรียน ให้เกื้อกูลสนับสนุนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกัน จึงกล่าวได้ว่า ประสบการณ์ที่

เชี่ยวชาญในประสบการณ์ของครู อันทรงคุณค่า อาจที่ไม่จำเป็นต้องสูงกว่าปริญญาตรีได้ เพียงแค่ครูจะเข้าใจมีความละเอียดอ่อน ในการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ด้านคุณธรรม จริยธรรมได้ดี

1. สภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ โดยแยกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1.1) ภาพรวมของสภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ที่พบว่า การนำ (การมีภาวะผู้นำ)อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด นั้นแสดงให้เห็นว่า การเป็นผู้นำต้องเริ่มจากการมีความปรารถนาที่จะนำผู้อื่น การจะเป็นผู้นำซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปนั้นไม่ง่าย และหากไม่ผ่านการศึกษา การมีทักษะ และประสบการณ์ อีกทั้งความมั่นใจว่าต้องการจะนำผู้อื่น และเป็นผู้นำที่ดีคงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก สอดคล้องกับ Vicere (1996:67-80:อ้างจากกัญญามน อินทวาท, 2555) ได้เสนอแนะแนวทางของการพัฒนาภาวะผู้นำให้มีประสิทธิภาพ ไว้หลายด้าน เช่น การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นกระบวนการพัฒนาที่ผสมผสานจากประสบการณ์ การฝึกอบรม การศึกษาและรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถจะพัฒนาการมีภาวะผู้นำของครูได้ตามที่(York-Barr and Duke ,2004:260) สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูและสรุปความหมายของภาวะผู้นำของครูได้คือครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน ใช้บทบาทของผู้นำเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ท่ามกลางครู และครูผู้นำเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยมุ่งเน้นที่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบมีส่วนร่วม ตามภารกิจที่ปฏิบัติ มุ่งคุณภาพขององค์การ เป็นต้น ปัญหารองลงมาคือ การควบคุม ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นที่จะต้องสังเกตพฤติกรรมของครูและนักเรียนหลังจากเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การประเมินผลที่รวมทั้งการเรียนการสอน และโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับหลักการของHarris (1963) ว่า การควบคุม เป็นการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานต่างๆ ว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่และมีข้อบกพร่องอะไรที่จะต้องทำการแก้ไขหรือไม่ ในการวิจัยนี้ เป็นการควบคุม ในลักษณะการวัดและประเมินผล ในการบริหารและการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด และบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามที่ ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วย สอดคล้องกับ Glickman et al. (2001) กล่าวถึงลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานคือ ผู้บริหารมีความหลากหลายของภาวะผู้นำซึ่งรวมถึงภาวะผู้นำของครูด้วย ที่ควรตระหนักถึงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง ได้รับการสนับสนุนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การจัดกิจกรรมด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรมเน้นที่การมีส่วนร่วม มีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง มีแผนการสอนที่ดี ครูมีความร่วมมือกัน รองลงมาคือ การควบคุม กำหนดให้ครูและนักเรียนร่วมติดตามและประเมินผลการเรียนการสอน โครงการ/กิจกรรมการเรียนรู้ด้าน

คุณธรรม จริยธรรม เป็นปัญหารองซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ไม่ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ในด้านการจัดองค์การ ปัญหาอยู่ที่การกระจายอำนาจ การตัดสินใจจากหัวหน้าสายขึ้นไปสู่ครูและนักเรียนโดยตรงการจัดทำโครงการ/กิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ส่วนปัญหาอื่นๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับประเด็นความถี่ของข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ มีประเด็นที่ตรงกันมากเช่นกัน อาทิ ด้านการจัดการองค์การคือ บุคลากรน้อย ภาระงานมาก รองลงมา คือด้านการวางแผน ปัญหาที่พบคือ การสำรวจสภาพปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมยังไม่ชัดเจนและทั่วถึง การจัดทำแผนปฏิบัติงานด้านคุณธรรม จริยธรรมยังไม่ชัดเจนงบประมาณในการจัดกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรมไม่เพียงพอ สำหรับในด้านการควบคุม คือการนิเทศติดตามผลยังไม่เป็นระบบขาดความต่อเนื่อง แสดงถึง การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาครู การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จะส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dessler (2004) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องวางแผนการทำงานจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ สอดคล้องกับธรรุณชก ศรีทิพย์รัตน์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยภาวะผู้นำ กระบวนการในการวางแผน การประสานงาน และการดำเนินงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมปอง ใจดีเฉย และคณะ (2557) ได้รายงานโครงการศึกษาวิจัยกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร ต้องวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี หลักสูตรต้องพัฒนาการคิด การทำงานร่วมกัน โดยเชื่อมโยงกับการนำไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิตและ Glickman et al. (2001) ได้สรุปลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน คือผู้บริหารมีความหลากหลายของภาวะผู้นำซึ่งรวมถึงภาวะผู้นำของครูด้วย ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง ได้รับการสนับสนุนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การจัดกิจกรรมด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรมเน้นที่การมีส่วนร่วม มีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง มีแผนการสอนที่ดี ครูมีความร่วมมือกัน

1.2) ภาพรวมของสภาพปัจจุบันและปัญหา ของการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ภาพรวมที่พบว่า ด้านกายภาพ อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดนั้น จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ ต่อสภาพแวดล้อมด้านคุณธรรม จริยธรรมนั้น จะเห็นว่า ปัญหาของสถานศึกษานั้นคือ จะจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ลักษณะกายภาพในโรงเรียนที่จะต้องอำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างความสนใจใฝ่รู้และศรัทธา ปราศจากความกลัวและวิตกกังวล รองลงมาคือ ด้านการจัดหลักสูตร จากผลการวิจัย ผู้บริหารต้องเป็นที่ปรึกษาที่ดีและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการจัดทำหลักสูตรบูรณาการกิจกรรมและประสบการณ์ รวมถึงการปรับ การพัฒนาและการประเมิน

หลักสูตรที่เกี่ยวกับการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมซึ่งปัญหานั้นสอดคล้องกับสุธัญชนก ทรัพย์ย้อย (2557)จากการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2 พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดด้านการจัดหลักสูตรคือ การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2550)ได้ให้แนวคิดว่าการจัดการความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำเป็นต้องเน้นผู้ปฏิบัติเป็นกิจกรรมที่ผู้ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม เอาประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนความรู้กัน คือเน้นความรู้ปฏิบัติด้านคุณธรรม ผู้วิจัยเห็นว่า ควรให้ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นด้วย จากข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ครูยังต้องการผู้บริหารโรงเรียนที่วางแผน จัดทำหลักสูตรโดยบูรณาการด้านคุณธรรม จริยธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละวิชาครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เน้นหลักสูตรเกี่ยวกับด้านการแก้ปัญหาและกิจกรรมที่เสริมทักษะหลากหลาย อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังพบปัญหาร่องลงมาเกี่ยวกับ การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องจากข้อเสนอแนะและความถี่ของปัญหา พบว่าการนิเทศการจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมยังไม่ต่อเนื่องการประเมินผลไม่เป็นไปตามแผน ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการประเมินควรจัดให้มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมทุกวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับสุธัญชนก ทรัพย์ย้อย (2557)จากการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2 พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดด้านการประเมินผลคือไม่มีการประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน

ส่วนในด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ Scott (2011) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในรัฐหลุยเซียนากลาง ประสิทธิภาพของโรงเรียนเพื่อตรวจสอบการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมในรัฐหลุยเซียนา เกี่ยวกับวัฒนธรรม สภาพบรรยากาศ ความเป็นผู้นำ หลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผล ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียน พบว่า มีความ สัมพันธ์กันระหว่างประสิทธิภาพของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของโรงเรียน สภาพบรรยากาศโรงเรียน และ ความเป็นผู้นำ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมาก การรับรู้ของผู้ปกครองแสดงให้เห็นถึงผลการสื่อสารและความร่วมมือระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง การเชิญผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วม จากบุคลากรของโรงเรียนจะเป็นกุญแจสำคัญในการสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียนและเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยเนื่องจากว่าปัจจุบันสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตที่เร็วและรุนแรงมาก โดยเฉพาะจากสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย ทำให้การลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่แสดงถึงการถดถอยทางศีลธรรมซึ่งสอดคล้องกับเพ็ญแข ประจณปัจจนิก (2551)ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม: แนวทางและการปฏิบัติ พบว่า เด็กและเยาวชนขาดจิตสำนึกที่ดี และภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ขาดผู้ที่เป็นตัวแบบที่ดี ผู้วิจัยเห็นว่า สังคมไทยปัจจุบันยังขาด

ความเอาใจใส่กันและมีการกล่าวโทษ ใส่ร้ายกัน มักจะผลึกความรับผิดชอบระหว่างสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ว่าต้องเป็นหน้าที่ของใคร ขณะเดียวกันผู้ใหญ่ในสังคม หรือผู้บริหารในหน่วยงานในภาครัฐและเอกชน ก็จำเป็นต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้วยเช่นกัน

ส่วนปัญหาอื่นๆ ที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากทุกด้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกับประเด็นความถี่ของข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ มีประเด็นที่ตรงกันมาก เช่นกัน อาทิ คือด้านการบริหารจัดการ ปัญหาที่พบคือ การกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมไม่ต่อเนื่องด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ระบบกรรมการนักเรียนยังขาดการมีส่วนร่วม สำหรับด้านการประเมินผล แผนการนิเทศติดตามผล ยังไม่ชัดเจน ส่วนในด้านการเรียนการสอน ขาดการส่งเสริม การสอนนักเรียน ด้านทักษะในการแก้ปัญหาในเชิงวิเคราะห์ จากข้อเสนอแนะได้กล่าวถึง การเรียนการสอน ที่ครูยังขาดการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรม/โครงการด้านคุณธรรม จริยธรรม ไม่ต่อเนื่อง และด้านการประเมินผล ครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ควรมีการจัดการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ Glickman et al. (2001) ได้สรุปลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารที่ปรับปรุงแล้ว ต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อมูลในการสร้างรูปแบบของโรงเรียน และผลการวิจัยยังพบอีกว่า โรงเรียนควรประเมินผลจากความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนทั้งด้านต่างๆรวมถึง พฤติกรรมของนักเรียนซึ่งวัดผลได้จากความพึงพอใจจากผู้ปกครอง บุคคลภายนอกและเสียงสะท้อนของชุมชน และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขระหว่างครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง ได้รับการสนับสนุนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การจัดกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรมเน้นที่การมีส่วนร่วม มีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง มีแผนการสอนที่ดี ครูมีความร่วมมือกัน

2. แนวทางพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สามารถอภิปรายเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1) การวางแผน: แนวทางพัฒนา เป็นการกำหนดทิศทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารที่ชัดเจน การเข้าใจตรงกัน การจัดการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมถึงโครงการกิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับ Harris (1963) ได้นำเสนอแนวคิดของ Allen (1963 อ้างใน นิรัชกร ทองน้อย, 2556) ว่ากระบวนการวางแผน (Planning Process) การคิด (thinking) การคิดแผนที่จะทำในอนาคตตามลำดับก่อนหลัง จัดทำตารางงาน (Scheduling) โครงการ (Programming) เป็นขั้นนำแผนไปปฏิบัติตระหนักในปัญหาและอุปสรรคของแผนงานที่เกิดขึ้นหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นสำหรับการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับ Katz (2005) ได้ทำการวิเคราะห์ความรู้ความสามารถของผู้บริหารโดยใช้วิธีที่เรียกว่า Three Skill Method หรือ ทฤษฎี 3 ทักษะ คือ ด้านการวางแผน การจัดการ เป็นทักษะเทคนิค (Technical Skill) ในการใช้ความรู้ กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การ

ฝึกปฏิบัติ การศึกษาเพิ่มเติมและการฝึกอบรม ผู้วิจัยเห็นว่า มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงที่คุณธรรม จริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ก็จะสามารถได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โครงการต้องดำเนินการที่ ต่อเนื่องและยาวนาน สำหรับครูคือกลุ่มผู้ร่วมสร้างและบริหารการเรียนการสอน หล่อหลอมให้นักเรียน ต้องเป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2551

2) การจัดองค์การ: การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นวัฒนธรรมเริ่มต้นที่สำคัญ การปรับทัศนคติ ในการปฏิบัติงาน ในช่วงการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว ของสังคมยุคDisruptive changeความชัดเจนในบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ กิจกรรมและโครงการต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น สอดคล้องกับ สมุน อมร วิวัฒน์ (2558) กล่าวว่า ในการบริหาร การจัดโครงการ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ถ้า ผู้บริหาร ครู และนักเรียนไม่เปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็นคนมีคุณธรรม และยังไม่รู้วิธีที่จะไปปฏิบัติ ไม่เป็นแบบอย่าง ก็จะ เป็นสาเหตุของปัญหา การขับเคลื่อน นอกจากนี้ ยังรวมถึงจัดโครงสร้างของตำแหน่งงานโดยสร้าง หลักเกณฑ์ในการทำงาน แบ่งงานโดยกำหนดหน้าที่ที่มอบหมายอำนาจให้ตามหน้าที่ และการรวบรวม ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุ อุปกรณ์

3) การนำ (การมีภาวะผู้นำ): เป็นสภาพปัจจุบันและปัญหาภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า การนำหรือการมีภาวะผู้นำในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยความศรัทธาใน จรรยาบรรณทางวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ถือว่าสำคัญมาก และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจาก ผู้ตอบแบบสอบถาม ปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษาที่พบนั้น เป็นเรื่องของการสื่อสารทางวาจา การมี ปฏิสัมพันธ์ ความจริงใจ ต่อครูและนักเรียนรวมถึงชุมชนจากหลายๆฝ่ายซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยนต์ เพาพาน (2559) กล่าวว่า หลักการของคุณลักษณะความเป็นผู้นำยุคใหม่ว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ (Visionary) เป็นนัก สร้างสรรค์ (Creative) นักการสื่อสาร (Communicator)นักคิดวิเคราะห์ (Critical Thinker)สร้างชุมชน (Builds Community)และที่สำคัญคือเป็นตัวแบบที่ดี (Good Model) การที่ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าสู่ใน ยุคปฏิรูปการศึกษา ก็สอดคล้องกับ Hoy and Miskel. (2001:169) ได้กล่าวไว้ว่าความสามารถในการ บริหาร จัดการ มียุทธศาสตร์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง คือจะต้องเป็นทั้ง นักพัฒนา นักแก้ปัญหา นักตัดสินใจ นักประนีประนอม นักการทูต นักวางแผน นักปกครอง และ นักประชาสัมพันธ์ มนุษย์สัมพันธ์ เป็นศิลปะและการปฏิบัติโดยเริ่มจากการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน (2558) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องปฏิรูปตนเอง ควรทำทุกอย่างให้โปร่งใส หลังจากนั้นจึงนำครู ปลุกฝังให้นักเรียน มาปรับความเข้าใจกัน พัฒนา อบรมครู แล้วนำไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนของตนเอง พัฒนาโรงเรียนก่อน จึงค่อยพัฒนาครูและสุดท้ายก็พัฒนาที่ตัวนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา มี ความจำเป็นต่อความเป็นผู้นำ อย่างเป็นมืออาชีพนั้นสอดคล้องกับประเสริฐ รุจิรา (2562)จากการ สัมภาษณ์ ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องศรัทธาในอาชีพ และต้องประพฤติตน นำการเป็น

แบบอย่างที่ดีด้วย นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อคิดเพิ่มเติมจากการประชุมสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังนี้

“ การเป็นแบบอย่างที่ดีจะสร้างเกราะป้องกัน ความดียั่งยืน มีคุณค่ากว่าการสอน ”

“ การเลี้ยงดูไม่ถูกต้อง รักลูกไม่ถูกทาง ก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรม ”

“ ครูห้ามบ่น ห้ามตี สามารถทำลายความคิดของครูได้ถือว่า เป็นบุญแ่สำคัญ ”

ข้อคิดดังกล่าว สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมได้เป็นอย่างดี

4) การควบคุม: ในการวิจัยนี้หมายถึงการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล อย่างต่อเนื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ โครงการ/กิจกรรม ต่างๆ เริ่มจากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ก็จะมีการนิเทศการสอน ติดตามผลการเรียนการสอน ที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดผลพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Cave (1992) ได้ศึกษาการวิจัยการบริหารการประถมศึกษาในท้องถิ่นเปรียบเสมือนการนิเทศการสอน ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษานอกเมืองรัฐนอร์ทเจอร์ซี โดยใช้ประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศการสอนโดยเปรียบเทียบการประเมินบทบาทในการนิเทศการสอนโรงเรียนในเมืองและนอกเมืองพบว่า ผู้บริหารมีทัศนะต่อการนิเทศมาก ขณะเดียวกันทัศนะครูก็เห็นสอดคล้องกับผู้บริหาร

แนวทางการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

1) ด้านการจัดหลักสูตร: จากข้อเสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างเพื่อนครู การทำงานเป็นทีมผ่นีระหว่างกลุ่มวิชา พัฒนาการเรียนรู้ ให้มีมาตรฐานหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีภาคีเครือข่าย ร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพ บริบทของสถานศึกษาและความต้องการ จากข้อเสนอแนะ จากแบบสอบถามปลายเปิด เสนอว่า การจัดหลักสูตรท้องถิ่น มาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้สอดคล้องแต่ละรายวิชา ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้เหมาะสมบริบทของโรงเรียนและชุมชน ตามสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สำหรับกระบวนการบริหารจัดการจัดการหลักสูตรสอดคล้องกับ ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ (2557) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งประกอบไปด้วย 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย เวียดนาม ลาว กัมพูชา พม่า อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และบรูไน พบว่าแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียนนั้น ผ่านกระบวนการปลูกฝังผ่านทางสถาบันศาสนา และ การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับกระทรวงวัฒนธรรม (2560) ได้จัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) เพื่อมุ่งหวังทุกภาคของสังคมร่วมกันขับเคลื่อนคุณธรรมไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นโรงเรียนก็จำเป็นต้องจัดหลักสูตรเพื่อรองรับแผนแม่บทดังกล่าว

จัดหลักสูตรเพื่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม จึงควรคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรและคณะกรรมการประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนและนักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

2) ด้านกายภาพ: แนวทางพัฒนาของการศึกษาจึงมุ่งพัฒนาไปผู้บริหารที่เป็นแบบอย่างที่ดี ครูต้นแบบและ นักเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ปกครองตัวอย่างที่ดูแลนักเรียนให้มีความประพฤติที่ดี ชุมชนที่ปฏิบัติงาน หรือปฏิบัติตนเป็นบุคคลตัวอย่าง สอดคล้องกับธีรศักดิ์ อุปไมยอชิไชย(2560) กล่าวถึง แผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 หมวด 4 ที่ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา ปรับปรุงการบริหารจัดการให้เอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอน พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด สามารถ “ ไข่โลก ” เป็นห้องเรียน นักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมดูแลรับผิดชอบกิจกรรมต่างๆตามชีวิตวิถี การเสริมสร้างความสะอาดที่กายไปสู่ใจ ใจที่สะอาด สว่างสงบย่อมเสริมสร้างสติปัญญา และการติดตามปัญหาสังคมและสถานการณ์บ้านเมือง โดยนำหลักธรรม มาปรับแก้ไขในเชิงวิเคราะห์ สู่การฝึกทักษะชีวิตพัฒนาให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ทางปัญญา เป็นการพัฒนาที่ดี ผู้วิจัยเห็นว่าการวางแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมตามบริบทของโรงเรียน จัดบรรยากาศการจัดการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นให้พัฒนาเรียนตามหลักธรรม ทาน ศีล ภาวนาในเชิงทักษะนั้น สอดคล้องกับศิริวรรณ กันศิริ(2559)จากการศึกษา การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

3) ด้านการเรียนการสอน: จะเห็นว่ามีแนวทางพัฒนาและแนวทางปฏิบัติอยู่หลายประเด็น และจำเป็นที่จะบูรณาการไปด้วยกัน อาทิการปลูกฝังพื้นฐานด้านวิชาการ พื้นฐานด้านชีวิตและสังคมด้านจิตวิทยา เป็นพื้นฐานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยการคิด การหยั่งเห็นการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และความต่อเนื่องของโครงการและกิจกรรม ซึ่งปัญหาที่พบก็สอดคล้องกับสุธัญชนก ทรัพย์ย้อย(2557)จากการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางปัญหาที่พบมากที่สุดคือการจัดหลักสูตรและ การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากหลักสูตรแล้วการเรียนการสอน โครงการ และกิจกรรม ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เน้นการพัฒนา ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ส่วนในการด้านการสอนตามหลักการของทิตินา แคมมณี (2550 : 3-4) กล่าวถึงคำว่า รูปแบบการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียน

การสอนที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ มีแบบแผนตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการแนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆต้องประกอบด้วยปรัชญาหรือทฤษฎีหรือหลักการหรือแนวคิด การอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถ นำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนหรือการทำ Action Research ในก็มีความจำเป็นเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2550) กล่าวว่า งานวิจัยจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าก่อนที่จะลงมือทำจริงกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นภายในชั้นเรียน ในโรงเรียนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์: จากการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ ครูมีความต้องการปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับนักเรียน จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้การเรียนได้ผลดี ให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ เกิดความไว้วางใจในตัวครู ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มีบรรยากาศของการเคารพอ่อนน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส การมีความเมตตากรุณาต่อกัน แสดงว่า ต้องเริ่มจากการสร้างวัฒนธรรมองค์การ สอดคล้องกับ Hanson (2000) จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทางจริยธรรมและเข้มแข็งของวัฒนธรรมองค์การของผู้บริหารโรงเรียน พบว่าการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพผู้บริหารจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับจริยธรรม วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน และบริหารงานตามสถานการณ์โดยใช้ปัจจัยในการบริหาร คือ ความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจกันสำหรับความสัมพันธ์พฤติกรรมของครูสอดคล้องกับ Adalbjarnarardottiri & Selman (1997) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูในการส่งเสริมความสามารถและทักษะในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีลักษณะเป็นการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมให้กับเด็กโดยจัดทำเป็นโปรแกรมเสริมให้กับครูในการพัฒนาตนเองในการสอน ด้วยการลดการใช้อำนาจรับฟังเด็ก ให้ความร่วมมือ และเป็นมิตรกับเด็ก ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการสอนของครูที่มีการปรับปรุงตนเองมีผลต่อการพัฒนาอารมณ์และจริยธรรมของนักเรียนในทิศทางที่สูงขึ้นดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าเข้มแข็งของวัฒนธรรมองค์การที่ดีก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีของครูกับนักเรียน พัฒนาจริยธรรมได้

5) ด้านการบริหารจัดการ: การกำหนดทิศทางการบริหารงานเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำการเปลี่ยนแปลงที่ดี ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากผู้บริหารสามารถนำการเปลี่ยนแปลงที่ดี แล้ว ทุกคนในสถานศึกษา ก็ควรร่วมกับผู้ปกครอง และชุมชน สร้างความตระหนักและศรัทธา รวมทั้งเสริมสร้างปัญญาเข้าใจในหลักการและวิธีดำเนินการปฏิบัติ และในประเด็นแนวทางพัฒนาที่สำคัญคือ การตั้งคณะกรรมการจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ในบริบทของสังคมไทยในวิถีพุทธร่วมกัน สอดคล้องกับ ประภาพร จันทรัมย์ (2559) ที่กล่าวว่าเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้โดยใช้กลยุทธ์หลักดังนี้ 1) เร่งสร้าง ต้นแบบความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรม 2) เชื่อมโยงภาคีเครือข่ายและสังคมมี”เอกภาพ” ในการขับเคลื่อน

ความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรม 3) พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน 4) บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบริหารงบประมาณให้โปร่งใสและตรวจสอบได้ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2561)ในการจัดทำมาตรฐานการศึกษา ตามกรอบกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ตามมาตรฐานที่ 2ในการระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

6) ด้านการประเมินผล แนวทางพัฒนาในการกำหนดเป้าหมายของการนิเทศภายในด้านคุณธรรม จริยธรรม กำหนดรูปแบบการนิเทศ กำหนดตัวชี้วัด พัฒนาการใช้วิธีการประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยวิธีที่หลากหลายร่วมกัน ระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างชัดเจน อีกทั้งจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน ประสานกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ แต่ปัญหาที่พบก็สอดคล้องกับ สุธัญชนก ททรัพย์ย้อย(2557)จากการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดด้านการประเมินผลคือไม่มีการประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางปฏิบัติ สอดคล้องกับนโยบายของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม(2560) ที่กำหนดว่า การกำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติ ส่งเสริมสนับสนุนเสริมแรงให้แก่ผู้ปฏิบัติ สร้างกลไกการมีส่วนร่วม ทั้งโรงเรียน นิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีการประเมินผล และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนคุณธรรม บทบาทเหล่านี้ ส่งผลให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงษ์ลักษณ์ วิรัชชัย และ รุ่งนภา ตั้งจิตรเจริญกรง (2551) ได้ทำโครงการสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรม พบว่า ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม 5 อันดับแรกที่มีความมีในทุกกลุ่มวิชาชีพ อาชีพ ประกอบด้วย 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความรับผิดชอบ 3) ความมีสติสัมปชัญญะ 4) ความขยันหมั่นเพียร และ 5) ความมีวินัย ตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ที่จำเป็นสำหรับการเฝ้าระวังระดับคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย นอกจากนี้ได้มีการศึกษาเพิ่มเติมคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มอีก คือ6) ความยุติธรรม และ 7) ความอดทน

สรุปได้ว่าจากการศึกษา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในครั้งนี้ การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารให้มีคุณภาพและสร้างสรรค์มาก เพราะบทบาทจะกระตุ้นความเป็นผู้นำกำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน (Direction Setter)ในการทำงาน การวางแผน กำกับ ติดตาม และประเมินความสำเร็จของงานในสถานศึกษา ควบคุมดูแลและบริหารงานภายในสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุดในภาพรวมของ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา คือ การนำ(การมีภาวะผู้นำ) การนำอย่างมีคุณภาพอย่างสร้างสรรค์นั้น จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาตามหลักกระบวนการบริหารและการบูรณาการในการพัฒนา

นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกายภาพ ความสำคัญในด้านนี้ จะเป็นตัวขับเคลื่อน (Driver) ศักยภาพของการนำ(การมีภาวะผู้นำ)ของผู้บริหารสถานศึกษา สู่ชีวิตวิถีของนักเรียนทุกด้านไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ และส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้บรรลุผลสำเร็จได้(วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล, 2562) ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้ ก็ได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามกระบวนการบริหาร ในการวางแผน การจัดองค์การ การนำ (การมีภาวะผู้นำ) และ การควบคุม สำหรับ การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ใน ด้านการจัดหลักสูตร ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการประเมินผล ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาและแนวทางการปฏิบัติ ก็จะไปสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งด่วนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การกำหนดนโยบายในแต่ละโรงเรียน จำเป็นต้องสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่าง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน การที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงหลักการบริหารทั้ง 4 หลักการคือ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การนำ (การมีภาวะผู้นำ) 4) การควบคุม นั้น ก็ควรกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง รุนแรง เร็ว และเกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึง ถือเป็นปัญหาอย่างหนักในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารงาน กำหนดในพันธกิจ การวางแผนปฏิบัติการ และเครื่องมือชี้วัดให้ชัดเจน และการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการแก้ปัญหาการขาดคุณธรรมของครูและ นักเรียน อีกทั้งความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนในเชิงรุก ให้มีความพร้อมและคล่องตัว มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ที่สำคัญคือการบูรณาการหลักสูตรนั้น ควรนำหลักความรู้คุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมต่างๆที่หลากหลาย เข้าไปสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนและโรงเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้คุณธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำแนวทางพัฒนาและแนวทางปฏิบัติ ไปปฏิบัติในเชิงรุก เพื่อเป็นตัวแบบที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับครูและนักเรียน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อการมีบทบาทของการนำ(การมีภาวะผู้นำ)ไปบริหารงานให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการบริหารและสถานการณ์ สภาพแวดล้อม ปัจจุบัน ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาด้านกายภาพ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศ และการมีปฏิสัมพันธ์ นักเรียนซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาโครงสร้างการบริหารให้มีความสัมพันธ์กับการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม จัดตั้งเครือข่ายฝึกพลัง ประสาน ร่วมมือสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอก เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับการเรียนการสอนอย่างสมดุล

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

3.2 ควรศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ หรือในภูมิภาคต่างๆ ตามบริบทและขนาดของโรงเรียน

3.3 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการขั้นพื้นฐานในระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ. แหล่งที่มา: <http://www.moe.go.th>. [2 ธันวาคม 2562].
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2550). แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ที.เอส.บี.โปรดักส์.
- _____. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด).
- _____. (2560). แนวทางพัฒนาและประเมินค่าค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- _____. (2560). นโยบายโรงเรียนคุณธรรม. แหล่งที่มา: <https://www.kroobannok.com/81394>. [2 ธันวาคม 2562].
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2551). จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2560). แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564). แหล่งที่มา: www.dra.go.th. [2 ธันวาคม 2562]
- จำลอง นักร้อง. (2555). เส้นทางสู่นักบริหารมืออาชีพ. แหล่งที่มา: <http://www.moe.go.th/wijai/road%20map.htm>. [2 ธันวาคม 2562].
- ชนะ ทองเหลือง. (2560). การบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา เอกชนอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. แหล่งที่มา: www.semanticscholar.org/paper. [2 ธันวาคม 2562].
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. แหล่งที่มา: เข้าถึงจาก conference.edu.ksu.ac.th. [2 ธันวาคม 2562].
- ไชยพร เรืองแท้. (2556). บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2558). กลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณธรรม จริยธรรม. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2558.
- ดร.ณัฏฐ์ โอวจวิทยาพิทักษ์ และคณะ. (2557). การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา กรณีศึกษานักศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.(รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ทิตินา แคมมณี. (2550). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. (พิมพ์ครั้งที่5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2556). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยรัฐ ออนไลน์. (2560). ขับไล่ผอ.โรงเรียนอังกาบเบิกจ่ายเงินทุจริต. แหล่งที่มา: www.thairath.co.th > [2 ตุลาคม 2562].
- ธีรศักดิ์ อุบไมยอริชัย. (2560). พื้นฐานการจัดการการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ มณี. (2563). ถอดบทเรียนโรงเรียนสุจริต. การอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ประจำปีงบประมาณ 2563. แหล่งที่มา: www.obec.go.th. [12 ก.ย. 2563].
- นิรัชกร ทองน้อย. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและพัฒน การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และ รุ่งนภา ตั้งจิตเรณูกรัง. (2551). การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง คุณธรรม จริยธรรมของคนไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
- บรรจง ลาวะลี. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน. วารสารมหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร. 6 (2) 2017, 206 -215.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2555). วินัยในตนเองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง. วารสารการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 17(1), 3-15.
- บุญมา พ่างศรี.(2561). สารคุณลักษณะผู้บริหารทางการศึกษาในยุคศตวรรษใหม่. วารสาร มจร. นครน่าน บริหารคน. 2 (2),131 -141.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ประภาพร จันทรัมย์. (2559). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา. ปรินญาตชฎิบัณฑิต, สาขาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกอบ คุปรัตน์. (2552). ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อและความหมาย. แหล่งที่มา: http://pracob.blogspot.com/2009/11/blog-post_1389.html. [2 ธันวาคม 2562].
- ประเสริฐ รุจิรา. (2562). บทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2562.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร. (2556). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมในองค์กร. แหล่งที่มา: <http://oknation.nationtv.tv/blog/piyanan/2013/12/01/entry>. [2 ธันวาคม 2562].
- พระครูประโชติจันทร์วิมล (นาม จันทโชโต). (2555). การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ปรินญาตชฎิบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555) การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : คำสมัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุค พับลิเคชันส์จำกัด.
- วิชัย เทียนถาวร. (2562). ผู้นำในอุดมคติ. แหล่งที่มา: <https://www.matichon.co.th/columnist/>. [25 มิถุนายน 2563].
- วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนาผล. (2562). การจัดการเรียนรู้ในยุค Disruptive Innovation. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- วิภาพรรณ เนตรอนงค์. (2562). บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนกลุ่มศรีรัตนะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 4. วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา. 2 (2), 50-70.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ศศิตา เพลินจิต.(2558). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- คันสนีย์ ดวงคำ. (2559) พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม.พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- ศิริพงษ์ เสาภายน. (2555). *หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. นนทบุรี: บริษัทบุ๊คพอยท์จำกัด.
- ศิริวรรณ กันศิริ. (2559). *การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ.(2557). การศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียน. แหล่งที่มา:
http://www.moralcenter.or.th/ewt_dl_link.php?nid=1214. [2 ธันวาคม 2562].
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ.(2560). *กระบวนการพัฒนา โรงเรียนคุณธรรมทำอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: สมิตพรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2558). กลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณธรรม จริยธรรม. สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2558.
- สุธัญชนก ทรัพย์ย้อย. (2558). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุระ อ่อนแพง. (2556).รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษา, ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). *คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย*. แหล่งที่มา: www.saraburi.go.th >. [2 ธันวาคม 2562].

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สุจรรยา ขาวสกุล อีระ รุญเจริญ และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ. (2560). ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. ใน รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครุศาสตร์วิจัย ครั้งที่ 3: นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- สุธัญชนก ทรัพย์ย้อย. (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 22. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สายฤดี วรกิจโกศาตร และคณะ.(2552). คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2562). การบริหารหลักสูตรและการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาสารคาม: หจก.อภิชาติการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (2562). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562. แหล่งที่มา: www.petburi.go.th > web. [2 ธันวาคม 2562].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แหล่งที่มา: www.theopsala.ac.th >. [2 ธันวาคม 2562].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562).นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2562.แหล่งที่มา: www.obec.go.th > uploads > 2018. [2 ธันวาคม 2562].
- สมพิศ เมื่อกสะอาด. (2560).รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ศึกษาศาสตรดุษฎี บัณฑิต,สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. แหล่งที่มา: <http://www.truelookpanya.com//knowledge>. [20 มกราคม 2560].
- อรอุมา โตประเสริฐ. (2562). แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อ้อมเดือน สดมณี และ ฐาศุภร์ จันประเสริฐ. (2554). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม: จากแนวคิดสู่แนวทางการปฏิบัติ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 17(1), 19-30.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ

- Adalbjarnardottri, S, & Selman, R. (1997). *I feel I have received a new vision : An Analysis of teacher's professional development as they work with students on interpersonal issues*. Teaching and Teacher Education, 13(4), 409-428.
- Avis Gaze (2016). *Preparing School Leaders: 21st Century Skills*. [Online]. Available from: [http://www.principals.ca/documents/International Symposium White Paper - OPC](http://www.principals.ca/documents/International_Symposium_White_Paper_-_OPC). [1999, May 19].
- Allport, Gordon. (1973). *Personlity: A psychological interpre*. [Online]. Available from: Tation. New York: Holt.
- Best, J.W. (1970). *Research in Education*. Englewood Cliffs, News Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Bradford, D. and Cohen, A. (1984). *A Managing for Excellence: The Guide to Developing High Performance in Contemporary Organization*. New York: John Wiley & Sons.
- Broom, Leonard and Selnick. (1977). *Sociology*. New York: Harper and Row.
- GeorgeCourous. (2010). *The 21st Century Principal*. [Online]. Available from: <http://connectedprincipals.com/archives/1663>.
- Caldwell,B.J.and Spinks, J.M. (1990). *The Self – Managing School: Administrative Science Quarterly*. London: Tayor and Francis (Mimeographed).
- Cave, L.J. (1992).The Urban Elementary Principle as an Instructional Supervision Elementary Principle, Supervision. Dissertation Abstracts International, 5(3).p.996.
- Certo, S.C. (2003). *Modern Management*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Cohen, Bruce J. (1979). *Introduction to sociology*. New York: McGraw-Hill.
- Cronbach, L. J. (1984). *Eassential of Phychological Testing*. 3rd ed. New York: Hamper and Row Publisher.
- Deutsch & Krauss. (1965). *Theories in Social Psychology*. New York: Basic Books.
- Derick Meado. (2016). *The Role of the Principal in Schools*. [Online]. Available from: <http://teaching.about.com/od/admin/tp/Role-Of-The-Principal.htm>.
- Drucker, P. (1999). *The Effective Executive*. Oxford: Butterworth - Heinemann.
- Daft, R. L. (2012). *Management*. 10thed. Mason, OH: South-Western.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- Edward, C. H. (2000). "The Moral Dimensions of Theacher and Classroom Dicsipline." *America Secondary Education*. 28(3): 20-25.
- Eckant, E. E. (2008). *Selection Craters Practice and Procedures of Elementary and Secondary School Principals*. Chicago: Loyola University.
- Farren Caela and Kaye L.Beverly. (1996). "New Skills Leadership Roles," in *The Leader of the Future, 3rd ed*. New York: The Drucker Foundation.
- Gerald Augus. (2012). *21st Century Administrators: New Roles, New Responsibilities*. [Online]. Available form: <http://www.geraldaugst.com> 21st -century-admin newresponsibilities.
- George Couros. (2010). *The 21 st CenturyPrincipal*. Retrieved from: <http://connectedprincipals.com/archives/1663>. [August 27,2019].
- Glickman, C. D, Godon. S.P., & Jovita, M. R. (2001). *Supervision and Instructional leadership developmental approach 5*. Boston: Allynand Bacon.
- Glickman, C.D. et.al. (1995). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental App. 3rd ed*. Boston: Allyn and Bacon.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-hill Book.
- Griffin, R. W. (2013). *Management*. 11thed. Mason, OH: South-Western.
- Greene, J. C. (1992). *A Study of Principals' Perception of their Involvement in Decision Making Processes: It's on Their Joy Performance*. Dissertation Abstracts International, 79.
- Harris, Ben M. (1963). *Supervision Behavior Education*. Texas: University of Texas Press.
- Hanson. (1996). *Education Administration and Organization Behavior*. 4th ed. London: A Simon L Schuster.
- Hersey, P., Blanchard K. R.& Johnson,D.E. (2001). *Management of Organizational Behavior: Leading Human Resources*. 8th ed. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Hoy, Wayne. K. & Furguson, Judith. (1985). *Educational Administration: Theoretical Framework and Exploration*. Texas: Business Publication.
- Hoy, K. and Miskel, G. (2001). *Educational Administration: Theory, Research and Practice*. New York: Mc Graw – Hill.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- Katz, R. L. (2005). *Skills of an effective administrators*. Harvard Business Review, 30, 45-61.
- Kohlberg, L. (1976). *Moral Stage and Moralization: The Cognitive Development Approach Moral Development and Behavior*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sampling Size for Research Activities*. Education and Psychological Measurement, 30: 607-610.
- Knezevick. (1984). *Administration of Public Education*. 4th ed. New York: Harper and Row.
- Levinson, D. J. (1971). *Role, Personality and Social Structure in the Organization Setting*. P.11 Selected Reading and Projects in Social Psychology. New York: Rondon House.
- Lussier, R.N. (2012). *Management Fundamentals: Concepts, application, skill development*. Mason, OH: South-Western.
- O'Connor, R. (2009). *How to Improve Your Self-Discipline*. [Online]. Available from: www.telegraph.co.uk/lifestyle/wellbeing/5899818/how-to-improve-your-self-discipline.htm.
- Owens, R.G. (2001). *Orgnizationl Behavior Education: Instructional Leadership and School Reform*. 7th ed. Boston: Allyn & Bacon.
- Piaget, Jean. (1960). *The Moral Judgment of the Child*. Illinois: The Free Press.
- Robbins, S.P. and Coulter, M. (2012). *Management*. 11thed. New Jersey: Prentice Hall.
- Rizzo, J. R. House, R.J. & Irtzman. S.I. (1970). "Role Conflict and Ambiguity in Complex Organization." *Administrative Science Quarterly*, 15, 150-163.
- Samson, D. & Daft, R.L. (2012). *Management*. Fourth Asia Pacific edition. Mason, OH: South-Western.
- Schermerhorn, J.R. (2011). *Management*. 11thed. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Sergiovanni, T. J., et al. (1992). *Educational Governance and Administration*. Needham Heights, MA : Allyn and Bacon.
- _____. (1983). *Supervision Human Perspectives*. New York : McGraw-Hill.
- _____. (1995). *Building Community in Schools*. San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Terry, G. R. (1968). *Principles & management*. IL: Richard D. Irwin.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Weigel. (2012). *Management Skill for the 21st Century: Avis Gaze / Prepsring School*
Leadre: 21st Century Skill and National Association of Secondary School
Principal (NASSP). (n.p.)

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University 1661 21921-21922
 Rangsit University Rangsit Rd. Pathumthani 12132 1661 21921-21922
 Rangsit Rd. 12132 1661 21921-21922

วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต
 ที่ วทท 4800/1152

จำนวน 2562

เรื่อง ขอตัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ 2 ชุด

ด้วย อ.ดร.จัชชญา พันธ์ธวัช อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต กำลังทำวิจัย เรื่อง " การพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ "

ในการนี้ เพื่อให้การจัดทำวิจัยเรื่องดังกล่าว บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงขอ ความอนุเคราะห์ท่านโปรดอนุญาตให้ อ.ดร.จัชชญา พันธ์ธวัช เข้าพบและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลายเซ็น) /ร.ว.ค.

(รองศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร เสวภิ)

คณบดีวิทยาลัยครูสุริยเทพ

มหาวิทยาลัยรังสิต

วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

โทรศัพท์ 02-997-2222 ต่อ 1275

โทรศัพท์ 092- 2641099

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

วิทยาลัยการศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒

2 1112 1011 256.3

เรื่อง ขอบัญชีเป็นหนี้ของราษฎรจากกองทรัพย์สินวิจิตร
รัตน์ รัชตะ สมบูรณ์ ศิริกวาทิวิทย์
สำนักประมวลแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย อ.ดร.รัชชชัญญ์ พิธีธรนิษฐ์ อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จังหวัดปทุมธานี ได้นำวิทยากรผู้รู้จัด กิจกรรม “วิจัยเรื่อง” การ
พัฒนาบทบาทผู้บริหารโรงเรียนการศึกษานานาชาติในกรุงเทพมหานคร จวบจนจบของสถานศึกษาได้เกิด
การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการศึกษาระดับอุดมศึกษาและวิชาชีพ ๑. ส่วนของงานคณะ กรรมการการศึกษานานาชาติ
เพื่อชุมชน การบริหารสถานศึกษา”

ใบความรู้ นี้จะช่วยให้ท่านเป็นผู้นำทางที่ดี สวดมนต์เพื่อเสริมสร้างจิตใจและขอพรให้มีความ
 สดชื่นร่าเริง เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ให้ดีขึ้น

ชื่อเล่นแบบที่ไปโลกใช้คือ มอนเตอูบวาระ มีหมายเลขโทรศัพท์ 092-2642699 สามารถติดต่อ
ได้ทาง e-mail : chaichava_nae@hotmail.com นะ อีเมลขอขอบคุณ

ขลุ่ย (เครื่องดนตรี) ไม้เนื้อแข็ง

Nov 1893

[illegible]

คณะบดีวิทยาลัยครู สุพรรณบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏ

โภษะเภัชกรจุฬาริยาเขต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 โทรศัพท์ 02-007-3222 ต่อ 1275
 โทรสาร 02-26418400

(นายวิชรพล กุศลเขตต์)
วิศวกร

อรรถสิทธิ์ นพินทร:
(นายเจียรฤทธิ์ นพินทร)
หัวหน้าหน่วยทดสอบผลิตภัณฑ์ด้านความปลอดภัย

107
(นายเชนก มีนุช)
ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ

ภาคผนวก ค

หนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University
 วิทยาลัยรังสิต Hualay-Aue Phayathai Rd.
 ต.ปากน้ำจันทน์ 12000, Thailand Tel: 2997 2850-00
 Fax: 2997 2850-00

วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต
 ที่ วศท 4800/1238

24 มกราคม 2563

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ตามที่ อ.ดร.รัชชญา พิระธรรณิษฐ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งอยู่ระหว่างการทำวิจัย เรื่อง " การพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ " และได้เข้าพบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 และผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 6 ท่าน เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2562 ตามความทราบแล้วนั้น

ขณะนี้การสร้างแบบสอบถามได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วและเพื่อให้วิจัยเรื่อง ดังกล่าว บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง(ครู) จำนวน 285 คน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

 (รองศาสตราจารย์ ดร.รัชชญา พิระธรรณิษฐ์)
 คณบดีวิทยาลัยครูสุริยเทพ

มหาวิทยาลัยรังสิต

วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

โทรศัพท์ 02-997-2222 ต่อ 1275 , 092- 2641099

ภาคผนวก ง

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิประชุมกลุ่ม(Focus Group)

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี
Rajabhat Ratchaburi
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี
Rajabhat Ratchaburi
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี
Rajabhat Ratchaburi

วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ที่ วศท 4800/1357

44 มีนาคม 2563

เรื่อง ขอบัญชีบุคลากรในสังกัดเข้าร่วมประชุมกลุ่ม(Focus Group)
เรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
สิ่งที่แนบมาด้วย กำหนดการ

ด้วย อ.ดร.ชัยชนา ทิระธณิศ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อยู่ในระหว่างการทำวิจัย เรื่อง "แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ" และเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลการทำ วิจัย ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ในการนี้ จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญ ผศ.ดร. อภิชาติ เถนะนันท์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการ บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี บุคลากรในสังกัด เข้าร่วมประชุม กลุ่ม (Focus Group) ในวันจันทร์ที่ 23 มีนาคม 2563 เวลา 13.00 - 16.00 น. ณ ห้องประชุมบัวชมพู โรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000 หากมีข้อสงสัยว่าจะได้รับความร่วมมือจาก ท่าน และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดูนพรร เตศวโร)

คณบดีวิทยาลัยครูสุริยเทพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

โทรศัพท์ 02-997-2222 ต่อ 1275 ,092-2641099

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ รศ.ดร. สมบูรณ์ ศิริสรทธีรณ
 วุฒิการศึกษา/มหาวิทยาลัย ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 สาขาที่เชี่ยวชาญ การบริหารการศึกษา
 ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายบริหารและพัฒนาระบบ
 คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหิดล
2. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ รศ.ดร. อีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย
 วุฒิการศึกษา/มหาวิทยาลัย การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.)
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ
 สาขาที่เชี่ยวชาญ สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษา
 ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารและพัฒนา
 การศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ ผศ.ดร.ประยุทธ์ ชูสอน
 วุฒิการศึกษา/มหาวิทยาลัย ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.)
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 สาขาที่เชี่ยวชาญ การบริหารการศึกษา
 ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (ต่อ)

4. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ	ดร.สัมพันธ์ กางเพ็ง
การศึกษา/มหาวิทยาลัย	ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (ศษ.ด.)
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
สาขาที่เชี่ยวชาญ	การบริหารการศึกษา
ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกงวิทยาคาร
จ.ขอนแก่น

5. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ	ดร.อนุชา เงินแพทย์
วุฒิการศึกษา/มหาวิทยาลัย	ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (ศษ.ด.)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สาขาที่เชี่ยวชาญ	การบริหารการศึกษา
ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลตำบลช้าง
อ.ด่านช้างจ. สุพรรณบุรี

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประชุมกลุ่ม(Focus Group)

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประชุมกลุ่ม(Focus Group)

1. พระครูพิศาลวัชรกิจ รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบุรี วัดนาพรหม
2. นายวรโชติ ศรีปรีชาพัฒนะ ศึกษาานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
3. นายบรรพต พงษ์รอด ศึกษาานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
4. ผศ.ดร.อภิชาติ เลื่อนนนท์ อาจารย์สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จ.เพชรบุรี
5. ดร. สังเวียน อ่อนแก้ว ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาการบริหารการศึกษา
6. ว่าที่ร้อยตรีประเสริฐ รุจิรา ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี จ.เพชรบุรี
7. ดร.วิโรจน์ บุญดี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองชุมพล จ.เพชรบุรี
8. นายวีระพงศ์ สว่างลาภ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าเสา จ.เพชรบุรี
9. นายจำลอง นุ่มสวน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนาพรหม (มนมหาวิริยาการ) จ.เพชรบุรี
10. นางสาวบุษบง ดังแสง ครูโรงเรียนบ้านท่าเสา จ.เพชรบุรี
11. นางสาวกนิดา ชูช่วยสุวรรณ ครูโรงเรียนบ้านหนองชุมพล จ.เพชรบุรี
12. นางอาทิตย์า ปรีชากร ผู้ปกครองนักเรียน
13. นางกาญจน์ณี เผ่าวิจารณ์ ผู้ปกครองนักเรียน
14. นายสายัณห์ พันนุกิจ ผู้แทนชุมชน
15. นางพรปวีร์ ศิริรักษ์ ผู้แทนชุมชน

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

1. นายจักรพงษ์ ทองเพชร ผู้อำนวยการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
2. นายเชตศักดิ์ สว่างแวว รองผู้อำนวยการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต1
กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
3. ว่าที่ร้อยตรีประเสริฐ รุจิรา ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี
4. ดร.วิโรจน์ บุญดี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองชุมพล
5. นายตรีศุล พงษ์พันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดต้นสน(บุญมีโชติวิทยา)
6. ดร.สังเวียน อ่อนแก้ว ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาการบริหารการศึกษา
7. นางวรรณภา เสรีรักษ์ รักษาการรองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนาพรม
8. นางจริยา บุญศิริ ครูโรงเรียนมิตรภาพที่ ๓๔

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน/โรงเรียน.....

เรื่อง แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

สังกัด สพป.เพชรบุรี เขต 1

ผู้สัมภาษณ์ อ.ดร.ชัชญา พิระธรรมศรี

สถานที่.....

วันที่เดือน..... พ.ศ.....

เริ่มเวลาน. ถึง.....น.

1. การวางแผน ในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม อย่างไร

(การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ/โครงสร้างองค์การ /การบริหารงานบุคคลได้แก่ จัดทรัพยากร)

1. การวางแผน 	1. การจัดองค์การ
2. การนำ 	2. การควบคุม

2. การจัดองค์การในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม อย่างไร

(พัฒนาครูและบุคลากร/ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ /จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ/ ระบบบริหารจัดการ)

1. การวางแผน 	1. การจัดองค์การ
2. การนำ 	2. การควบคุม

3. การนำ (การมีภาวะผู้นำ) ในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม มีวิธีการอย่างไร

(ดำเนินงานพัฒนาวิชาการ /จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ/การจูงใจ กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น/
การสื่อสารระหว่างบุคคล)การตัดสินใจ/ให้คำปรึกษาแนะนำ/ การสื่อความหมาย/การคิดริเริ่ม)

1. การวางแผน 	1. การจัดองค์การ
2. การนำ 	2. การควบคุม

.....	
.....	
.....	
.....	

4. การควบคุมในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม มีวิธีการและปฏิบัติอย่างไร (การติดตาม ประเมินผลงาน)

1. การวางแผน	1. การจัดองค์การ
2. การนำ	2. การควบคุม

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 2

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน/โรงเรียน.....

เรื่อง การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัด สพป.เพชรบุรี เขต 1

ผู้สัมภาษณ์ อ.ดร.ชัชฌา ธีระธรนิศร์

สถานที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เริ่มเวลาน. ถึง.....น.

1. กระบวนการบริหารพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของสพป.เพชรบุรี เขต1

ดำเนินการอย่างไร

1. การวางแผน 	1. การจัดองค์การ
2. การนำ 	2. การควบคุม

2. การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของสพ.เพชรบุรี เขต1 ดำเนินการอย่างไร

1. การวางแผน 	1. การจัดองค์การ
2. การนำ 	2. การควบคุม

3. การเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของสพ.เพชรบุรี เขต1 ดำเนินการอย่างไร ได้ผลมากน้อยอย่างไร

1. การวางแผน 	1. การจัดองค์การ
2. การนำ 	2. การควบคุม

6. มีการประเมินผลเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของสพ.เพชรบุรี เขต 1 หรือไม่ อย่างไร (เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติ ส่งเสริมสนับสนุนเสริมแรงให้แก่ผู้ปฏิบัติ สร้างกลไกการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน นิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอถึงการจัดให้มีการประเมินผล)

1. การวางแผน	1. การจัดองค์การ
2. การนำ	2. การควบคุม

7. มีการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของสพป.เพชรบุรี เขต1 หรือไม่ อย่างไร

1. การวางแผน 	1. การจัดองค์การ
2. การนำ 	2. การควบคุม

8. มีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของสพ. เพชรบุรี เขต1 หรือไม่ อย่างไร

1. การวางแผน	1. การจัดองค์การ
2. การนำ	2. การควบคุม

9. มีการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการแยกการพัฒนาทั้งด้านกาย ด้านความประพฤติ ด้านจิตใจ และด้านปัญญา

1. การวางแผน	1. การจัดองค์การ
2. การนำ	2. การควบคุม

10. การสนับสนุนจากบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการหรือองค์กรอื่น เพื่อพัฒนานักเรียนด้าน
คุณธรรม จริยธรรม ของสพป.เพชรบุรี เขต1

(สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันสังคม (ชุมชน) สถาบันศาสนา และ สื่อมวลชน)

1. การวางแผน 	1. การจัดองค์การ
2. การนำ 	2. การควบคุม

11. โดยภาพรวม คุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนสังกัดสพป.เพชรบุรี เขต1 ที่ดำเนินอยู่แล้วที่ ต้องการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมในเรื่องใดและในด้านใดมากที่สุด และคิดว่าควรจะบริหารอย่างไร

1. การวางแผน 	1. การจัดองค์การ
2. การนำ 	2. การควบคุม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับสภาพจริงหรือตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. เพศ

1. ☐ ชาย

2. ☐ หญิง

2. อายุ

1. ☐ น้อยกว่า 30 ปี

2. ☐ 30 - 40 ปี

3. ☐ 41 - 50 ปี

4. ☐ 51 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

1. ☐ ปริญญาตรี

2. ☐ ปริญญาโท

3. ☐ ปริญญาเอก

4. ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ตำแหน่งปัจจุบัน

1. ☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

2. ☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

3. ☐ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา

4. ☐ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

5. ☐ หัวหน้าสายชั้น

6. ☐ ครูประจำการ

7. ☐ ครูผู้ช่วย

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

1. ☐ ไม่เกิน 5 ปี

2. ☐ 6 - 10 ปี

3. ☐ 11 - 15 ปี

4. ☐ 16 - 20 ปี

5. ☐ 21 - 25 ปี

6. ☐ มากกว่า 25 ปี

6. วิทยฐานะ

1. ☐ ชำนาญการ

2. ☐ ชำนาญการพิเศษ

3. ☐ เชี่ยวชาญ

4. ☐ เชี่ยวชาญพิเศษ

5. ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

[illegible]

[illegible]

[illegible]

สภาพการปฏิบัติงาน	สภาพปัจจุบัน					ปัญหา				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
(ต่อ)ด้านคุณธรรม จริยธรรม										
68. ผู้บริหารโรงเรียนนำผลการดำเนินงานการพัฒนาของนักเรียน คุณธรรม จริยธรรมมาเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์สู่ภายนอก										

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางเกี่ยวกับ การพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้าน
คุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คำชี้แจง ให้ท่านแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ และ แนวทางเกี่ยวกับ การพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนา
นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

1.ปัญหา ข้อเสนอแนะ แนวทาง การพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัด สพป.เพชรบุรี เขต 1	
1. ด้านการวางแผน ปัญหา	
ข้อเสนอแนะ แนวทาง	
2. ด้านการจัดองค์กร ปัญหา	
ข้อเสนอแนะ แนวทาง	

ข้อเสนอแนะ แนวทาง
.....
.....
.....
3. ด้านการเรียนการสอน
ปัญหา
.....
.....
.....
ข้อเสนอแนะ แนวทาง
.....
.....
.....
4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์
ปัญหา
.....
.....
.....
ข้อเสนอแนะ แนวทาง
.....
.....
.....
5.ด้านการบริหารจัดการ
ปัญหา
.....
.....
.....
ข้อเสนอแนะ แนวทาง
.....
.....
.....

6. ด้านการประเมินผล

ปัญหา

ข้อเสนอแนะ แนวทาง

ความคิดเห็นของท่านทรงคุณค่าและมีความสำคัญต่องานวิจัยเป็นอย่างยิ่ง
 เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์สูงสุดต่อแนวทางการพัฒนาการพัฒนาบทบาทผู้บริหาร
 สถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 เพชรบุรี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
 อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาในการตอบแบบสอบถาม

อ.ดร.ชัชชญา พิระธณิศร์

ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยรังสิต

ภาคผนวก ณ

แบบประเมินผล ยกร่าง

แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม

จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

แบบประเมินผล ยกร่าง

แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

คำชี้แจง :โปรดทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่อง แต่ละช่องตามความคิดเห็นของท่าน

(n=15)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม	
	$\bar{x}$	ระดับ
แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม		
1.การวางแผน		
1.1 ความชัดเจนของนโยบายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน ประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร		
1.2 ครู และบุคลากรรับทราบถึงนโยบายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม		
1.3 การมีส่วนร่วม ของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการกำหนดหลักการ แนวทางปฏิบัติชัดเจน		
1.4 ครูและบุคลากรเกิดความตระหนักในการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม สร้างความเข้าใจ มีความเข้าใจตรงกัน		
รวม		
2.การจัดองค์การ		
1.1 การสร้างวัฒนธรรมองค์กร(วัฒนธรรม ค่านิยม ทศนคติ มาตรฐานที่เกิดขึ้น เฉพาะ กลุ่มภายในร.ร. และภาพลักษณ์ขององค์กร)ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม		
1.2 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงานด้านคุณธรรม จริยธรรมและนำความรู้มา ขยายผลให้กับนักเรียน		

รายการประเมิน	ความเหมาะสม	
	$\bar{x}$	ระดับ
1.3 กำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน กิจกรรมและโครงการต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรม ชัดเจน		
1.4 การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมยุค Disruptive change (*การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่คาดไม่ถึง)		
รวม		
3.การนำ (การมีภาวะผู้นำ)		
1.1 การตระหนักในจรรยาบรรณทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ด้านการครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยความสมัครใจจำเป็นประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดี		
1.2 วิสัยทัศน์ในการใช้สื่อ การพิจารณานำสื่อดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม		
1.3 การสร้างขวัญ ใฝ่ใจ และกำลังใจ การสื่อสารแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษา จะกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้น ในภารกิจการเรียนการสอน กิจกรรม/โครงการต่างๆให้บรรลุตามวัตถุประสงค์		
1.4 ส่งเสริมการมีเครือข่ายการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีส่วนร่วม เข้ามาสนับสนุน การระดมทรัพยากร		
รวม		
4.การควบคุม		
1.1 การประเมินผลหลักสูตร ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการ		
1.2 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ผู้บริหาร และครู ให้คำปรึกษา สามารถแนะนำ เพื่อปรับปรุง แก้ไข ในระหว่างดำเนินการร่วมกัน		

รายการประเมิน	ความเหมาะสม	
	$\bar{x}$	ระดับ
1.3 การประเมินผล (ตามเกณฑ์ของสพฐ.) ติดตามผล เป็นระยะๆ กิจกรรมเน้นทักษะ ทุกฝ่ายสามารถให้คำปรึกษาตรวจสอบการปฏิบัติงานคุณธรรม จริยธรรมของ โรงเรียน		
1.4 การตั้งคณะกรรมการ(ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน)ติดตามผล ตาม วัตถุประสงค์ และกำหนดตัวชี้วัดของความสำเร็จในกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ทุกกิจกรรมทุกโครงการ		
รวม		
การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม		
1.ด้านการจัดหลักสูตร		
1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรร่วมกับภาคีเครือข่าย ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎีให้สอดคล้องกับสภาพ บริบทของสถานศึกษาและ ความต้องการ		
1.2 กำหนดหลักสูตรท้องถิ่นมาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม		
1.3 พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรทุกปีเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี เพื่อให้สอดคล้อง กับสถานการณ์ปัจจุบัน		
1.4 ในแผนการจัดการเรียนรู้ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้กำหนดตัวชี้วัด การวัดผล ประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ		
รวม		

รายการประเมิน	ความเหมาะสม	
	$\bar{x}$	ระดับ
2. ด้านกายภาพ		
1.1 นักเรียนมีส่วนร่วมดูแลรับผิดชอบวิถีชีวิตในโรงเรียน การเสริมสร้างความสะอาดที่กาย ไปสู่ใจ ใจที่สะอาด สว่างสงบยอมเสริมสร้างสติปัญญา		
1.2 ติดตามปัญหาสังคมและสถานการณ์บ้านเมือง โดยนำหลักธรรม มาปรับแก้ไขในเชิงวิเคราะห์ สู่การฝึกทักษะชีวิต		
1.3 ความสำคัญแหล่งเรียนรู้ ของครูต้นแบบ นักเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ปกครอง ตัวอย่างที่ดูแลนักเรียนให้มีความประพฤติที่ดี ชุมชนที่ปฏิบัติงาน หรือปฏิบัติตน เป็นบุคคลตัวอย่าง การยกย่องชมเชย		
1.4 การสำรวจแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมสามารถนำไปสู่ข้อมูลสารสนเทศ ของ โรงเรียน		
รวม		
3.ด้านการเรียนการสอน		
1.1 การนำสื่อดิจิทัลมาใช้ประกอบการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม ทันสมัย มี ความหลากหลาย ครูต้องดูแล ชี้แนะให้คำแนะนำ อย่างใกล้ชิด		
1.2 การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน หรือการทำ Action Researchด้านคุณธรรม จริยธรรม		
1.2 จัดกิจกรรมที่พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมแบบบูรณาการกับท้องถิ่นเน้นการเรียน การสอน โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นจากเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ จริงที่เกิดขึ้นในสังคม		

รายการประเมิน	ความเหมาะสม	
	$\bar{x}$	ระดับ
1.4 การจัดการเรียนการสอนแบบ Problem-based Learning หรือ PBLโดยใช้ปัญหา คุณธรรม จริยธรรมเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนหากิจกรรมหรือแนวทางในการแก้ปัญหา		
1.5 การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมมุ่งไปที่ในด้านการมีวินัยเป็นสำคัญ โดยใช้ทฤษฎีเปลี่ยนนิสัยใน 21 วัน (21-Day Habit Theory)		
รวม		
4.ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์		
1.1 การจัดภาคีเครือข่าย ผู้ปกครอง และชุมชนจัดทำเป็นคู่มือพัฒนานักเรียนด้าน คุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน กับคณะกรรมการสถานศึกษา		
1.2 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหาร มุ่งเน้นความเป็นวัฒนธรรมไทย รวมถึง การปฏิบัติตน ตามหลักศาสนาของตนให้มีภูมิธรรม(ภูมิคุ้มกันชีวิตด้วยหลักธรรม)		
1.3 การแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน โดยสร้างความเข้าใจวิธีการดำเนินการตาม ความพร้อม ของโรงเรียน มาพัฒนาผู้เรียนคุณธรรม จริยธรรม ในแต่ละด้าน เช่น ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน และด้านการจัดการเรียนรู้		
1.4 การปฏิสัมพันธ์ทางวาระระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับนักเรียน จะช่วยสร้างความ เข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้การเรียนได้ผลดี นักเรียนรู้สึกสบายใจ เกิดความไว้วางใจใน ตัวครู		
รวม		
5.ด้านการบริหารจัดการ		
1.1 กำหนดทิศทางการทำงานเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สามารถ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดี สร้างแรงจูงใจให้ครูได้พัฒนาความรู้ และเจต คติที่ดี		

รายการประเมิน	ความเหมาะสม	
	$\bar{x}$	ระดับ
1.2 จัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกันระหว่างโรงเรียนเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอก		
1.3 ตั้งคณะกรรมการจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยกลุ่มวิชาสังคมเป็นประธานดำเนินงาน การประสานงาน ปฏิบัติงานร่วมกันพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม		
1.4 กำหนดให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทำวิจัยด้านคุณธรรม จริยธรรมให้สอดคล้องกับรายวิชาของตนเองแล้วนำผลการวิจัยด้านคุณธรรม จริยธรรมไปขยายผลให้กับโรงเรียนเครือข่าย		
รวม		
6.ด้านการประเมินผล		
1.1 กำหนดเป้าหมายของการนิเทศภายในด้านคุณธรรม จริยธรรมร่วมกันและจัดทำ AAR (After Action Review) ระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย		
1.2 การกำหนดรูปแบบและตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในโดยมีคณะกรรมการจากเขตพื้นที่การศึกษามานิเทศร่วมกันในบรรยากาศแบบเป็นกันเองไม่เป็นทางการ		
1.3 สนับสนุนให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านคุณธรรม จริยธรรม จากภายนอกที่มี ประสบการณ์จริง มาช่วยส่งเสริมการนิเทศด้านคุณธรรม จริยธรรม ร่วมด้วย		
1.4. การสังเกตการณ์พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน นั้นสามารถนำพฤติกรรมไปกำหนดตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์		
1.5 การวัดผลประเมินผลด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ สมุดบันทึก ทำความดี การใช้วิธีการสะท้อนคิด(Reflection Thinking) เป็นต้น		
รวม		

บทความวิจัยที่สืบเนื่องจากงานวิจัย

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

แนวทางการพัฒนามาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

The Guidelines of the Development of School Administrators' Roles to
Enhance Students' Morality and Ethics under Office of Phetchaburi Primary
Educational Area Service, Zone 1.

ชัชชญา พิระธรรณิศร์^{1*}

Chatchaya Perathoranich^{1*}

¹วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต, chatchaya_na@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนามาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาและครู 311 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง จากผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 8 คน และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คนโดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาในภาพรวม แนวทางการพัฒนามาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าการนำ (การมีภาวะผู้นำ) อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมพบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) แนวทางการพัฒนามาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 2.1 กระบวนการบริหารทั้ง 4 ด้านมีแนวทางพัฒนา คือ 1) การนำ (การมีภาวะผู้นำ): การเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) การจัดองค์การ: การปรับกระบวนการพัฒนาในการบริหารสถานศึกษา การกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของบุคคลในการรับผิดชอบงานด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) การควบคุม: จัดระบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การให้คำปรึกษา เกี่ยวกับงานด้านคุณธรรม จริยธรรม 4) การวางแผน: การทำความเข้าใจนโยบาย การวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านคุณธรรม จริยธรรมและการจัดการเรียนการสอนของครู 2.2 แนวทางการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ: จัดสภาพโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านการจัดหลักสูตร: ปรับปรุงและพัฒนาการจัดหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านการเรียนการสอน: มุ่งปลูกฝังพื้นฐานทางสังคมและจิตวิทยา การคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ ในการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม 4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์: การมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับนักเรียน โรงเรียนกับผู้ปกครอง โรงเรียนกับชุมชน 5) ด้านการบริหารจัดการ: กำหนดทิศทางการปฏิบัติงานในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง 6) ด้านการประเมินผล: กำหนดรูปแบบการนิเทศภายใน การจัดการเรียนการสอน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนามาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the current conditions, problems and the guidelines of the development of administrators' roles to enhance students' morality and ethics in the schools under Office of Phetchaburi Primary Educational Area Service, Zone 1. The sample groups consisted of 311 administrators and teachers. The questionnaire was the instrument used. The quantitative data was analysed by using descriptive statistics: frequency, percentage, mean, and standard deviation. The semi-structured interview was employed to collect qualitative data from 8 policy makers, school administrators and teachers. In addition, a focus group of 15 experts was organized. Content analysis was used to analyze the data.

The results of the study revealed that: 1) A major problem in the current conditions was leadership, ranked at the high level with the highest mean, while for the development of students' morality and ethics in the current conditions was the physical environment, ranked at the high level with the highest mean. 2) The guidelines of development of school administrators revealed that: 2.1 The development should cover four aspects: 1) Leadership: Being a good role model to the development of students to enhance morality and ethics. 2) Organization: Paradigm shift in school administration, determination of authority roles for responsibilities of person to development of students in morality and ethics. 3) Control: Organize a system of supervision, monitoring, evaluation, consultation relate to morality and ethics. 4) Planning: Understanding the Policy Operational planning, includes managing of teaching and learning of teachers to understand for the development of students in morality and ethics. 2.2 The guidelines of development of students in morality and ethics should cover six aspects: 1) Physical Environment: Design the school to be the learning resources morality and ethics. 2) Curriculum management: Improve and develop local curriculum about morality and ethics. 3) Teaching and learning: Cultivate social and psychological foundations. Critical thinking, The integration of morality and ethics into teaching and learning. 4) Atmosphere and Interaction: Verbal Interaction between administrators and teachers, teachers and students, school and parents, school and communities. 5) Management: Give direction for the development of students with morality and ethics to Disruptive Change. 6) Evaluation: Establish the format of internal supervision Teaching and learning management, projects and activities in morality and ethics.

KEYWORDS: The guidelines of development of school administrators, The development of students in morality and ethics

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาในประเทศไทย มีการแข่งขันสูง มีการได้เปรียบเชิงการแข่งขันเผชิญกับความท้าทายท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล ที่รวดเร็วและรุนแรง ปัญหาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาซึ่งเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ทำให้มีผลต่อคุณภาพการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 จำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้น “ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม ” และได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่จะพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และมุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นคุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นรากฐานอันสำคัญที่สังคมมุ่งหวังจะให้โรงเรียนเป็นแกนในการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะสมบูรณ์ อีกทั้งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนไปพร้อมๆกับการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายแนวทางการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายการศึกษาที่ชัดเจน ให้ความสำคัญด้านการวางแผนบริหารจัดการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถบริหารจัดการองค์กรและสถานศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมายของทางราชการ พร้อมทั้งมีความรู้ แนวคิด ทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม ตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล และมีแนวทางนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 สำหรับการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ในกลยุทธ์ที่ 1 คือด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ด้านปลูกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และกลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ มีศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลสัมฤทธิ์ของงาน การกำกับติดตาม ช่วยเหลือสถานศึกษาอย่างเป็นระบบสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจังและต่อเนื่องแล้วนั้น ความสำคัญ ในการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ยังต้องพัฒนาต่อไป ดังจะเห็นได้จาก ปัญหา และข้อเสนอแนะในรายงานการปฏิบัติงานประจำปี 2561ว่า ยังมีโรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 72.34 นักเรียนยังขาดโอกาสการพัฒนาศักยภาพ ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ต่ำส่งผลกระทบต่อ การศึกษาต่อที่สูงขึ้น(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต1, 2562)นอกจากนี้ พฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมกับจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ก็สามารถส่งผลกระทบต่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม จะเห็นได้ปัญหาเดินขบวนขับไล่ ผอ.โรงเรียนบ้านกุดเสียด อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร โดยมีข้อกล่าวหา ถึงการใช้อำนาจหน้าที่บริหารงานไม่ชอบตามระเบียบของทางราชการ มีพฤติกรรมส่อไปทางทุจริต ในการเบิกจ่ายเงินโรงเรียน การจัดซื้อจัดจ้างหาพัสดุครุภัณฑ์ (ไทยรัฐออนไลน์,2560) ซึ่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตภายในองค์กรของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่ยากต่อการดำเนินงานก็ตาม แต่เป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานต้องสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่องค์กรที่มีคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน ตลอดจนจนเป็นการสร้างแนวร่วมในการต่อต้านการทุจริตและปฏิเสธการทุจริตในทุกรูปแบบ สอดคล้องกับถ้อยแถลงโรงเรียนสุจริต!! ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 รวมความคิดเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต อยู่อย่างพอเพียงและมีจิตสาธารณะ ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน (นิพนธ์มณี, 2563) จึงกล่าวได้ว่าระบบการประเมินโรงเรียนด้านคุณธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีรูปแบบและเงื่อนไข ข้อจำกัด ทำให้การขานรับวิธีการดังกล่าวยากต่อการปฏิบัติ เนื่องจากแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันในบริบท การบริหารงานการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมก็มีความแตกต่างกัน อีก

ประการหนึ่ง การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ที่ยังไม่เข้าถึงนักเรียนรวมถึง การฝึกทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนที่ยังไม่ต่อเนื่องด้วยเช่นกัน (ประเสริฐ รุจิรา, 2562)

จากความสำเร็จและปัญหาผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลการวิจัยจะสามารถนำไป ส่งเสริม สนับสนุนแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

นิยามศัพท์

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงออกตามภาระที่ต้องรับผิดชอบที่เป็นการกระทำของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการหรือรักษาในตำแหน่งของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ให้เป็นไปตามสิทธิและหน้าที่ ที่มีอำนาจมอบหมาย ทั้งได้รับการยอมรับและคาดหวังว่าจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ด้านคือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดองค์การ 3) ด้านการนำ (การมีภาวะผู้นำ) 4) ด้านการควบคุม

แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง วิธีการดำเนินการบริหารตามกระบวนการบริหารงานครู และนักเรียน จากสภาพที่มีอยู่เดิม ตามข้อเสนอแนวทางการพัฒนา และแนวทางปฏิบัติ ตามภาระหน้าที่ของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย ด้านการจัดหลักสูตร ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการประเมินผล ให้ดียิ่งขึ้นให้บรรลุตามนโยบายการบริหารสถานศึกษา

การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การดำเนินงานเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ประกอบด้วย ด้านการจัดหลักสูตร ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการประเมินผล

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา
2. เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร เพื่อนำไปพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอื่นๆ และภูมิภาคต่างๆ ที่จัดการศึกษาในระดับเดียวกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ซึ่งการออกแบบการวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัยโดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายเพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันความครบถ้วนถูกต้องของข้อมูล ซึ่งมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data)

ประชากรและตัวอย่างวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวนเป็น 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอบ้านแหลม อำเภอเขาย้อย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง จากจำนวนสถานศึกษา 93 แห่ง ผู้บริหารสถานศึกษา 244 คน และครู 1,185 คน รวม 1,429 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 311 คนโดยใช้เกณฑ์กำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Mogan, 1970, p. 607-610) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.5 % และ ระดับความเชื่อมั่น 95 % ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษา และครูเป็นหน่วยในการสุ่ม แบ่งออกเป็น สถานศึกษาขนาดเล็ก 70 โรงเรียน สถานศึกษาขนาดกลาง 12 โรงเรียนและสถานศึกษาขนาดใหญ่ 11 โรงเรียนและทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

3. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับปัจจุบัน ปัญหา และ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 8 ท่าน โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้ 1) ทรงคุณวุฒิ ระดับนโยบาย 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 3) ครู และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย 1) ศึกษาพิเศษ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาวิชาการบริหารการศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษา 4) พระสงฆ์ 5) ครู 6) ผู้แทนชุมชน และ 7) ผู้ปกครองนักเรียน โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม สภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนามาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบ

ตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนามาบทบาทของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating & Scale) 5 ระดับ ของ ลิเคอร์ท (Likert's Scale) โดยแยกเป็น 2 ส่วนคือ กระบวนการบริหาร แนวทางการพัฒนามาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมประกอบด้วย 6 ด้าน จำนวน 48 ข้อ รวมทั้งหมด 68 ข้อ โดยให้เกณฑ์ค่าระดับคะแนนดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง สภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง สภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก
 ระดับ 3 หมายถึง สภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง สภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง สภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยใช้คำถามปลายเปิด

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมเพื่อกำหนดตัวแปรและคำนิยามศัพท์ ตลอดจนศึกษาเทคนิคการเขียนแบบสอบถามเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนมีคุณสมบัติคือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านนโยบายหรือสาขาบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานในการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อคำถาม ความถูกต้องด้านการใช้ภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ความครอบคลุมของรายการข้อคำถามโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทดลองใช้ (Try Out) เครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 30 คนแล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1984) ค่าระดับความเชื่อมั่นที่ 0.95

2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยกำหนดประเด็นหลัก ที่ได้จากการศึกษาเอกสารมาจัดทำร่างแบบสัมภาษณ์ และรายการข้อคำถามแต่ละประเด็นที่ศึกษาตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จากนั้นแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปสัมภาษณ์

5. เครื่องมือที่ใช้ในการประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบและ ความเหมาะสม แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

เก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยตามขั้น ตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ทำหนังสือจาก คณะบดีวิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยประกอบการทำวิจัย

2. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ประสานงานในการช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 1-27 กุมภาพันธ์ 2562 และส่งคืนผู้วิจัย จำนวน 311 ฉบับ ครบถ้วนตามกลุ่ม

ตัวอย่างที่กำหนด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์และรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง มาตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทำหนังสือจาก คณบดีวิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ถึง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ขออนุญาตเข้าพบผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ (Panel Experts) เพื่อขอเข้ารับการสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ซึ่งคัดเลือกมาโดยการเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 8 คนโดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ(นักบริหารการศึกษา) ระดับนโยบาย ประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี 3 คน 2) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์ส่งเสริมในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม อย่างน้อย 10 ปี 3 คน 3) เป็นผู้เชี่ยวชาญปฏิบัติการสอน การจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรม มีประสบการณ์อย่างน้อย 10 ปี 2 คน

4. ข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยมีดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปนำแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 311 ฉบับ มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ในการตอบ นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ในภาพรวม รายด้าน และจำแนกเป็นรายข้อ จำนวน 68 ข้อโดยใช้เกณฑ์แปลความหมายของเบสท์ (Best, 1970) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึงสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึงสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึงสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึงสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00- 1.49 หมายถึง สภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่สอดคล้องกัน มาเป็นบทสรุปด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อยกร่าง แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบ และความเหมาะสม ของการยกร่างแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา(Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลการศึกษาแยกได้เป็น 2 ประเด็นดังนี้

1.1 ในภาพรวมสภาพปัจจุบันและปัญหาของแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การนำ (การมีภาวะผู้นำ) อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.16$ S.D = 0.73), ($\bar{x} = 2.43$ S.D = 0.98) รองลงมาคือ การจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$ S.D = 0.76), ($\bar{x} = 3.14$ S.D = 0.93) และน้อยที่สุดคือ การวางแผน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$ S.D = 0.74) , ($\bar{x} = 2.64$ S.D = 0.99) ตามลำดับ

1.2 ในภาพรวมสภาพปัจจุบันและปัญหาของการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมพบว่า ด้านกายภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.17$ S.D = 0.75) , ($\bar{x} = 2.65$ S.D = 0.99) รองลงมาคือด้านการจัดหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$ S.D = 0.73), ($\bar{x} = 2.45$ S.D = 1.00) และน้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$ S.D = 0.73), ($\bar{x} = 2.40$ S.D = 0.95) ตามลำดับ ทั้ง 2 ประเด็น สามารถแสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ภาพรวมสภาพปัจจุบันและปัญหา แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

(n = 311)

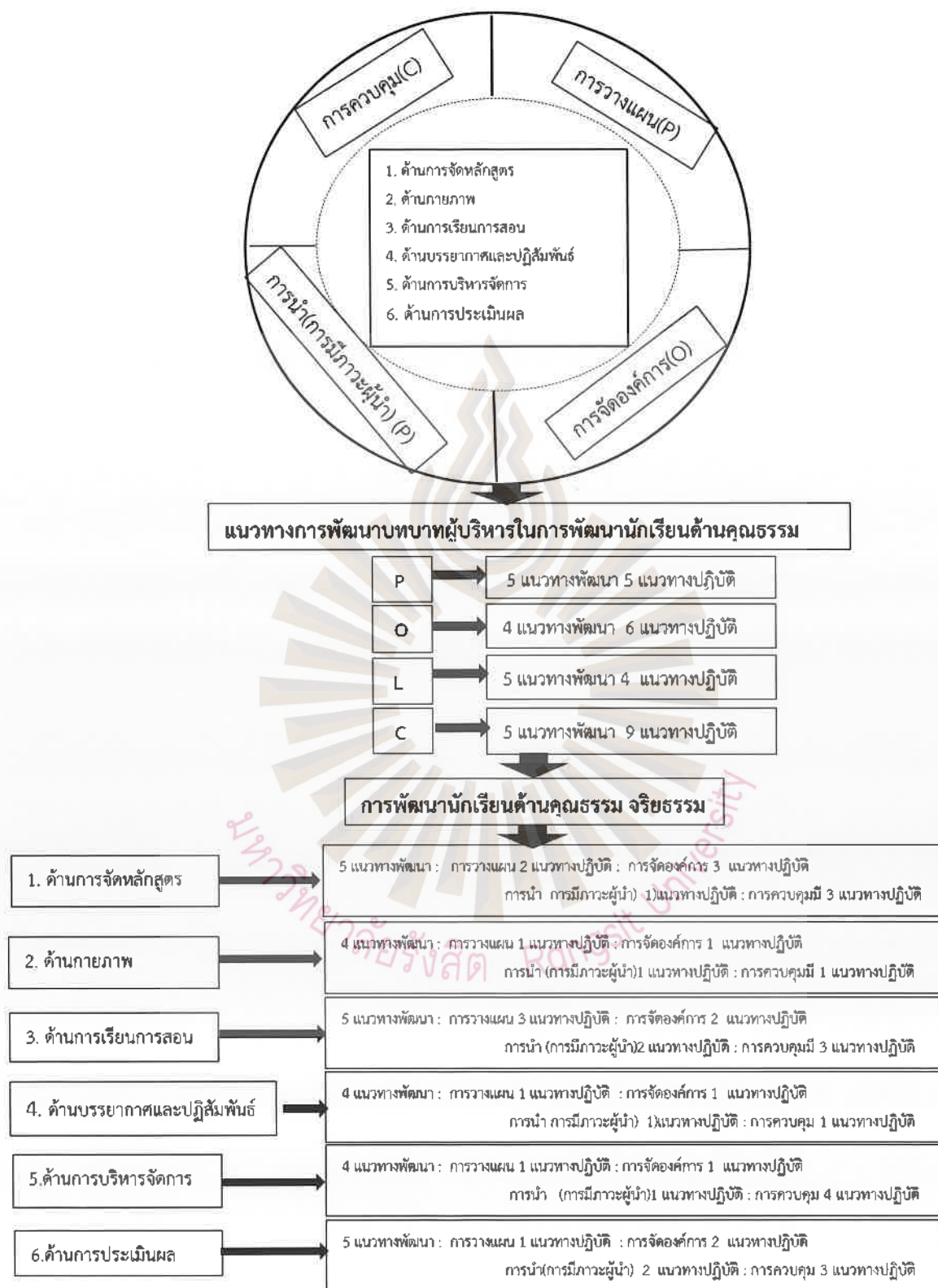
ตัวแปร	สภาพปัจจุบัน		ปัญหา		ระดับ
	x̄	S.D.	x̄	S.D.	
แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา					
1. การวางแผน	4.02	0.74	2.64	0.99	มาก
2. การจัดองค์การ	4.02	0.76	3.14	0.93	มาก
3. การนำ (การมีภาวะผู้นำ)	4.16	0.73	2.43	0.98	มาก
4. การควบคุม	4.05	0.71	2.48	0.97	มาก
รวม	4.06	0.74	2.67	0.97	มาก
การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม					
1. ด้านการจัดหลักสูตร	4.11	0.73	2.45	1.00	มาก
2. ด้านกายภาพ	4.17	0.75	2.65	0.99	มาก
3. ด้านการเรียนการสอน	4.09	0.83	2.42	0.96	มาก
4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์	4.10	0.72	2.39	0.96	มาก
5. ด้านการบริหารจัดการ	4.06	0.73	2.40	0.95	มาก
6. ด้านการประเมินผล	4.05	0.73	2.40	0.95	มาก
รวม	4.10	0.75	2.45	0.97	มาก

2. แนวทางพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลจากวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ได้ทำการทางสถิติ และจากข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content Analysis) นั้น จากปัญหาในภาพรวมที่พบว่า การนำ (การมีภาวะผู้นำ) อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีแนวทางการพัฒนา คือการเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารควรความตระหนักในจรรยาบรรณทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา มีการสื่อสารแบบกัลยาณมิตร มีความกระตือรือร้นในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมด้วยความจริงใจ มีแนวทางปฏิบัติ คือ ประสานความร่วมมือกับผู้นำแต่ละหน่วยงานส่งเสริมให้มีเครือข่ายผู้ปกครอง บุคคลภายนอกในเชิงรุก ปัญหารองลงมาคือ การจัดองค์การ มีแนวทางการพัฒนา คือ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารสถานศึกษา การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และชุมชนควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรมกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน กำหนดกิจกรรมและโครงการต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุกช่วงชั้น โดยมีแนวทางปฏิบัติที่มุ่งเน้นกลุ่มงานที่รับผิดชอบด้านคุณธรรมจริยธรรมภายในโรงเรียน จัดให้มีหน่วยงานจากภายนอกเข้ามาสนับสนุนผลักดัน วัฒนธรรมชุมชนให้มีการเคลื่อนไหวนำคุณธรรม จริยธรรมรวมถึงการอบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน นำมาประยุกต์ใช้ได้จริง สำหรับด้านการควบคุม แนวทางการพัฒนา คือ จัดระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลครู ให้คำปรึกษา สามารถแนะนำเพื่อ ปรับปรุง แก้ไข ในระหว่างดำเนินการร่วมกัน การประเมินหลักสูตร เพื่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการ กิจกรรมเน้นทักษะ ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติ จะต้องมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง ด้านการวางแผน มีแนวทางการพัฒนาในความเข้าใจนโยบาย การวางแผนการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนการสอน ให้เข้าใจตรงกัน และการวิเคราะห์จุดอ่อนของโรงเรียนการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อปรับวิสัยทัศน์ ไปสู่พัฒนาโรงเรียนคุณภาพในการกำหนดหลักการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนให้ ชัดเจนในเชิงรุก โดยมีแนวทางปฏิบัติคือปรับนโยบายให้สอดคล้องกับใช้วิธีการในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมวิเคราะห์จุดอ่อนของโรงเรียน เพื่อปรับวิสัยทัศน์ เน้นวางแผนการดำเนินงาน การพัฒนานักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล เน้นการมีสติเป็นฐาน จะสามารถแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น

สำหรับการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม จากปัญหาในภาพรวมที่พบว่าด้านกายภาพ อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีแนวทางการพัฒนา คือจัดสภาพโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมมีแนวทางปฏิบัติ คือจัดบรรยากาศ การเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นให้พัฒนาเรียนครบตามหลักธรรม ทาน ศีล ภาวนา ในเชิงทักษะสู่การปฏิบัติ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมดูแลรับผิดชอบให้ถือเป็นกิจกรรมตามชีวิตวิถี ปัญหารองลงมาคือด้านการจัดหลักสูตร แนวทางการพัฒนาปรับปรุงการจัดหลักสูตรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน แนวทางปฏิบัติคือกำหนดหน่วยการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมไว้ในแผนการ จัดการเรียนรู้ทุกวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสำหรับด้านการเรียนการสอน มีแนวทางการพัฒนา คือการปลูกฝังพื้นฐาน พื้นฐานชีวิตและสังคมด้านจิตวิทยา ให้เกิดจากการเรียนรู้ด้วยการหยั่งเห็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แนวทางปฏิบัติคือการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และความต่อเนื่องของโครงการและกิจกรรม

ดังนั้นแนวทางพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา จะดำเนินให้สอดคล้อง ตามบริบท และกระบวนการบริหารงาน แต่ละโรงเรียนนั้น โดยเน้นไปที่การพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยกระบวนการบริหาร ที่สามารถปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาและแนวทางปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปดังแสดงภาพ 1

ภาพ 1 ภาพสรุปผลการวิจัย

ภาพที่ 1 โมเดลผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียน
ด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การอภิปรายผลการวิจัยมีดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของแนวการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมพบว่า การนำ (การมีภาวะผู้นำ) อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งหมายถึงว่าปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งควรสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วย สอดคล้องกับ Glickman et al. (2001) กล่าวถึงลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานคือ ผู้บริหารมีความหลากหลายของภาวะผู้นำซึ่งรวมถึงภาวะผู้นำของครูด้วย ที่ควรตระหนักถึงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง กล่าวได้ว่า การนำ(การมีภาวะผู้นำ) ด้วยความศรัทธาในจรรยาบรรณทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีองค์ประกอบและทักษะหลายด้าน สามารถนำหลักปฏิบัติ “การครองตน ครองคน ครองงาน” เป็นธรรมภาวะที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติได้ควบคู่กับการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่ไม่ใช่เป็นการกระทำในลักษณะเสร็จสิ้น ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน (2558) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องปฏิรูประบบตนเอง ควรทำทุกอย่างให้โปร่งใส หลังจากนั้นจึงนำครู ปลุกฝังให้นักเรียน มาปรับความเข้าใจกัน พัฒนา อบรมครู แล้วนำไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนของตนเอง พัฒนาโรงเรียนก่อน จึงค่อยพัฒนาครูและสุดท้ายก็พัฒนาที่ตัวนักเรียน สำหรับภาพรวมสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่พบว่า ด้านกายภาพ อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม ปลายเปิดว่า การจัดสภาพแวดล้อมยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Hoy and Furguson (1985) ที่มีแนวคิดว่าการกระบวนการศึกษาของโรงเรียนที่มีความมั่นคง ต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สามารถปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อม ที่มากระทบทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ เมื่อนักเรียนมีความประพฤติปฏิบัติตัวได้ดี มีคุณธรรมก็จะส่งตรงไปที่จริยธรรม สามารถสร้างภูมิปัญญา ไปสู่ประสิทธิภาพจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และประสิทธิภาพโดยรวม

2. แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จากการปัญหาโดยรวมด้านการนำ (การมีภาวะผู้นำ) ถือว่ามีความจำเป็นต่อการเป็นแบบอย่างที่ดี การมีความตระหนักในจรรยาบรรณทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา และการสื่อสารแบบกัลยาณมิตร มีความกระตือรือร้น ต่อภารกิจการเรียนการสอนด้วยความจริงใจ การพิจารณาข้อดีข้อจรรยาบรรณ ประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน (2558) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องปฏิรูประบบตนเอง ควรทำทุกอย่างให้โปร่งใส หลังจากนั้นจึงนำครู ปลุกฝังให้นักเรียน มาปรับความเข้าใจกัน พัฒนา อบรมครู แล้วนำไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนของตนเอง พัฒนาโรงเรียนก่อน จึงค่อยพัฒนาครูและสุดท้ายก็พัฒนาที่ตัวนักเรียน สำหรับการจัดการ เกี่ยวกับการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการบริหารสถานศึกษา เสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กร และชุมชนควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรมกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน กิจกรรมและโครงการต่างๆด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุกช่วงชั้น สอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ (2558) กล่าวว่า รูปแบบพัฒนาการบริหารจัดการคุณธรรม จริยธรรมต่อไปนั้น ต้องบริหารให้สอดคล้อง ตามหลักการบริหารงาน โดยเน้นไปที่การพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนสำหรับ การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม จากการปัญหาโดยรวม ด้านกายภาพ เริ่มจากการเป็นตัวแบบของบุคคล การมีผู้บริหาร ครูและนักเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีผู้ปกครองเป็นตัวอย่างที่ดีในการดูแลนักเรียนให้มีความประพฤติที่ดี นักเรียนมีส่วนร่วมดูแลรับผิดชอบ ในการดูแลสภาพโรงเรียน ให้ถือเป็นกิจกรรมตามชีวิตวิถี ใน

การเสริมสร้างความสะอาดสถานที่ กายไปสู่ใจ ใจที่สะอาด (สว่างสงบย่อมเสริมสร้างสติปัญญา) ทำให้เกิดการจัดบรรยากาศ แหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมแต่ละช่วงชั้น สอดคล้องกับศริวรรษ ก้นศิริ (2559) จากการศึกษา การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัด กำแพงเพชร พบว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดแหล่ง เรียนรู้ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านการจัดหลักสูตร จากการศึกษา สรุปลผลการศึกษากการพัฒนาปรับปรุงการจัดหลักสูตรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ปัจจุบัน จากข้อเสนอแนะแบบสอบถามปลายเปิด เสนอว่า การจัดหลักสูตรท้องถิ่น มาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้าน คุณธรรม จริยธรรม กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ (2557) ได้ศึกษา กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งประกอบไปด้วย 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย เวียดนาม ลาว กัมพูชา พม่า อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และบรูไน พบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียนนั้น ผ่านกระบวนการปลูกฝังผ่านทางสถาบันศาสนา และ การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม จึง ควรตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรและคณะกรรมการประเมินผลการใช้หลักสูตร สำหรับในด้านการเรียนการสอน จำเป็นที่ จะต้องมีการบูรณาการ การปลูกฝังพื้นฐาน พื้นฐานด้านชีวิตและสังคมด้านจิตวิทยา เป็นพื้นฐานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วย การคิด การหยั่งเห็นการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และความต่อเนื่องของโครงการและ กิจกรรม ซึ่ง Hanson (1996) ได้ให้ทัศนะไว้ว่าการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลควรมีการติดตาม กำกับกระบวนการเรียน การสอน สอดคล้องกับ สุอันชนก ทรัพย์ย้อย(2558)จากการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2 พบว่า ปัญหาที่ พบมากที่สุดคือ การจัดหลักสูตรและ การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นว่า นอกจากหลักสูตรแล้วการเรียนการ สอน โครงการ และกิจกรรม ด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ก็เป็นรูปแบบการ เรียนการสอนที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึกรัก เคารพ คำนึง คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์อันส่งผล

สรุปได้จากการศึกษา แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในครั้งนี้ การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม นั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญการนำ(การมีภาวะผู้นำ) การนำอย่าง มีคุณภาพและสร้างสรรค์ การกระตุ้นความเป็น ผู้นำให้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน (Direction Setter)ในการวางแผน กำกับ ติดตาม และประเมินความสำเร็จของงาน ควบคุมดูแลและบริหารงานภายในสถานศึกษา ให้ครอบคลุมทุกด้าน จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาหลักกระบวนการบริหาร ต่างๆและการบูรณาการของหลักการบริหาร ไปพร้อมๆกับการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งความสำคัญในด้าน กายภาพถือว่าเป็นตัวขับเคลื่อน (Driver) ศักยภาพของภาวะผู้นำให้สามารถบริหารจัดการให้บรรลุผลสำเร็จได้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา, 2562) ในวิถีชีวิตของนักเรียนทุกด้านไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ จะส่งผลต่อการ พัฒนานักเรียนคุณธรรม จริยธรรมได้ ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้ได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ผู้บริหารสถานศึกษาในการ พัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักการบริหาร ในการวางแผน การจัดองค์การ การนำ (การมีภาวะผู้นำ)และ การควบคุม สำหรับหลักการพัฒนาเด็กนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ใน ด้านการจัดหลักสูตร ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการ สอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนวทางพัฒนาและแนว ทางการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างเร่งด่วนได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำแนวทางพัฒนาและแนวทางปฏิบัติ ไปปฏิบัติในเชิงรุก เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับครูและนักเรียน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อการมีบทบาทของการนำ(การมีภาวะผู้นำ)ไปบริหารงานให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการบริหารและสถานการณ์ สภาพแวดล้อมปัจจุบัน ในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาด้านกายภาพ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศ และการมีปฏิสัมพันธ์นักเรียนซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนามาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา หรือในระดับภูมิภาคต่างๆ ตามบริบท และขนาดของโรงเรียน
2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนามาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขั้นพื้นฐานในระดับประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ ที่ให้คำแนะนำและกำลังใจ ติดตามการดำเนินการในการจัดทำวิจัยในครั้งนี้ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ดร.สัมฤทธิ์ กางเพ็ง รศ.ดร.สมบูรณ์ ศิริสรหิรัญ ผศ.ดร.ประยุทธ ชูสอน ดร.สมชาย เทพแสง ดร.อนุชา เงินแพทย์ และขอขอบคุณนายจักรพงษ์ ทองเพชร ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่กรุณาอนุเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้ ว่าที่ร้อยตรีประเสริฐ รุจิรา ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี ที่ให้คำแนะนำ ข้อมูล และการประสานงานกับสพป.เพชรบุรีเขต 1 และเอื้อเฟื้อสถานที่ ในการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้สัมภาษณ์ ที่สละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลอันทรงคุณค่าในงานวิจัยในครั้งนี้อย่างยิ่ง คุณค่าและประโยชน์อันมีจากการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบแต่พระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยรังสิต โดยสถาบันวิจัยในการสนับสนุนทุนอุดหนุนวิจัย รหัสทุน 83/2562 ตลอดจนผู้มีพระคุณที่มีส่วนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). นโยบายโรงเรียนคุณธรรม. เข้าถึงจาก <https://www.kroobannok.com/81394>.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2560). แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1(พ.ศ. 2559-2564).เข้าถึงจาก www.dra.go.th.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21: การประชุมวิชาการระดับชาติคุรุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. การประชุมจัดโดย คณะคุรุศาสตร์ ณ อาคารเรียนรวมและปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. เข้าถึงจาก conference.edu.ksu.ac.th > file.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2558). กลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณธรรม จริยธรรม. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2558.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2560). ขับไล่ ผอ.โรงเรียนอ้างเบิกจ่ายเงินทุจริต. เข้าถึงจาก www.thairath.co.th >

- นิพนธ์ มณี. (2563). ถอดบทเรียนโรงเรียนสุจริต. ในการอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและ
ธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ประจำปีงบประมาณ 2563. จัดโดยสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 4. เข้าถึงจาก www.obec.go.th.
- นิรัชกร ทองน้อย. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประภาพร จันทศิริ. (2559). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
ประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ รุจิรา. (2562). บทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2562.
- ศิริวรรณ กันศิริ. (2559). การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 (ฉบับที่ 2) จัดโดย คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ. (2557). การศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศในกลุ่ม
อาเซียน. เข้าถึงจาก http://www.moralcenter.or.th/ewt_dl_link.php?nid=1214.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2558). กลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณธรรม จริยธรรม. สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2558.
- สุธัญชนก ททรัพย์น้อย. (2558). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตร
มหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (2562). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562.
เข้าถึงจาก www.petburi.go.th > web.
- วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนาผล. (2562). การจัดการเรียนรู้ในยุค Disruptive Innovation. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำ
นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- Best, J.W. (1970). *Research in Education*. (2 nd ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Bukkapaptnam, M. (2015). *Development Self-Discipline*. Retrieved from:
www.studygs.net/discipline.htm.
- Cave, L.J. (1992). *The Urban Elementary Principle as an Instructional Supervision Elementary Principle*,
Supervision. Dissertation Abstracts International, 5(3). p.996
- Cronbach, L.J. (1984). *Essential of Psychological Testing*. 3rd ed. New York: Hamper and Row Publisher.
- Edward, C.H. (2000). "The Moral Dimensions of Theacher and Classroom Discipline." *Ameica Secondary
Education* 28(3): 20-25.
- Glickman, C. D, Godon. S.P., & Jovita, M. R. (2001). *Supervision and Instructional leadership developmental
approach* 5. Boston: Allynand Bacon. Boston: Allyn and Bacon.
- Harris, Ben M. (1963). *Supervision Behavior Education*. Texas : University of Texas Press.
- Hanson. (1996). *Education Administration and Organization Behavior*. 4th ed. London: A Simon L Schuster.
- Hoy, Wayne. K. & Furguson, Judith. (1985). *Educational Administration: Theoretical framework and
exploration*. Texas: Business Publication.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Education and
Psychological Measurement*, 30: 607-610.

ประวัติผู้วิจัย

คำนำหน้า ☐ นาย ☒ นาง ☐ นางสาว
 ตำแหน่งทางวิชาการ ☐ ศ. ☐ รศ. ☐ ผศ. ☒ อื่นๆ อาจารย์ประจำ
 ชื่อผู้วิจัย ชัชชญา
 นามสกุลผู้วิจัย พิระธรณิศร์
 ชื่อภาษาอังกฤษ Chatchaya
 นามสกุลภาษาอังกฤษ Perathorathoranich
 วัน / เดือน / ปีเกิด 18 มิถุนายน 2508
 ที่อยู่(บ้าน) 165/209 ม.สินบตี ซ.33/12 ถ.เทศบาล ต.พิมลราช อ.บางบัวทอง
 จังหวัด(บ้าน) จ.นนทบุรี
 รหัสไปรษณีย์(บ้าน) 11110
 ที่อยู่(ที่ทำงาน) วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต
 จังหวัด(ที่ทำงาน) จ.ปทุมธานี
 รหัสไปรษณีย์(ที่ทำงาน) 12000
 โทรศัพท์(ที่ทำงาน) 02-7916000 ต่อ 1261
 แฟกซ์(ที่ทำงาน) 1275
 E-Mail Address : chatchaya_na@hotmail.com

ปรินญาเอก
 สาขา ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
 ปีที่จบ 2559
 สถาบัน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 ประเทศ ไทย

ปรินญาโท
 สาขา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา
 ปีที่จบ 2544
 สถาบัน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 ประเทศ ไทย

ปริญญาดรี**สาขา**

ครุศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยาแนะแนว

ปีที่จบ

2530

สถาบัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ประเทศ

ไทย

ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารภายในประเทศ(โปรดระบุวารสารที่ตีพิมพ์)

- วรรณา ประเสริฐแก้ว และชัชชญา พิระธรณิศร์. (2562). การศึกษาระดับสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี. ในการประชุมสัมมนาทางวิชาการ นำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ และงานบริหารสัมพันธ์ประจำปี 2562, วันศุกร์ที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2562 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน จังหวัดชลบุรี จัดโดย สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.). 481 – 490.
- นิษฐา กลิ่นเอี่ยม และชัชชญา พิระธรณิศร์. (2562). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดป่าจัว สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี. ในการประชุมสัมมนาทางวิชาการ นำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ และงานบริหารสัมพันธ์ประจำปี 2562, วันศุกร์ที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2562 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน จังหวัดชลบุรี จัดโดย สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.). 491 – 501.
- ศกลวรรณ วงษ์แจ้ง และชัชชญา พิระธรณิศร์. (2562). การศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี. ในการประชุมสัมมนาทางวิชาการ นำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ และงานบริหารสัมพันธ์ประจำปี 2562, วันศุกร์ที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2562 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน จังหวัดชลบุรี จัดโดย สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.). 644 – 652.
- ชนิดา จันทรสารและชัชชญา พิระธรณิศร์. (2561). ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาวิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม. วารสารวิชาการ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. 10 (1), 128-137.

ผลงานวิจัยที่ได้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการภายในประเทศ(โปรดระบุหัวข้อประชุม/สัมมนาและสถานที่)

- Perathoranich, C. and Limpapath, P. (2019). Quality Management for Instructors in Higher Education: Raising Ethics and Morals of Undergraduate Students in a Private University. RSU International Research Conference 2019, April 26, 2019. Rangsit University, Pathumthani, 793 – 799.

บทความทางวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสาร(โปรดระบุวารสารที่ตีพิมพ์)

- ซัชชญา พิระธรรณิศร์. (2563). ความท้าทายการจัดการศึกษาในยุค Disruptive Change ของผู้บริหารสถานศึกษา *วารสารศึกษาศาสตร์สาร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 4 (2), 126-139.
- ซัชชญา พิระธรรณิศร์. (2562). การบริหารจัดการคุณภาพเพื่อยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. *วารสารศึกษาศาสตร์สาร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 3 (2), 56-67.
- ซัชชญา พิระธรรณิศร์. (2562). ความมีวินัยในตนเอง: จุดเชื่อมโยงสู่คุณธรรม จริยธรรมตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. *วารสารศึกษาศาสตร์สาร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 3 (2), 1-10.
- ซัชชญา พิระธรรณิศร์. (2562). การศึกษาสภาพจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมด้าน การมีวินัยในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต. *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต* 13 (2), 41-53.
- ซัชชญา พิระธรรณิศร์ และ กัลยารัตน์ หล่อมนีนพรัตน์. (2561). การผลิตคู่มืออาชีพ: ความท้าทายของการศึกษาไทยในยุค 4.0. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ครั้งที่ 2: ความท้าทายของการศึกษาไทยในยุค 4.0 โดย อนุกรรมการสาขาศึกษาศาสตร์ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย(สสอท.). (หน้า 706-717). 10-11 กุมภาพันธ์ 2561 ณ โรงแรมชาโต เดอเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา.

สาขาวิชาที่นักวิจัยเชี่ยวชาญ

สาขาการบริหารการศึกษา